

EUROPESE COMMISSIE

**OVERHEIDSOPDRACHTEN
IN DE EUROPESE UNIE**

**HANDLEIDING: VOORSCHRIFTEN VAN DE
GEMEENSCHAP INZAKE
OVERHEIDSOPDRACHTEN VOOR
LEVERINGEN**

**BUITEN DE SECTOREN WATER- EN ENERGIEVOORZIENING,
VERVOER EN TELECOMMUNICATIE**

RICHTLIJN 93/36/EEG

*Deze handleiding heeft geen rechtskracht en vertolkt niet noodzakelijk
de officiële zienswijze van de Commissie*

INHOUD

I. INLEIDING: VOORSCHRIFTEN VAN DE GEMEENSCHAP INZAKE OVERHEIDSOPDRACHTEN VOOR LEVERINGEN	1
1. Verbodsbepalingen in het Verdrag	1
2. De bepalingen betreffende de coördinatie van de nationale procedures	3
2.1 Doel	3
2.2 Juridische consequenties	4
II. OVERHEIDSOPDRACHTEN VOOR LEVERINGEN RICHTLIJN 93/36/EEG	7
1. Wat wordt verstaan onder “overheidsopdrachten voor leveringen”?	7
1.1 Definitie	7
1.2 Het begrip “leverancier”	7
1.3 Het begrip “aanbestedende dienst”	7
1.4 Soorten van overeenkomst	9
1.5 Het voorwerp van de opdracht	10
1.5.1 Overheidsopdrachten voor leveringen en overheidsopdrachten voor de uitvoering van werken	10
1.5.2 Overheidsopdrachten voor leveringen en overheidsopdrachten voor dienstverlening	11
2. Overheidsopdrachten voor leveringen die onder de richtlijn vallen	13
2.1 Drempels	13
2.2 Raming van de waarde van een opdracht	15
2.2.1 Methoden	15
2.2.2 Tijdstip van de raming	16
2.2.3 Splitsing van opdrachten	16
2.3. Uitgesloten opdrachten	16
2.4. Opdrachten op het gebied van defensie	22

3.	Gunningsprocedure	23
3.1	Openbare procedures	23
3.2	Niet-openbare procedures	23
3.3	Onderhandelingsprocedures	24
3.3.1	Onderhandelingsprocedures met bekendmaking van een bericht van aanbesteding	25
3.3.2	Onderhandelingsprocedures zonder bekendmaking van een bericht van aanbesteding	26
3.4	Informatie over de beslissing van de aanbestedende dienst	28
3.4.1	Afwijzing van aanvragen tot deelneming en van inschrijvingen	28
3.4.2	Annulering van een gunningsprocedure	28
3.4.3	Proces-verbaal over de gegunde opdracht	29
4.	Gemeenschappelijke regels voor de bekendmaking	30
4.1	Aankondigingen	30
4.1.1	De vooraankondiging	30
4.1.2	De aankondiging van een te plaatsen opdracht	30
4.1.3	De aankondiging inzake gegunde opdrachten	31
4.2	Inhoud en vorm van de aankondigingen	31
4.3	De modellen van aankondigingen	32
4.3.1	Bekendmaking van voorinformatie	32
4.3.2	Aankondiging van een opdracht	33
4.3.3	Bekendmaking van gegunde opdrachten	36
4.4	Wijze van vaststelling van de termijnen	36
4.5	Bekendmaking op nationaal niveau	37
4.6	Wie maakt de aankondigingen bekend?	37
4.7	Minimum- en maximumtermijnen	38
4.7.1	Openbare procedures	38
4.7.2	Niet-openbare procedures	39
4.7.3	Onderhandelingsprocedures met voorafgaande bekendmaking van een bericht van aanbesteding	39
4.7.4	Samenvattende tabellen	40
4.8	Wijze van berekening van de termijnen	41

4.9	Wijze van indiening van de aanvragen tot deelneming	41
4.10	Wijze van indiening en inhoud van de uitnodigingen tot inschrijving	42
5.	Gemeenschappelijke regels op technisch gebied	43
5.1	Naar welke technische specificaties moet worden verwezen?	43
5.2	Uitzonderingen	44
5.3	Wanneer er geen Europese normen, Europese technische goedkeuringen of gemeenschappelijke technische specificaties bestaan	45
5.4	Verbod van discriminerende specificaties	46
5.4.1	Beginsel van de gelijkwaardigheid en van de onderlinge erkenning, en nieuwe aanpak op het gebied van de technische harmonisatie en normalisatie	46
6.	Deelneming aan de procedures en gunning van opdrachten	48
6.1	Gemeenschappelijke regels inzake deelneming	48
6.1.1	Wanneer en hoe geschieden het onderzoek naar geschiktheid van de leveranciers en de gunning van de opdracht	48
6.1.2	Keuze en aantal van de gegadigden die worden uitgenodigd tot inschrijven c.q. tot onderhandelen	49
6.1.3	Uitnodiging van gegadigden uit de overige lidstaten	50
6.1.4	Combinaties van leveranciers	51
6.1.5	Offertes waarin varianten op het bestek worden voorgesteld	51
6.1.6	Onderaanneming	52
6.2	Selectie van de leveranciers	52
6.2.1	Persoonlijke situatie van de leverancier	53
6.2.2	Inschrijving in het beroepsregister	54
6.2.3	Financiële en economische draagkracht	55
6.2.4	Technische bekwaamheid	55
6.2.5	Aanvullende inlichtingen	56
6.2.6	Officiële lijsten van erkende leveranciers	57
6.3	Gunningscriteria	58
6.3.1	Abnormaal lage offertes	60
7.	Toekenning van speciale of exclusieve rechten om openbare diensten te verrichten	61

III. BIJLAGEN

I.	Lijsten van “publiekrechtelijke instellingen en categorieën publiekrechtelijke instellingen”	67
II.	Lijst van aanbestedende diensten die onder de GATT-Overeenkomst vallen	79
III.	Lijst van producten waarvoor de in bijlage II genoemde aanbestedende diensten op het gebied van defensie onder de GATT-Overeenkomst vallen	112
IV.	Lijst van adressen waar het Supplement bij het <i>Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen</i> verkrijgbaar is	119
V.	Verordening (EEG, Euratom) nr. 1182/71 van de Raad van 3 juni 1971 houdende vaststelling van de regels die van toepassing zijn op termijnen, data en aanvangs- en vervaltijden.	123
	VOOR NADERE INLICHTINGEN	125

I. INLEIDING

VOORSCHRIFTEN VAN DE GEMEENSCHAP INZAKE OVERHEIDSOPDRACHTEN VOOR LEVERINGEN

1. Verbodsbepalingen in het Verdrag

In het EEG-Verdrag worden overheidsopdrachten niet uitdrukkelijk vermeld. De Verdragsregels houden niettemin een aantal basisverplichtingen van algemene aard in, die de aanbestedende diensten in acht moeten nemen bij het plaatsen van hun opdrachten, zelfs opdrachten die, met name wegens hun geringe waarde, buiten de werkingssfeer van de communautaire voorschriften inzake de coördinatie van de procedures voor het plaatsen van overheidsopdrachten vallen.

Het Verdragsbeginsel dat van toepassing is op overheidsopdrachten voor leveringen, is het vrij verkeer van goederen en in het bijzonder het (in artikel 30 e.v. neergelegde) verbod van kwantitatieve invoer- en uitvoerbepalingen en van maatregelen van gelijke werking¹.

De producten waarop het beginsel van het vrije verkeer van goederen en dus ook het verbod van maatregelen van gelijke werking van toepassing is, zijn zowel de producten van oorsprong uit de lidstaten als die uit derde landen welke zich in de lidstaten in het vrije verkeer bevinden.

Onder maatregelen van gelijke werking moeten worden verstaan alle wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen alsmede elke, van een overheidsinstantie uitgaande of haar toe te rekenen handeling of gedraging, die al dan niet rechtstreeks, daadwerkelijk of potentieel, een hinderpaal kan vormen voor de handel binnen de Gemeenschap.

Een dergelijke hinderpaal kan zowel zijn oorsprong vinden in een maatregel die in een discriminerende behandeling van ingevoerde of uitgevoerde producten voorziet als in een die zowel voor nationale als voor ingevoerde producten in een gelijke behandeling voorziet.

¹ Een soortgelijk effect als dit verbod wordt in het EGKS-Verdrag bereikt door een combinatie van de artikelen 4 en 86. In artikel 4 is bepaald: "als zijnde onverenigbaar met de gemeenschappelijke markt voor kolen en staal worden afgeschaft en zijn verboden binnen de Gemeenschap overeenkomstig de bepalingen van dit Verdrag: a) ... kwantitatieve beperkingen van het goederenverkeer". Voorts is in artikel 86, tweede alinea, bepaald: "de deelnemende Staten verbinden zich, zich te onthouden van alle maatregelen welke onverenigbaar zijn met het bestaan van de in de artikelen 1 en 4 bedoelde gemeenschappelijke markt".

In het Euratom-Verdrag bevat artikel 93 een verbod van kwantitatieve beperkingen.

In het eerste geval kan het bijvoorbeeld gaan om een invoer- of uitvoervergunning. Hierbij moet echter worden opgemerkt dat in dit eerste geval het verbod van kwantitatieve beperkingen en van maatregelen van gelijke werking door de uitzonderingsregel in artikel 36 wordt beperkt.

Naar luid van dit artikel zijn de lidstaten bevoegd ten aanzien van producten die werden ingevoerd, uitgevoerd of doorgevoerd beperkende maatregelen te handhaven of in te voeren, wanneer deze gerechtvaardigd zijn uit hoofde van bescherming van de openbare zedelijkheid, de openbare orde, de openbare veiligheid, de gezondheid en het leven van personen, dieren of planten, het nationaal artistiek, historisch en archeologisch bezit of uit hoofde van bescherming van de industriële en commerciële eigendom. Deze bevoegdheid komt de lidstaten evenwel alleen toe wanneer de beperkingen of maatregelen geen middel vormen tot willekeurige discriminatie, noch een verkapte beperking van de handel tussen de lidstaten.

In het tweede geval, dat van de maatregelen die zonder onderscheid van toepassing zijn op producten van eigen land en op ingevoerde producten, betreft het in de regel regelingen die met het oog op de bescherming van de gezondheid, het milieu, de consumenten, enz., technische en kwalitatieve eisen stellen of voorwaarden bevatten terzake van de verkrijging van een goedkeuring of terzake van controle, waaraan deze producten moeten voldoen om in de handel te kunnen worden gebracht. Deze regelingen zijn in strijd met artikel 30 wanneer de beperkende gevolgen daarvan voor de invoer in geen verhouding staan tot de eisen van dwingende aard waarvan de verwezenlijking met die regelingen wordt beoogd. Het grondbeginsel op het gebied van de technische voorschriften en normen is namelijk de wederzijdse erkenning tussen de lidstaten van bijvoorbeeld, nationale kwaliteitsnormen, nationale voorschriften met betrekking tot de samenstelling van producten en nationale procedures voor technische proeven en voor het afgeven van certificaten, enz.

Op dit gebied geschiedt voortaan communautaire harmonisatie meestal alleen dan wanneer een dwingende reden daartoe noopt. Er moet nauwlettend op worden toegezien dat onder aanvoering van dwingende redenen geen ongerechtvaardigde belemmeringen voor het intracommunautaire handelsverkeer worden aangebracht.

Met het oog daarop wordt in artikel 100 A van het Verdrag bepaald dat bij de voorstellen voor harmonisatie op het gebied van de volksgezondheid, de veiligheid, de milieubescherming en de consumentenbescherming van een hoog beschermingsniveau wordt uitgegaan (zodoe kunnen met betrekking tot producten ten aanzien waarvan communautaire harmonisatie heeft plaatsgehad, slechts in uitzonderingsgevallen beperkende maatregelen worden getroffen); het artikel bevat voorts een soepeler, dus snellere procedure voor de vaststelling van deze voorstellen.

Voorts worden de uitzonderlijke maatregelen, die gerechtvaardigd worden door gewichtige eisen als bedoeld in artikel 36 of die verband houden met de bescherming van het werkmilieu of het milieu en die de lidstaten na een op Gemeenschapsniveau tot stand gebrachte harmonisatiemaatregel op grond van artikel 100 A aan de controle van de Commissie en van het Hof van Justitie onderworpen mochten vaststellen.

2. De bepalingen betreffende de coördinatie van de nationale procedures

2.1. Doel

Het Verdrag legt negatieve verplichtingen op die een verbod van alle discriminerende maatregelen en gedragingen inhouden.

Deze verbodsbepalingen waren op zichzelf evenwel niet voldoende om een geïntegreerde markt op het specifieke gebied van de overheidsopdrachten tot stand te brengen. Het feit dat de nationale bepalingen terzake sterk uiteenlopen en het ontbreken van een verplichting om overheidsopdrachten communautair aan te besteden waren zelfs omstandigheden die de instandhouding van de compartimentering van de markten sterk in de hand werkten. Bijgevolg moest ervoor worden gezorgd dat de voorwaarden van deelneming aan deze overheidsopdrachten in alle lidstaten in hoofdlijnen gelijk waren en moest worden zorg gedragen voor doorzichtige gunningsprocedures, zodat beter op naleving van de in de Verdragen vastgelegde beginselen kan worden toegezien.

Ter aanvulling van het verbod van beperkingen op het vrije verkeer van goederen heeft de Raad derhalve Richtlijn 77/62/EEG van 21 december 1976 “betreffende de coördinatie van de procedures voor het plaatsen van overheidsopdrachten voor leveringen”² vastgesteld.

Deze coördinatie berust in hoofdzaak op drie grondbeginselen:

- voldoende openbare bekendmaking in de Gemeenschap om het bedrijfsleven in alle lidstaten in de concurrentie te betrekken;
- verbod van technische specificaties die discriminerend werken;
- toepassing van objectieve criteria voor de deelneming aan de aanbesteding en voor de gunning van de opdrachten.

Deze eerste richtlijn heeft op het gebied van de openstelling van deze markten niet de resultaten opgeleverd die men ervan verwachtte: aan de ene kant boden deze communautaire wettelijke bepalingen niet voldoende garanties en zaten er te veel leemten in, en aan de andere kant stak bij de toepassing ervan op nationaal niveau een protectionisme de kop op dat al te lang het kenmerk van deze sector is gebleven.

Er werd dan ook een nieuwe richtlijn uitgewerkt om de gebreken die in de vorige regeling aan het licht waren gekomen te verhelpen, namelijk Richtlijn 88/295/EEG van 22.3.1988³.

De belangrijkste vernieuwingen hadden meer bepaald betrekking op:

- de afbakening van de werkingssfeer;

² PB nr. L 13 van 15.1.1977. Om de resultaten van de handelsbesprekingen van de Tokyo-Ronde in het intracommunautaire recht te laten doorwerken werd deze richtlijn later aangepast en aangevuld bij Richtlijn 80/767/EEG van 22.7.1980, PB nr. L 215 van 18.8.1980.

³ Richtlijn tot wijziging van Richtlijn 77/62/EEG betreffende de coördinatie van de procedures voor het plaatsen van overheidsopdrachten voor leveringen, alsmede tot intrekking van sommige bepalingen van Richtlijn 80/767/EEG, PB nr. L 127 van 20.5.1988.

- de te verstrekken informatie en de aanbestedingsvoorwaarden;
- de doorzichtigheid van de procedures;
- de omschrijving van de technische specificaties.

Tenslotte is deze regelgeving vervangen door Richtlijn 93/36/EEG van de Raad van 14 juni 1993 betreffende de coördinatie van de procedures voor het plaatsen van overheidsopdrachten voor leveringen⁴.

Deze richtlijn heeft aan de ene kant de voorschriften inzake overheidsopdrachten voor leveringen in overeenstemming gebracht met de strengere en meer gedetailleerde voorschriften die reeds waren vastgesteld voor overheidsopdrachten voor de uitvoering van werken, en aan de andere kant de bepalingen die eerder over diverse regelgevende besluiten verspreid waren in een enkele tekst bijeengebracht. Deze codificatie werd van groot belang geacht opdat de Europese marktdeelnemers kunnen beschikken over een duidelijke en doorzichtige tekst en dus gemakkelijker de specifieke rechten die hen zijn toegekend, kunnen doen gelden.

Er zij op gewezen dat de werking van deze richtlijn niet beperkt blijft tot de landen van de Europese Unie maar zich, krachtens de "Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte"⁵, ook uitstrekt tot Noorwegen, IJsland en Liechtenstein⁶.

Voorts valt te vermelden dat het Europees Parlement en de Raad momenteel bezig zijn met de behandeling van een voorstel voor een richtlijn⁷ die beoogt de bepalingen van Richtlijn 93/36/EEG in overeenstemming te brengen met die van de nieuwe overeenkomst inzake overheidsopdrachten⁸ die door de Europese Unie is ondertekend naar aanleiding van de handelsbesprekingen van de Uruguay-Ronde die in het kader van de Wereldhandelsorganisatie zijn gevoerd.

2.2. Juridische consequenties

Ten aanzien van de juridische consequenties van deze richtlijnen bepaalt artikel 189 van het EEG-Verdrag: "Een richtlijn is verbindend ten aanzien van het te bereiken resultaat voor elke lidstaat waarvoor zij bestemd is, doch aan de nationale instanties wordt de bevoegdheid gelaten vorm en middelen te kiezen".

De lidstaten moeten derhalve alle bepalingen vaststellen en alle maatregelen nemen die noodzakelijk zijn om de bepalingen van de richtlijnen die tot hen gericht zijn in hun nationale recht te verwerken.

Deze richtlijn moest in de lidstaten verplicht ten uitvoer worden gelegd vóór 14 juni 1994. De communautaire regelgever heeft evenwel de verplichtingen overgenomen die in de diverse oudere bepalingen ten aanzien van omzettings- en toepassingstermijnen waren opgenomen. De enige termijnen voor de inwerkingtreding

4 PB nr. L 199 van 9.8.1993.

5 PB nr. L 1 van 3.1.1994.

6 Besluit van de EER-Raad van 10.3.1995, bekendgemaakt in PB nr. L 86 van 20.4.1995.

7 PB nr. C 136 van 3.6.1995.

8 PB nr. C 256 van 3.6.1996.

die nog niet zijn verstreken, zijn die welke gelden voor Griekenland en Portugal (1.1.1998), en dit uitsluitend voor de bepalingen inzake opdrachten die worden geplaatst in de sectoren water- en energievoorziening, vervoer en telecommunicatie.

De doelmatigheid van deze richtlijnen is evenwel niet noodzakelijk afhankelijk van de uitvoeringsmaatregelen die door de betrokken lidstaten worden genomen.

Volgens de vaste rechtspraak van het Hof inzake rechtstreekse werking kan een lidstaat zich na het verstrijken van de voor de omzetting in nationale rechtsbepalingen voorgeschreven termijn niet beroepen op het feit dat de formaliteiten voor het verwerken van een richtlijn in de nationale rechtsorde nog niet zijn vervuld, en evenmin op maatregelen die in strijd met een richtlijn zijn genomen, om zich ertegen te verzetten dat de rechterlijke instanties van diezelfde lidstaat de bepalingen van de richtlijn die rechtstreekse gevolgen kunnen voortbrengen, toepassen.

Volgens de criteria die door het Hof zijn vastgesteld om uit te maken of de bepalingen een rechtstreekse werking hebben, dient in ieder geval afzonderlijk te worden onderzocht of aard, opzet en bewoordingen van het betrokken voorschrift meebrengen dat dit voorschrift in de rechtsbetrekkingen tussen de lidstaten en particulieren rechtstreekse gevolgen kan voortbrengen. Dat is in het algemeen het geval wanneer een bepaling een duidelijke, nauwkeurige en onvoorwaardelijke verplichting inhoudt, die aan de lidstaten waarvoor de richtlijn bestemd is geen enkele beoordelingsmarge overlaat.

Overigens: "wanneer de in 's Hof's rechtspraak gestelde voorwaarden zijn vervuld, waaronder particulieren de bepalingen van een richtlijn voor de nationale rechter kunnen invoeren, zijn mitsdien alle overheidsinstanties, de gedecentraliseerde instanties (...) daaronder begrepen, gehouden deze bepalingen toe te passen"⁹.

Het Hof was namelijk van mening dat het tegenstrijdig zou zijn enerzijds te oordelen dat particulieren zich voor de nationale rechterlijke instanties kunnen beroepen op de bepalingen van een richtlijn die aan de eerder genoemde voorwaarden voldoet, om aldus handelingen van de overheid aan te vechten, en anderzijds toch aan te nemen dat diezelfde overheid niet verplicht zou zijn de bepalingen van die richtlijn toe te passen en alle daarmee strijdige nationale bepalingen ter zijde te schuiven.

⁹ HvJEG, arrest van 22.6.1989, prejudiciële zaak 103/88, Fratelli Costanzo SpA/gemeente Milaan, Jurispr. 1989, blz. 1839, overweging 31.

II. OVERHEIDSOPDRACHTEN VOOR LEVERINGEN

RICHTLIJN 93/36/EEG

1. Wat wordt verstaan onder “overheidsopdrachten voor leveringen”?

1.1. Definitie

Overheidsopdrachten voor leveringen zijn schriftelijke overeenkomsten onder bezwarende titel die betrekking hebben op de aankoop, leasing, huur of huurkoop, met of zonder koopoptie, van producten, en die zijn gesloten tussen een leverancier enerzijds en een aanbestedende dienst anderzijds. De levering van de producten kan ook werkzaamheden voor het aanbrengen en installeren insluiten.

1.2. Het begrip “leverancier”

De leverancier kan zowel een natuurlijke persoon als een rechtspersoon of een groep leveranciers zijn.

1.3. Het begrip “aanbestedende dienst”

Luidens artikel 1 van de richtlijn wordt onder “aanbestedende diensten” verstaan: de Staat, zijn territoriale lichamen, publiekrechtelijke instellingen en verenigingen gevormd door een of meer van deze lichamen of instellingen.

⊙ *Het begrip Staat*

Er zij op gewezen dat voor de toepassing van de richtlijn het begrip Staat niet beperkt blijft tot de traditionele overheid, maar tevens organen omvat die formeel weliswaar buiten de traditionele structuren van deze overheid vallen, maar geen rechtspersoonlijkheid hebben en taken vervullen die normaliter op het terrein van de overheidsdiensten liggen, waarvan zij in verschillende vormen slechts vertegenwoordigers zijn.

Dit punt is door het Hof verduidelijkt in het arrest van 20 september 1988 in de zaak 31/87¹⁰ waarin het erom ging of Richtlijn 71/305/EEG¹¹ van toepassing was op de gunning van overheidsopdrachten voor de uitvoering van werken door de plaatselijke ruilverkavelingscommissie Waterland, een orgaan zonder eigen rechtspersoonlijkheid.

Volgens de uitlegging die het Hof heeft gegeven in verband met de richtlijn “overheidsopdrachten voor werken”, maar die ook geldig is ten aanzien van de richtlijn

¹⁰ HvJEG, arrest van 20.9.1988, zaak 31/87, Gebroeders Beentjes B.V./Koninkrijk der Nederlanden, Jurispr. 1988, blz. 4635.

¹¹ Richtlijn 71/305/EEG van de Raad van 26.7.1971 betreffende de coördinatie van de procedures voor het plaatsen van overheidsopdrachten voor de uitvoering van werken, PB nr. L 185 van 16.8.1971, blz. 5.

“overheidsopdrachten voor leveringen”, moet aan het begrip Staat een functionele uitlegging worden gegeven. Dit wil zeggen dat het ook diensten omvat die, hoewel formeel geen deel uitmakend van de aanbestedende diensten, in feite voor deze laatste een “middel” zijn, dat volkomen van hen afhankelijk is en door middel waarvan zij hun beleid voeren. In de bovengenoemde zaak heeft het Hof voor recht verklaard dat een lichaam waarvan de samenstelling en de taak bij de wet zijn geregeld en dat afhankelijk is van de overheid in zoverre deze de leden ervan benoemt, de nakoming van de uit zijn handelingen voortvloeiende verplichtingen garandeert en de door dat lichaam uitgegeven opdrachten financiert, moet worden geacht te behoren tot de Staat, zelfs indien het er formeel geen deel van uitmaakt.

Dit beginsel, dat het Hof met betrekking tot het begrip Staat heeft geformuleerd, kan ook worden toegepast bij de afbakening van wat onder de overige, in de richtlijn genoemde aanbestedende diensten moet worden verstaan. Dit begrip moet met name worden uitgebreid tot elk soort dienst dat is opgericht bij een wettelijk of bestuursrechtelijk besluit dat van een van deze aanbestedende diensten uitgaat.

© *Het begrip publiekrechtelijke instelling*

Wat in de zin van de richtlijn onder “publiekrechtelijke instelling” moet worden verstaan, wordt bepaald aan de hand van drie cumulatieve criteria; daaronder wordt namelijk verstaan iedere instelling die

1. is opgericht met het specifieke doel te voorzien in behoeften van algemeen belang die geen industrieel of commercieel karakter hebben,
2. rechtspersoonlijkheid heeft,
3. waarvan:
 - ofwel de activiteiten in hoofdzaak door de Staat, de territoriale lichamen of andere publiekrechtelijke instellingen worden gefinancierd,
 - ofwel het beheer is onderworpen aan toezicht door deze laatste,
 - ofwel de leden van de directie, de raad van bestuur of de raad van toezicht voor meer dan de helft door de Staat, de territoriale lichamen of andere publiekrechtelijke instellingen zijn aangewezen.

Onder de toepassing van de richtlijn valt derhalve elke publiekrechtelijke of privaatrechtelijke instelling met rechtspersoonlijkheid die in het algemeen belang is opgericht en waarvan de beleidskeuzen en de werkzaamheden worden of kunnen worden beïnvloed door een aanbestedende dienst op grond van de banden die tussen hen bestaan doordat is voldaan aan een of meer van de omstandigheden die het derde criterium vormen.

De enige instellingen die in het algemeen belang zijn opgericht en aan de overige criteria voldoen, welke de richtlijn niet als aanbestedende diensten beschouwt, zijn die welke specifiek zijn opgericht om aan behoeften van industriële of commerciële aard te voldoen, d.w.z. behoeften waarin deze instellingen voorzien door het uitoefenen van economische activiteiten van industriële of commerciële aard, welke erin bestaan goederen of diensten aan te bieden op markten welke in een geest van vrije concurrentie toegankelijk zijn voor andere openbare en particuliere bedrijven. Het gaat derhalve om

instellingen die een werkzaamheid uitoefenen die kan worden gelijkgesteld met die van een particuliere ondernemer.

Het is wellicht wenselijk te beklemtonen dat de uitsluiting van de werkingssfeer van de richtlijn alleen geldt voor instellingen die dergelijke economische activiteiten uitoefenen omdat zij specifiek met het oog daarop zijn opgericht. De uitsluiting geldt met andere woorden niet voor instellingen die weliswaar commerciële of industriële activiteiten hebben maar die in feite met een ander doel van algemeen belang zijn opgericht, bijvoorbeeld een instelling die specifiek is opgericht om in het algemeen belang administratieve taken van sociale aard te vervullen, doch die, om haar begroting in evenwicht te houden, een winstgevende commerciële activiteit uitoefent.

Niettemin dient in elk concreet geval te worden onderzocht of het al dan niet om een publiekrechtelijke instelling gaat waarop de richtlijn van toepassing is.

Met het oog op een grotere doorzichtigheid bij de toepassing van de richtlijn is daarin een lijst opgenomen van de instellingen en categorieën van instellingen die aan de criteria voldoen om als publiekrechtelijke instellingen te worden beschouwd, meer bepaald in bijlage I bij Richtlijn 93/37/EEG¹². Het is een zo volledig mogelijke lijst; de wijze waarop deze wordt bijgewerkt is geregeld in Richtlijn 93/37/EEG.

Of een publiekrechtelijke instelling verplicht is de richtlijn in acht te nemen, hangt evenwel niet af van de voorafgaande opneming ervan in deze lijst. Elke instelling valt immers onder de toepassing van de richtlijn zodra zij aan de genoemde criteria voldoet. Omgekeerd zou een instelling die op de lijst voorkomt buiten de werkingssfeer van de richtlijn kunnen komen te vallen indien zij niet langer zou voldoen aan een of meer van de genoemde cumulatieve criteria.

1.4. Soorten van overeenkomst

De richtlijn omschrijft overheidsopdrachten voor leveringen als “schriftelijke overeenkomsten onder bezwarende titel die betrekking hebben op de aankoop, leasing, huur of huurkoop, met of zonder koopoptie, van producten...”.

Wat de vorm van de overeenkomst betreft, heeft de richtlijn haar werkingssfeer beperkt tot schriftelijke overeenkomsten.

De door de contractpartijen te leveren prestaties daarentegen zijn zeer ruim omschreven, en de Commissie interpreteert deze dan ook zeer ruim. Aan de ene zijde beoogt de regeling alle uiteenlopende, in geld uit te drukken vormen van vergoeding, waartoe de aanbestedende dienst zich tegenover de leverancier kan verbinden. Aan de andere zijde is de richtlijn van toepassing op alle rechtsvormen waaronder de leverancier zich verbindt, in ruil voor deze vergoeding, goederen - onmiddellijk en/of in de toekomst - ter beschikking van de aanbestedende dienst te stellen.

Een enge interpretatie, waarbij de toepasselijkheid van de richtlijn strikt wordt beperkt tot de overeenkomsten die in de diverse lidstaten als zodanig zijn omschreven, zou immers ten gevolge hebben dat de werkingssfeer van de richtlijn van lidstaat tot lidstaat

12 Deze lijst is opgenomen in bijlage I bij deze handleiding.

zou variëren naar gelang van de wisselende inhoud die door het toepasselijke nationale recht aan de betrokken overeenkomsten wordt toegekend. De werkingssfeer van de richtlijn moet echter dezelfde zijn voor allen die eraan zijn onderworpen.

In die zin moeten ook “raamcontracten” en “open overeenkomsten” als overheidsopdrachten voor leveringen worden beschouwd; dit zijn overeenkomsten die tussen een aanbestedende dienst en een of meer leveranciers worden gesloten en waarbij de contractvoorwaarden - zoals prijsbepaling, verwachte afname, minimum- en/of maximumafname, leveringsvoorwaarden enz. - worden vastgelegd voor leveringen waarvoor gedurende een bepaalde termijn bestellingen zullen worden geplaatst en waarvoor derhalve de definitieve hoeveelheden en prijzen bij elke bestelling in evenredigheid daarmee worden vastgesteld.

De raming van de waarde van deze contracten met het oog op de toepassing van de richtlijn moet plaatsvinden overeenkomstig de terzake door de richtlijn zelf gegeven regels. Deze regels worden behandeld in punt 2.2.

Problemen zouden zich kunnen voordoen in verband met de toepasselijkheid van de richtlijn op bepaalde verrichtingen die slechts een - voor de aanbestedende diensten en/of de leveranciers niet bindende - voorbereiding vormen op het sluiten van opeenvolgende en nog nader te bepalen overeenkomsten van aankoop, leasing, huur of huurkoop, met of zonder koopoptie. In dit verband dient te worden beklemtoond dat deze verrichtingen (van contractuele, procedurele, administratieve of welke andere aard ook) er in geen geval toe mogen leiden dat de richtlijn niet wordt nageleefd bij het sluiten van overeenkomsten die door de richtlijn als overheidsopdrachten voor leveringen worden beschouwd, voor zover het geraamde bedrag van deze overeenkomsten - vastgesteld volgens de regels voor het ramen van opdrachten - de toepassingsdrempel te boven gaat.

1.5. Het voorwerp van de opdracht

1.5.1. Overheidsopdrachten voor leveringen en overheidsopdrachten voor de uitvoering van werken

Volgens de eerder gegeven definitie van overheidsopdrachten voor leveringen kan de levering van goederen in bijkomende orde gepaard gaan met de dienstverlening die nodig is om de goederen gebruiksklaar te maken, zoals het aanbrengen en installeren ervan.

In sommige gevallen zou er twijfel kunnen ontstaan over de aard van een overheidsopdracht die men wil plaatsen, en bijgevolg over de toe te passen regels.

Om te bepalen of het om een overheidsopdracht voor leveringen dan wel om een overheidsopdracht voor de uitvoering van werken gaat, dient te worden nagegaan wat het voorwerp van de overeenkomst is en of het doel van de overeenkomst erin bestaat de aanbestedende dienst producten, d.w.z. roerende goederen, ter beschikking te stellen dan wel deze dienst in het bezit te stellen van het resultaat van bouwkundige dan wel water- of wegebouwkundige werken, welk resultaat zelf een onroerend goed is (b.v. een nieuwe school) of in een reeds bestaand onroerend goed is verwerkt (b.v. renovatie van een theater).

1.5.2. Overheidsopdrachten voor leveringen en overheidsopdrachten voor dienstverlening

Om de scheidslijn te trekken tussen haar toepassingsgebied en dat van de richtlijn “leveringen” hanteert Richtlijn 92/50/EEG inzake “overheidsopdrachten voor dienstverlening”¹³ als criterium de waarde van de verschillende bestanddelen van de opdracht. Volgens die regel wordt een opdracht die zowel de levering van goederen als het verrichten van diensten zoals bedoeld in Richtlijn 92/50/EEG omvat, beschouwd als een overheidsopdracht voor leveringen resp. als een overheidsopdracht voor dienstverlening, naargelang de waarde van de goederen c.q. de diensten groter is.

Er dient overigens op te worden gewezen dat dit criterium op zichzelf niet voldoende is om te bepalen wat een aanbestedende dienst moet doen wanneer hij een opdracht wil plaatsen die het verlenen van diensten omvat waarvan de waarde groter is dan die van de leveringen, maar waarop de dienstenrichtlijn niet van toepassing is.

In dat geval moet, vóór men het criterium van de waarde toepast, worden nagegaan of de levering van goederen te scheiden is van de overige werkzaamheden.

Wanneer de levering van goederen immers van de overige door de aanbestedende dienst gevraagde diensten kan worden gescheiden, kan de aanbestedende dienst zich niet beroepen op de niet-toepasselijkheid van de richtlijn “dienstverlening” om van de richtlijn “leveringen” af te wijken.

Hij is in ieder geval verplicht de opdracht voor leveringen met inachtneming van de richtlijn toe te wijzen.

De opeenvolgende toepassing van eerst het criterium van de scheidbaarheid en vervolgens van de waarde is gebaseerd op een arrest dat het Hof heeft gewezen nog vóór er sprake was van de richtlijn “overheidsopdrachten voor dienstverlening”, m.a.w. in een context van communautaire regelgeving die vergelijkbaar is met die welke voor het hier besproken geval geldt.

In het bewuste arrest¹⁴ had de rechtsvraag betrekking op de toepasselijkheid van Richtlijn 77/62/EEG bij het sluiten van overeenkomsten voor de installatie van computersystemen. In deze zaak was het hoofdargument van de verdediging gebaseerd op de grote complexiteit van de installatie van zeer grote computersystemen, die behalve de aanschaf van apparatuur, ook de ontwikkeling van programmatuur, de planning, de installatie, het onderhoud, de technische inwerkingstelling en soms het beheer van het systeem omvat. Dit zou meebrengen dat de verantwoordelijkheid voor al deze werkzaamheden aan een enkele onderneming moest worden toegewezen. Op grond van die overweging en omdat bij installatie van een computersysteem de apparatuur slechts een ondergeschikt element vormt, zou de richtlijn niet toepasselijk zijn, aangezien het begrip overheidsopdrachten voor leveringen alleen overeenkomsten betreft die in hoofdzaak betrekking hebben op de levering van goederen. Het Hof aanvaardde dit argument niet en stelde dat de installatie van een computersysteem kan worden gescheiden van de werkzaamheden rond het ontwerp en het beheer ervan. De richtlijn is derhalve van toepassing op de levering van de benodigde apparatuur. In dit verband merkte het Hof op dat men zich had “kunnen wenden tot vennootschappen die gespecialiseerd zijn in de ontwikkeling van

13 Richtlijn 92/50/EEG van de Raad van 18 juni 1992 betreffende de coördinatie van de procedures voor het plaatsen van overheidsopdrachten voor dienstverlening, PB nr. L 209 van 24.7.1992, blz. 1.

14 HvJEG, arrest van 5.12.1989 in zaak C-3/88, Commissie van de Europese Gemeenschappen/Republiek Italië, Jurispr. 1989, blz. 4035.

programmatuur voor de betrokken systemen, en met inachtneming van de richtlijn de benodigde apparatuur (had) kunnen aanschaffen overeenkomstig de door die vennootschappen gegeven technische specificaties”.

2. Overheidsopdrachten voor leveringen die onder de richtlijn vallen

Overheidsopdrachten voor leveringen - in de hierboven aan dit begrip gegeven betekenis - vallen niet allemaal onder de in de communautaire richtlijn gegeven regels voor het plaatsen van opdrachten. Deze richtlijn is namelijk alleen van toepassing op opdrachten die een bepaald bedrag te boven gaan; er is ook voorzien in bepaalde uitzonderingen, die verband houden met het voorwerp van de opdracht, met de door de aanbestedende dienst uitgeoefende activiteit of met de specifieke gunningsvoorschriften die voor de betrokken opdracht gelden.

2.1. Drempels

Het drempelbedrag waarboven overheidsopdrachten onder de richtlijn vallen, varieert naargelang van de instantie die de opdracht plaatst. In het algemeen gelden de communautaire procedureregels voor alle aanbestedende diensten, indien met de opdrachten, zonder BTW, een bedrag van 200.000 ECU of meer gemoeid is.

Voor de instanties van de centrale overheid die in bijlage I¹⁵ bij de richtlijn zijn vermeld, geldt de richtlijn evenwel voor opdrachten waarvan de waarde zonder BTW de drempel bereikt welke gebaseerd is op de GATT-Overeenkomst inzake overheidsopdrachten¹⁶.

Deze drempel bedraagt thans 130.000 speciale trekkingsrechten (SDR)¹⁷.

De in deze bijlage opgenomen instanties die werkzaam zijn op het gebied van defensie, behoeven de drempel van 130.000 SDR slechts bij aankoop van de in bijlage II bij Richtlijn 93/36/EEG genoemde producten¹⁸ in acht te nemen. Bij opdrachten voor andere goederen moeten zij de drempel van 200.000 ECU in acht nemen.

De tegenwaarde van deze drempels in nationale valuta alsmede de bij de GATT-Overeenkomst vastgestelde en in ECU uitgedrukte drempel worden in principe met ingang van 1 januari 1988 om de twee jaar herzien.

De berekening van deze tegenwaarden geschiedt op basis van de gemiddelde dagwaarde van deze valuta, uitgedrukt in ECU, en van de ECU uitgedrukt in SDR, gedurende de 24 maanden die eindigen met de laatste dag van de maand augustus die voorafgaat aan de herziening, welke op 1 januari van het volgende jaar van kracht wordt.

Deze tegenwaarden worden begin november bekendgemaakt in het *Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen* (reeks C: "Mededelingen en Bekendmakingen").

15 Een lijst van deze instanties is opgenomen in bijlage II.

16 PB nr. L 71 van 17.3.1980, blz. 44.

17 PB nr. L 345 van 9.12.1987, blz. 24.

18 Deze lijst is opgenomen in bijlage III.

De tot de volgende herziening (dus behoudens vervroegde herziening, tot 31.12.1997) geldende tegenwaarde van de ECU en de drempels zijn:

Tegenwaarde in nationale valuta van :
--

	200.000 ECU	750.000 ECU	130.000 SDR
			137.537 ECU
Belgische frank	7.898.547	29.619.550	5.431.710
Franc luxembourgeois	7.898.547	29.619.550	5.431.710
Dansk krone	1.500.685	5.627.567	1.031.998
Deutsche Mark	381.161	1.429.353	262.118
Drachmi	58.015.458	217.557.969	39.896.348
Franc français	1.316.439	4.936.647	905.295
Markka	1.223.466	4.587.996	841.359
Nederlandse gulden	427.359	1.602.595	293.888
Irish pound	160.564	602.116	110.418
Lira italiana	397.087.000	1.489.076.250	273.070.685
Oster. Schilling	2.681.443	10.055.413	1.843.988
Pound sterling	158.018	592.568	108.667
Peseta	31.992.917	119.973.438	22.001.042
Escudo	39.297.792	147.366.719	27.024.493
Svensk krona	1.865.157	6.994.337	1.282.640

Met betrekking tot de in punt 2.1 besproken bepalingen van de richtlijn valt op te merken dat het Europees Parlement en de Raad op dit ogenblik bezig zijn met de behandeling van een ontwerp-richtlijn¹⁹ die beoogt de bepalingen van Richtlijn 93/36/EEG in overeenstemming te brengen met die van de nieuwe overeenkomst inzake overheidsopdrachten²⁰ die door de Europese Unie is ondertekend naar aanleiding van de handelsbesprekingen van de Uruguay-Ronde die in het kader van de Wereldhandelsorganisatie zijn gevoerd.

¹⁹ PB nr. C 136 van 3.6.1995.

²⁰ PB nr. C 256 van 3.9.1996.

2.2. Raming van de waarde van een opdracht

2.2.1. Methoden

Bij het bepalen of de drempel al dan niet overschreden is, is de methode die wordt gehanteerd om het bedrag van een opdracht te ramen uiteraard van wezenlijk belang. Om te waarborgen dat in de gehele Gemeenschap identieke berekeningsmethoden worden toegepast en te voorkomen dat kunstmatig lage bedragen worden geraamd met het doel de opdracht aan de toepassing van de communautaire gunningsvoorschriften te onttrekken, stelt de richtlijn terzake specifieke regels vast.

Wat opdrachten betreft die betrekking hebben op *leasing*, *huur* of *huurkoop* van producten, verschilt de waarderingsmethode naar gelang van de looptijd van de overeenkomst.

De in aanmerking te nemen berekeningsbasis is naar gelang van het geval:

- voor overeenkomsten met een vaste looptijd van 12 maanden of minder: de totale geraamde waarde voor de gehele looptijd van de overeenkomst;
- voor overeenkomsten van bepaalde duur met een looptijd van meer dan 12 maanden: de totale waarde van de opdracht, met inbegrip van de geraamde restwaarde van de producten bij het einde van de overeenkomst;
- voor overeenkomsten van onbepaalde duur of waarvan de looptijd niet kan worden bepaald: het maandelijkse bedrag, vermenigvuldigd met 48.

Indien het gaat om *opdrachten die een zekere regelmatigheid vertonen* of *die bestemd zijn om gedurende een bepaalde periode te worden hernieuwd*, dient als grondslag te worden genomen:

- het werkelijke totale bedrag van alle tijdens het voorafgaande boekjaar of tijdens de voorafgaande twaalf maanden gesloten soortgelijke overeenkomsten - indien mogelijk gecorrigeerd op grond van verwachte wijzigingen in hoeveelheid of waarde gedurende de volgende twaalf maanden, dan wel
- het geraamde totale bedrag over de op de eerste levering volgende twaalf maanden, of over de contractperiode, indien deze langer duurt dan twaalf maanden.

In geen geval mag de keuze tussen deze waarderingsmethoden ten doel hebben de opdrachten aan de werkingssfeer van de richtlijnen te onttrekken.

Indien een aanbestedende dienst een aanschaf van *homogene goederen* overweegt, die aanleiding kan geven tot opdrachten die gelijktijdig in afzonderlijke delen worden geplaatst, moet hij de geschatte waarde van het geheel van deze delen in aanmerking nemen. Indien deze waarde de in acht te nemen drempel overschrijdt, moeten alle delen volgens de regels van de richtlijn worden gegund. Die waarde dient evenwel ook als grondslag te worden genomen bij toepassing van bovengenoemde methoden op overeenkomsten inzake leasing, huur of huurkoop.

De levering van producten dient als homogeen te worden beschouwd wanneer zij voor eenzelfde doel bestemd zijn, bijvoorbeeld de levering van verschillende levensmiddelen of verschillende kantoormeubelen.

Bij *opdrachten* voor leveringen *waarbij in de overeenkomst een optiebeding moet zijn opgenomen*, moet de waarde van de opdracht worden geraamd met inachtneming van het in totaal toegestane maximumniveau van aankoop, leasing, huur of huurkoop, inclusief het optiebeding.

2.2.2. *Tijdstip van de raming*

De waarde van de goederen die men zich wil aanschaffen, kan aan conjuncturele schommelingen onderhevig zijn. Het tijdstip waarop deze waarde wordt geraamd, kan derhalve van doorslaggevend belang zijn om te bepalen of de opdracht al dan niet de drempel voor toepassing van de richtlijn overschrijdt.

Bijgevolg dienen de aanbestedende diensten, ongeacht de eerder gemaakte raming van de opdracht, rekening te houden met de waarde van de te leveren goederen op het ogenblik waarop de aanbestedingsprocedure aan de gang wordt gebracht door verzending van de aankondiging met het oog op bekendmaking of door een uitnodiging tot onderhandelen.

2.2.3. *Splitsing van opdrachten*

Tenslotte geldt er een algemeen verbod: geen enkele voorgenomen opdracht voor leveringen mag worden gesplitst om deze aan de toepassing van de regels betreffende de raming van de waarde van de opdracht en, meer in het algemeen, aan de toepassing van de richtlijn in haar geheel te onttrekken.

Een aanbestedende dienst die verscheidene afdelingen telt, bijvoorbeeld, moet bij het ramen van de waarde van een opdracht de behoeften van al deze afdelingen in aanmerking nemen, voor zover die afdelingen geen administratief gedecentraliseerde eenheden zijn en zij derhalve niet kunnen worden beschouwd als aanbestedende diensten die zelf bevoegd zijn om een overheidsopdracht voor leveringen in de zin van de richtlijn te plaatsen.

2.3. **Uitgesloten opdrachten**

Alvorens aan te geven welke opdrachten uitgesloten zijn van de werkingssfeer van de richtlijn “leveringen” is het wellicht wenselijk te beklemtonen dat het om uitzonderingen gaat en dat de desbetreffende bepalingen derhalve eng moeten worden geïnterpreteerd.

Wat opdrachten voor leveringen betreft die worden geplaatst in de sectoren van de nutsvoorzieningen, worden door de richtlijn uit haar werkingssfeer uitgesloten “opdrachten die worden geplaatst op gebieden vermeld in de artikelen 2, 7, 8 en 9 van Richtlijn 90/531/EEG van de Raad van 17 september 1990 betreffende de procedures voor het plaatsen van opdrachten *in de sectoren water- en energievoorziening, vervoer en*

*telecommunicatie*²¹ en (...) opdrachten die voldoen aan de voorwaarden van artikel 6, lid 2, van die richtlijn”.

Deze richtlijn is vervangen door Richtlijn 93/38/EEG van de Raad van 14 juni 1993 betreffende coördinatie van de procedures voor het plaatsen van opdrachten in de sectoren water- en energievoorziening, vervoer en telecommunicatie²². Verwijzingen naar Richtlijn 90/531/EEG moeten worden begrepen als verwijzingen naar Richtlijn 93/38/EEG.

De tekst van deze artikelen luidt als volgt:

Artikel 2

1. *Deze richtlijn geldt voor de aanbestedende diensten die:*

- a) *overheidsdiensten of openbare bedrijven zijn en die een van de in lid 2 als relevant in de zin van deze richtlijn aangemerkte activiteiten tot taak hebben;*
- b) *of die, indien het geen overheidsdiensten of openbare bedrijven betreft, een van de in lid 2 als relevant in de zin van deze richtlijn aangemerkte activiteiten of een combinatie daarvan tot taak hebben en die bijzondere of uitsluitende rechten genieten die hun door een bevoegde instantie van een lidstaat zijn verleend.*

2. *Relevante activiteiten in de zin van deze richtlijn zijn:*

- a) *de beschikbaarstelling of exploitatie van vaste netten die aan het publiek een dienst verlenen op het gebied van de productie, het vervoer of de distributie van:*
 - i) *drinkwater, of*
 - ii) *elektriciteit, of*
 - iii) *gas of warmte;**of de drinkwater-, elektriciteits-, gas- of warmtetoevoer aan die netten;*
- b) *de exploitatie van een geografisch gebied met het oogmerk van*
 - i) *prospectie of winning van aardolie, gas, steenkool of andere vaste brandstoffen, of*
 - ii) *het verstrekken van luchthaven-, zeehaven-, binnenhaven- of andere aanlandingsfaciliteiten voor vervoer door de lucht, over zee of over de binnenwateren;*
- c) *de exploitatie van netten van openbare dienstverlening op het gebied van vervoer per trein, automatische systemen, tram, trolleybus of bus of kabel.*

21 PB nr. L 297 van 29.10.1990, blz. 1.

22 PB nr. L 199 van 9.8.1993, blz. 84.

Ten aanzien van vervoersdiensten wordt er vanuit gegaan dat er een net bestaat, indien de dienst wordt verleend onder voorwaarden die gesteld zijn door een bevoegde instantie van een lidstaat, zoals de te volgen routes, de beschikbaar te stellen capaciteit of de frequentie van de dienst;

d) de beschikbaarstelling of exploitatie van openbare telecommunicatienetwerken of het verschaffen van één of meer openbare telecommunicatiediensten aan het publiek.

3. Voor de toepassing van lid 1, onder b), worden onder bijzondere of uitsluitende rechten verstaan: rechten voortvloeiende uit een machtiging die door een bevoegde autoriteit van de betrokken lidstaat is gegeven door middel van elke wettelijke of bestuursrechtelijke bepaling die tot gevolg heeft dat de uitoefening van een in lid 2 omschreven activiteit voorbehouden blijft aan een of meer diensten.

Een aanbestedende dienst wordt geacht bijzondere of uitsluitende rechten te genieten, met name indien:

a) deze dienst voor de aanleg van netten of faciliteiten, als bedoeld in lid 2, gebruik kan maken van een onteigeningsprocedure of een erfdienstbaarheid kan vestigen, dan wel delen van het net kan aanbrengen op, onder of boven de openbare weg;

b) deze dienst in het in lid 2, onder a), genoemde geval drinkwater, elektriciteit, gas of warmte toevoert aan een net dat wordt geëxploiteerd door een dienst die bijzondere of uitsluitende rechten geniet die zijn verleend door een bevoegde autoriteit van de betrokken lidstaat.

4. Het verzorgen van een openbare busdienst wordt niet beschouwd als een activiteit in de zin van lid 2, onder c), indien andere diensten vrijelijk deze dienstverlening, algemeen dan wel voor een bepaald geografisch gebied onder dezelfde voorwaarden als de aanbestedende diensten kunnen verrichten.

5. De toevoer van drinkwater, elektriciteit, gas of warmte aan netten voor dienstverlening aan het publiek door een andere aanbestedende dienst dan de overheidsdiensten, wordt niet beschouwd als een activiteit in de zin van lid 2, onder a), wanneer:

a) in het geval van drinkwater of elektriciteit:

- de productie van drinkwater of elektriciteit door de betrokken dienst geschiedt omdat het verbruik ervan noodzakelijk is voor de uitoefening van een andere dan de in lid 2 bedoelde activiteit; en

- de toevoer aan het openbare net uitsluitend afhangt van het eigen verbruik van de dienst en niet meer heeft bedragen dan 30% van de totale drinkwater- of energieproductie van de dienst berekend als het gemiddelde over de laatste drie jaren, met inbegrip van het lopende jaar;

b) in het geval van gas of warmte:

- *de productie van gas of warmte door de betrokken dienst het onvermijdelijk resultaat is van de uitoefenen van een andere dan de in lid 2 bedoelde activiteit; en*
 - *de toevoer aan het openbare net uitsluitend tot doel heeft deze productie op economisch verantwoorde wijze te exploiteren en overeenstemt met ten hoogste 20% van de omzet van de dienst berekend als het gemiddelde over de laatste drie jaren, met inbegrip van het lopende jaar.*
6. *De in de bijlagen I tot en X genoemde aanbestedende diensten voldoen aan bovengenoemde criteria. Om ervoor te zorgen dat de lijsten zo volledig mogelijk zijn, stellen de lidstaten de Commissie in kennis van de in hun lijsten opgetreden wijzigingen. De Commissie herziet de bijlagen I tot en met X volgens de procedure van artikel 32.*

Artikel 6

1. *Deze richtlijn is niet van toepassing op opdrachten waarmede de aanbestedende diensten iets anders beogen dan de uitoefening van hun in artikel 2, lid 2, bedoelde activiteiten of voor de uitoefening van die activiteiten in een derde land, in omstandigheden waarbij er geen sprake is van de fysieke exploitatie van een netwerk of een geografisch gebied binnen de Gemeenschap.*
2. *Deze richtlijn is evenwel van toepassing op de opdrachten die worden geplaatst door de diensten die een activiteit verrichten als omschreven in artikel 2, lid 2, onder a), punt i), en die:*
 - a) *verband houden met waterbouwtechnische projecten, irrigatie of drainage voor zover de voor drinkwatervoorziening bestemde hoeveelheid water groter is dan 20% van de totale hoeveelheid water dat door middel van deze projecten of deze irrigatie- of drainage-installaties ter beschikking wordt gesteld; of*
 - b) *verband houden met de afvoer of behandeling van afvalwater.*
3. *De aanbestedende diensten doen de Commissie op haar verzoek mededeling van elke activiteit die volgens hen krachtens lid 1 zijn uitgezonderd. De Commissie kan ter informatie periodiek in het Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen de lijsten bekendmaken van de categorieën activiteiten die zij als uitgezonderd beschouwt. Daarbij houdt de Commissie rekening met alle gevoelige commerciële aspecten waarop de aanbestedende diensten eventueel wijzen bij het verstrekken van informatie.*

Artikel 7

1. *Deze richtlijn is niet van toepassing op opdrachten die zijn geplaatst voor wederverkoop of verhuur aan derden, indien de aanbestedende dienst geen bijzondere of uitsluitende rechten bezit om het voorwerp van deze opdrachten te*

verkopen of te verhuren en het andere instanties vrijstaat deze te verkopen of te verhuren op dezelfde voorwaarden als de aanbestedende dienst.

2. *De aanbestedende diensten doen de Commissie op haar verzoek mededeling van alle categorieën producten die volgens hen krachtens lid 1 zijn uitgezonderd. De Commissie kan ter informatie periodiek in het Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen de lijsten bekendmaken van de categorieën producten die zij als uitgezonderd beschouwt. Daarbij houdt de Commissie rekening met alle gevoelige commerciële aspecten waarop de aanbestedende diensten wijzen bij het verstrekken van informatie.*

Artikel 8

1. *Deze richtlijn is niet van toepassing op opdrachten die een aanbestedende dienst die een activiteit verricht als omschreven in artikel 2, lid 2, onder d), plaatst uitsluitend voor aankopen in verband met één of meer telecommunicatiediensten indien andere instanties vrij zijn om dezelfde diensten in hetzelfde geografische gebied en onder substantieel identieke voorwaarden aan te bieden.*
2. *De aanbestedende diensten doen de Commissie op haar verzoek mededeling van de diensten die volgens hen krachtens lid 1 zijn uitgezonderd. De Commissie kan ter informatie periodiek in het Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen de lijsten bekendmaken van de diensten die zij als uitgezonderd beschouwt. Daarbij houdt de Commissie rekening met alle gevoelige commerciële aspecten waarop de aanbestedende diensten wijzen bij het verstrekken van informatie.*

Artikel 9

1. *Deze richtlijn is niet van toepassing op opdrachten*
 - a) *die door de in bijlage I genoemde aanbestedende diensten worden geplaatst voor de aankoop van water;*
 - b) *die door de in de bijlagen II, III, IV en V genoemde aanbestedende diensten worden geplaatst voor de levering van energie of brandstoffen, bestemd voor de opwekking van energie.*
2. *De Raad beziet het bepaalde in lid 1 opnieuw wanneer hem een verslag van de Commissie, vergezeld van passende voorstellen, wordt voorgelegd.*

Uitgesloten van de werkingssfeer van Richtlijn 93/36/EEG zijn derhalve die overheidsopdrachten voor leveringen geplaatst in de sectoren water- en energievoorziening, vervoer en telecommunicatie welke worden bedoeld in de bovengenoemde artikelen van Richtlijn 90/531/EEG. Deze richtlijn wordt in deze handleiding niet behandeld.

Toch is het wellicht wenselijk enkele opmerkingen te maken met betrekking tot de scheidslijn die zo wordt getrokken tussen opdrachten die onder de richtlijn “leveringen” vallen en die welke onder Richtlijn 90/531/EEG vallen.

Behoudens de in artikel 6, lid 2, van deze laatste richtlijn vervatte correcties is deze immers uitsluitend van toepassing op opdrachten die de aanbestedende diensten welke een door die richtlijn beoogde werkzaamheid uitoefenen, in het kader van die werkzaamheid plaatsen.

Een aanbestedende dienst die gelijktijdig verschillende activiteiten uitoefent, kan zich derhalve uitsluitend op de niet-toepasselijkheid van Richtlijn 93/36/EEG beroepen met betrekking tot overheidsopdrachten voor leveringen die hij plaatst in het kader van de uitoefening van de activiteiten die onder de genoemde artikelen van Richtlijn 90/531/EEG vallen.

Een gemeente die zelf een tramdienst exploiteert, bijvoorbeeld, kan de voor deze dienst gebruikte voertuigen aankopen zonder rekening te houden met de richtlijn “leveringen”, maar moet deze wel in acht nemen wanneer zij meubelen voor scholen aanschaft.

Wanneer daarentegen een gemeente die niet zelf de tramdienst exploiteert, voertuigen koopt of huurt om deze ter beschikking te stellen van een instantie die in haar plaats het transportnet beheert, is de richtlijn “leveringen” eveneens van toepassing.

Eveneens uitgesloten van de werkingssfeer van de richtlijn zijn *overheidsopdrachten waarvoor andere procedureregels gelden* en die worden geplaatst krachtens:

- een tussen een lidstaat en een of meer derde landen met inachtneming van het Verdrag gesloten internationale overeenkomst betreffende leveringen die bestemd zijn voor de gemeenschappelijke verwezenlijking of exploitatie van een werk door de ondertekenende Staten. Er zij op gewezen dat elke soortgelijke overeenkomst ter kennis van de Commissie moet worden gebracht, die haar kan onderzoeken in overleg met het Raadgevend Comité inzake overheidsopdrachten²³, dan wel
- een internationale overeenkomst, gesloten in samenhang met de legering van strijdkrachten, betreffende ondernemingen in een lidstaat of in een derde land, dan wel
- de specifieke procedure van een internationale organisatie. In dit verband zij er op gewezen dat internationale organisaties geen aanbestedende diensten zijn in de zin van de richtlijn, die er niet op van toepassing is. Deze uitsluiting betreft derhalve opdrachten die weliswaar worden geplaatst door aanbestedende diensten, maar waarop de specifieke gunningsregels van een internationale organisatie van toepassing zijn.

Tenslotte is de richtlijn niet van toepassing op overheidsopdrachten voor leveringen:

- wanneer die *leveringen geheim* zijn verklaard; of

²³ Dit comité werd ingesteld bij Besluit 71/306/EEG van de Raad (PB nr. L 185 van 16.8.1971, blz. 15), gewijzigd bij Besluit 77/63/EEG van de Raad (PB nr. L 13 van 15.1.1977, blz. 15).

- wanneer de *uitvoering* ervan overeenkomstig de in de betrokken lidstaat van kracht zijnde wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen *vergezeld moet gaan van bijzondere veiligheidsmaatregelen*; of
- wanneer de bescherming van de *wezenlijke veiligheidsbelangen van de Staat* zulks vereist.

Deze laatste drie gevallen van uitsluiting van de werkingssfeer van de richtlijn zijn de weerspiegeling op het gebied van overheidsopdrachten van de bevoegdheden die reeds aan de lidstaten zijn voorbehouden krachtens artikel 36 van het EEG-Verdrag, dat een afwijking toestaat van de respectievelijk bij de artikelen 30 en 34 vastgestelde verbodsbepalingen inzake vervoer- en uitvoerbeperkingen. Precies zoals artikel 36 moeten deze drie uitzonderingen op de toepasselijkheid van de richtlijn beperkend en volgens dezelfde criteria worden uitgelegd.

2.4. Opdrachten op het gebied van defensie

Behoudens de hierboven in het punt “uitgesloten opdrachten” genoemde uitzonderingen, is de richtlijn van toepassing op alle producten waarvoor overheidsopdrachten worden uitgeschreven, inclusief de opdrachten die worden geplaatst door aanbestedende diensten op het gebied van defensie, met uitzondering van producten die onder artikel 223, lid 1, sub b), van het EEG-Verdrag vallen. Ingevolge dit artikel betreft de uitzondering uitsluitend wapens, munitie en oorlogsmaterieel, opgesomd in de door de Raad bij besluit van 15 april 1958 vastgestelde lijst, voor zover deze producten bestemd zijn voor strikt militaire doelstellingen.

3. Gunningsprocedures

De richtlijn voorziet voor overheidsopdrachten voor leveringen in drie soorten van gunningsprocedures: openbare procedures, niet-openbare procedures en procedures van gunning via onderhandelingen, die slechts in uitzonderlijke, in de richtlijn limitatief opgesomde gevallen mogen worden gevolgd. Afhankelijk van de reden die voor de toepassing ervan wordt ingeroepen, moet in de laatstgenoemde procedures al dan niet een bericht van aanbesteding worden bekendgemaakt.

BELANGRIJK

In zowel openbare als niet-openbare procedures kunnen de aanbestedende diensten aan de inschrijvers nadere inlichtingen vragen, teneinde de door hen ingediende offertes beter te kunnen beoordelen, maar het is hen verboden te onderhandelen over de contractuele voorwaarden.

Dit aspect, dat voor de doorzichtigheid van deze beide procedures van wezenlijk belang is, werd bij de vaststelling van Richtlijn 89/440/EEG inzake het plaatsen van overheidsopdrachten voor de uitvoering van werken door de Raad en de Commissie extra beklemtoond.

Zij hebben bij die gelegenheid namelijk gezamenlijk verklaard dat “bij openbare en niet-openbare procedures, onderhandelingen met gegadigden of inschrijvers over fundamentele punten van de opdrachten waarvan de wijziging de mededinging kan vervalsen, en met name over de prijzen, uitgesloten zijn; wel mogen er besprekingen met de gegadigden of inschrijvers plaatsvinden, maar alleen met het oog op een verduidelijking of aanvulling van de inhoud van hun offerte, alsmede van de eisen van de aanbestedende diensten, en voor zover zulks geen discriminatie veroorzaakt”²⁴.

3.1. Openbare procedures

Openbare procedures zijn procedures waarbij, na publikatie van een bericht van aanbesteding, elke belangstellende leverancier een offerte kan indienen.

3.2. Niet-openbare procedures

Niet-openbare procedures zijn procedures waarbij van de leveranciers die zich na publikatie van een bericht van aanbesteding als gegadigden hebben opgegeven, alleen die een offerte mogen indienen welke door de aanbestedende dienst worden uitgenodigd tot inschrijven.

Wanneer het wegens het spoedeisende karakter van de opdracht onmogelijk is de normale termijnen van een niet-openbare procedure in acht te nemen, mag deze versneld worden afgewikkeld.

²⁴ Zie PB nr. L 210 van 21.7.1989, blz. 22.

In dit geval moeten de aanbestedende diensten in het bericht van aanbesteding dat in het *Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen* wordt bekendgemaakt, aangeven om welke redenen een beroep wordt gedaan op de versnelde procedure.

Aangezien het gaat om een uitzonderingsregeling die de mededinging kan beperken, moet de mogelijkheid om van de versnelde procedure gebruik te maken beperkend worden opgevat, dit wil zeggen dat het gebruik beperkt moet blijven tot gevallen waarin de aanbestedende dienst kan aantonen dat spoed objectief noodzakelijk is en dat het werkelijk onmogelijk is zich te houden aan de termijnen die normaliter voor een dergelijke procedure zijn voorgeschreven.

Het gebruik van deze procedurevorm moet derhalve worden beperkt tot de soorten en hoeveelheden producten waarvoor de noodzaak van een snelle levering kan worden aangetoond. Voor de levering van alle overige producten moet een niet-versnelde procedure worden gevolgd.

Het is wellicht nuttig erop te wijzen dat de toepassing van de versnelde procedure voor bepaalde producten, wanneer die leidt tot het gebruik van twee procedures en derhalve tot de splitsing van een opdracht voor levering in twee delen, in geen geval een reden kan zijn om de richtlijn niet toe te passen ingeval de geraamde waarde van één of van beide opdrachten door die splitsing beneden de toepassingsdrempel van de richtlijn zou komen te vallen: de waarde van de opdrachten moet, ook in dit geval, worden geraamd overeenkomstig de in punt 2.2 gegeven regels.

3.3. Onderhandelingsprocedures

Procedures van gunning via onderhandelingen, of kortweg onderhandelingsprocedures, zijn procedures waarbij de aanbestedende diensten overleg plegen met de door hen uitgekozen leveranciers en met hen onderhandelen over de contractvoorwaarden, bijvoorbeeld over de technische, administratieve of financiële vereisten.

In een onderhandelingsprocedure stelt de richtlijn de aanbestedende dienst in staat, niet alleen bij de gunning van de opdracht, maar ook tijdens de voorafgaande besprekingen soepel te werk te gaan. Deze procedure mag echter niet worden gelijkgesteld met een onderhandse gunning. Zij veronderstelt noodzakelijkerwijs een actieve houding van de aanbestedende dienst bij het vaststellen van de contractvoorwaarden, met name voor wat betreft prijs, termijnen, hoeveelheid, technische kenmerken en garantie.

Voorts ontslaat de onderhandelingsprocedure de aanbestedende dienst niet van de verplichting bepaalde regels van goed bestuur in acht te nemen, zoals de verplichting om:

- de offertes en hun respectieve voordelen daadwerkelijk met elkaar te vergelijken;
- het beginsel van de gelijke behandeling van alle inschrijvers toe te passen.

Het gebruik van deze soepele procedure wordt gerechtvaardigd door de uitzonderlijke omstandigheden waaronder de opdracht moet worden geplaatst, en is derhalve slechts goorloofd in de limitatief in de richtlijn opgesomde gevallen.

Aangezien het gaat om afwijkingen van de voorschriften van de richtlijn, die ten doel heeft op het gebied van overheidsopdrachten voor leveringen de daadwerkelijke uitoefening van de door het Verdrag verleende rechten te waarborgen, moeten de uitzonderingsgevallen eng worden geïnterpreteerd²⁵ en moet de aanbestedende dienst die er een beroep op wil doen aantonen dat de uitzonderlijke omstandigheden die de afwijking verantwoorden daadwerkelijk bestaan²⁶.

Naar gelang van de omstandigheden is volgens de richtlijn bij een onderhandelingsprocedure al dan niet een voorafgaande bekendmaking van een bericht van aanbesteding in het Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen vereist.

3.3.1. Onderhandelingsprocedures met bekendmaking van een bericht van aanbesteding

In dit soort procedures moeten de aanbestedende diensten de gegadigden die zij voor onderhandelingen uitnodigen kiezen uit degenen die aan de in het bericht van aanbesteding opgegeven vereisten voldoen. Deze vereisten kunnen alleen die zijn welke in de artikelen 20 tot en met 24 van de richtlijn worden vermeld; zij mogen met andere woorden uitsluitend betrekking hebben op de persoonlijke situatie, de technische bekwaamheid, de economische capaciteit en de financiële draagkracht van de gegadigde.

Onderhandelingsprocedures met bekendmaking van een bericht van aanbesteding kunnen versneld worden afgewikkeld wanneer inachtneming van de in de richtlijn vastgestelde normale termijnen wegens het spoedeisende karakter onmogelijk is. Voor het gebruik van deze procedure gelden dezelfde opmerkingen als eerder in verband met het gebruik van de versnelde niet-openbare procedure zijn gemaakt. De aanbestedende diensten zijn ook hier verplicht in het bericht van aanbesteding aan te geven om welke redenen een beroep wordt gedaan op de versnelde procedure.

Van onderhandelingsprocedures met voorafgaande bekendmaking mag gebruik worden gemaakt wanneer er in antwoord op een openbare of niet-openbare procedure alleen onregelmatige inschrijvingen²⁷ zijn ingekomen, dan wel inschrijvingen die onaanvaardbaar zijn²⁸ volgens de nationale, doch met Titel IV van de richtlijn (gemeenschappelijke regels inzake deelneming, kwalitatieve selectiecriteria, gunningscriteria) verenigbare bepalingen, mits de oorspronkelijke contractvoorwaarden, zoals vermeld in het bericht van aanbesteding en de daarbij behorende bescheiden, niet grondig zijn gewijzigd.

In het andere geval moet de openbare of niet-openbare procedure van voren af aan worden herbegonnen, waarbij de voorschriften van de richtlijn met betrekking tot de desbetreffende procedure onverkort in acht moeten worden genomen. Wijzigingen in de parameters van de opdracht, zoals de financiering, de leveringstermijnen en in het

25 HvJEG, arrest van 17.11.1993, Commissie/Spanje, zaak C-71/92, Jurispr. 1993, blz. I-5978, r.o. 36.

26 HvJEG, arrest van 10.3.1987, Commissie/Italië, zaak 199/85, Jurispr. 1985, blz. 1039, r.o. 14.

27 Bijvoorbeeld: offertes die niet voldoen aan de voor de opdracht geldende regels, waarvan de prijs buiten de vrije concurrentie om is bepaald of die bedingen bevatten die een eenzijdige bevoordeling inhouden.

28 Bijvoorbeeld: te laat ingekomen offertes, offertes van inschrijvers die niet aan de vereiste voorwaarden voldoen of waarvan de prijs ofwel te hoog is in verhouding tot de door de aanbestedende dienst uitgetrokken kredieten, ofwel abnormaal laag is.

bijzonder de technische specificaties voor de te leveren producten, zijn bijvoorbeeld grondige wijzigingen van de oorspronkelijke contractvoorwaarden.

Voorts is het gebruik van onderhandelingsprocedures logischerwijs slechts geoorloofd indien de aanbestedende dienst vooraf officieel heeft verklaard dat de in de voorafgaande openbare of niet-openbare procedure ingekomen offertes onregelmatig of onaanvaardbaar zijn, en deze procedure heeft afgesloten.

De voorafgaande bekendmaking van het bericht van aanbesteding is niet verplicht indien de aanbestedende dienst de uitnodiging om aan de onderhandelingsprocedure deel te nemen richt tot alle deelnemers aan de eerdere openbare of niet-openbare procedure die aan de in de artikelen 20 tot en met 24 bedoelde kwalitatieve selectiecriteria voldoen en die in het kader van de eerste procedure offertes hadden ingediend die beantwoorden aan de formele vereisten van de aanbestedingsprocedure.

3.3.2. Onderhandelingsprocedures zonder bekendmaking van een bericht van aanbesteding

Van een onderhandelingsprocedure zonder voorafgaande bekendmaking van een bericht van aanbesteding mag gebruik worden gemaakt in de volgende uitzonderlijke gevallen:

- 1) indien in het kader van een openbare of niet-openbare procedure geen enkele inschrijving of geen enkele passende inschrijving is ingekomen, voor zover de voor deze procedure vastgestelde contractvoorwaarden niet grondig zijn gewijzigd in de onderhandelingsprocedure en mits de aanbestedende dienst aan de Commissie een verslag voorlegt waarin alle gegevens zijn opgenomen die nodig zijn om aan te tonen dat deze omstandigheden voorhanden zijn;

Onder niet-passende offertes worden offertes verstaan die, uiteraard, onaanvaardbaar en onregelmatig zijn, maar waarvan de inhoud daarenboven geen enkel verband houdt met de opdracht en die derhalve volstrekt ongeschikt zijn om in de behoeften van de aanbestedende dienst te voorzien, zoals die in de aanbestedingsdocumenten zijn omschreven. De indiening van dergelijke offertes wordt dan ook gelijkgesteld met het uitblijven van inschrijvingen.

- 2) indien de betrokken producten uitsluitend worden gefabriceerd voor onderzoek, proefneming, studie of ontwikkeling. Deze bepaling geldt niet voor de productie in grote hoeveelheden met het doel de commerciële rendabiliteit van het product vast te stellen of de kosten van onderzoek en ontwikkeling te delgen. Zij betreft evenmin uitrustingsgoederen voor onderzoeks- of proefnemingslaboratoria;
- 3) indien de fabricage of de levering van de betrokken goederen om technische of artistieke redenen of wegens de bescherming van exclusieve rechten slechts aan één bepaalde leverancier kan worden toevertrouwd.

Deze bepaling stelt derhalve twee voorwaarden, waarbij moet worden aangetoond dat aan beide voorwaarden is voldaan, namelijk redenen die verband houden met de bijzondere technische of artistieke aard dan wel met de bescherming van exclusieve rechten aan de ene kant en het bestaan van slechts één enkele mogelijke leverancier aan de andere kant.

In een arrest²⁹ betreffende de levering van farmaceutische producten en specialiteiten waarvoor men zich op exclusieve rechten had beroepen, heeft het Hof er immers op gewezen dat het niet voldoende is dat de betrokken farmaceutische producten en specialiteiten door exclusieve rechten worden beschermd, doch dat zij daarnaast nog slechts door een bepaalde leverancier moeten kunnen worden gefabriceerd of geleverd. Aan deze laatste voorwaarde wordt volgens het Hof daarenboven slechts voldaan door die producten en specialiteiten waarvoor op de markt geen concurrentie heerst;

- 4) voor zover strikt noodzakelijk, indien het wegens dringende spoed, voortvloeiende uit gebeurtenissen die door de aanbestedende dienst niet konden worden voorzien, niet mogelijk is de termijnen in acht te nemen die gelden voor openbare of niet-openbare procedures of voor onderhandelingsprocedures met voorafgaande bekendmaking van een bericht van aanbesteding, en zelfs voor versnelde (niet-openbare of onderhandelings)procedures, een en ander mits de omstandigheden die worden ingeroepen om de dringende spoed te rechtvaardigen niet aan de aanbestedende dienst te wijten zijn.

BELANGRIJK

Onder onvoorzienbare gebeurtenissen moeten gebeurtenissen worden verstaan die ruimschoots het kader van het economische en sociale leven te buiten gaan, zoals bijvoorbeeld overstromingen of aardbevingen, ten gevolge waarvan met grote spoed allerlei levensnoodzakelijke goederen moeten worden geleverd om de slachtoffers te helpen en te beschermen. Voorts moge worden beklemtoond dat het gebruik van deze uitzonderlijke procedures in het kader van de richtlijn slechts gerechtvaardigd is voor de aanschaf van de soorten en hoeveelheden producten die werkelijk noodzakelijk zijn om de noodsituatie onmiddellijk het hoofd te kunnen bieden. Gelet op de termijnen die gelden voor versnelde procedures moet "onmiddellijk" hier worden begrepen als binnen een periode van ongeveer een maand. Voor de goederen die na die periode nodig zijn, kan de aanbestedende dienst de opdracht immers communautair aanbesteden met inachtneming van de door de richtlijn opgelegde verplichtingen.

Op gezondheidsgebied heeft het Hof voor recht verklaard dat, rekening houdend met de vrijheid bij het voorschrijven van geneesmiddelen, aan een bepaalde farmaceutische specialiteit dringend behoefte kan blijken te bestaan in de farmaceutische afdeling van een ziekenhuis. Volgens het Hof kan deze vrijheid bij het voorschrijven van geneesmiddelen echter niet rechtvaardigen dat voor alle leveringen van farmaceutische producten en specialiteiten aan ziekenhuizen stelselmatig de onderhandse procedure wordt gebruikt;

- 5) voor door de oorspronkelijke leverancier te verrichten aanvullende leveringen, mits:

²⁹ HvJEG, arrest van 3.5.1994, Commissie/Koninkrijk Spanje, zaak C-328/92, Jurispr. 1994, blz. I-1583, r.o. 17.

deze aanvullende leveringen bestemd zijn voor

- ofwel gedeeltelijke vernieuwing van leveringen of installaties voor courant gebruik,
- ofwel de uitbreiding van bestaande leveringen of installaties, en

een verandering van leverancier de aanbestedende dienst ertoe zou verplichten apparatuur aan te schaffen waarbij een andere techniek wordt toegepast, met als gevolg

- onverenigbaarheid met de leveringen of installaties waarop de oorspronkelijke opdracht betrekking had, of
- onevenredige technische moeilijkheden bij gebruik en onderhoud.

De looptijd van deze opdrachten en nabestellingen mag in de regel de drie jaar niet overschrijden.

3.4. Informatie over de beslissingen van de aanbestedende dienst

3.4.1. Afwijzing van aanvragen tot deelneming en van inschrijvingen

Iedere afgewezen gegadigde heeft het recht de aanbestedende dienst te verzoeken dat deze hem de redenen voor de afwijzing van zijn aanvraag mededeelt en iedere inschrijver wiens offerte is verworpen heeft het recht de aanbestedende dienst te verzoeken dat deze hem de redenen voor die afwijzing en de naam van de begunstigde mededeelt.

De aanbestedende dienst is verplicht de verlangde gegevens te verstrekken binnen een termijn van 15 dagen, te rekenen vanaf de datum van ontvangst van het verzoek.

3.4.2. Annulering van een gunningsprocedure

De aanbestedende diensten kunnen besluiten een reeds aanbestede opdracht niet te plaatsen of de gunningsprocedure opnieuw te beginnen.

In dat geval moeten zij het *Bureau voor officiële publikaties der Europese Gemeenschappen* in kennis stellen van het genomen besluit.

Zij zijn tevens verplicht de gegadigden of inschrijvers op hun verzoek de redenen voor hun besluit mede te delen.

3.4.3. Proces-verbaal over de gegunde opdracht

Over elke gegunde opdracht moeten de aanbestedende diensten een proces-verbaal opstellen, dat tenminste de volgende gegevens moet bevatten:

- de naam en het adres van de aanbestedende dienst, het voorwerp en de waarde van de opdracht;
- de namen van de uitgekozen gegadigden of inschrijvers, met motivering van die keuze;
- de namen van de uitgesloten gegadigden of inschrijvers en de redenen voor die uitsluiting;
- de naam van de begunstigde en de motivering voor de keuze van zijn offerte alsmede, indien bekend, het gedeelte van de opdracht dat de begunstigde voornemens is aan derden in onderaanneming te geven;
- voor onderhandelingsprocedures, de omstandigheden die de toepassing van deze procedure rechtvaardigen. Dit kunnen vanzelfsprekend alleen de in de richtlijn genoemde omstandigheden zijn.

Dit proces-verbaal, of de hoofdpunten ervan, moeten de Commissie op haar verzoek worden toegezonden.

4. Gemeenschappelijke regels voor de bekendmaking

4.1. Aankondigingen

De doorzichtigheid van alle aanbestedingsverrichtingen en -procedures is van fundamenteel belang voor het ontwikkelen van de concurrentie tussen de bedrijven en met het oog op een echte openstelling van de markt voor overheidsopdrachten in de Unie.

Om deze doorzichtigheid te verbeteren voorziet de nieuwe richtlijn in een groter aantal aankondigingen, welke door de aanbestedende diensten onder bepaalde voorwaarden in het *Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen* en via de TED-gegevensbank moeten worden bekendgemaakt in verband met de opdrachten die zij plaatsen via een openbare, niet-openbare of onderhandelingsprocedure.

4.1.1. De vooraankondiging

Het betreft een enuntiatieve aankondiging, die ten doel heeft de potentieel belangstellende leveranciers in kennis te stellen van de aanschaffingsprogramma's.

De aanbestedende diensten moeten zo spoedig mogelijk na het begin van hun begrotingsjaar door middel van deze aankondiging per productensector alle opdrachten voor leveringen bekendmaken die zij voornemens zijn in de loop van de komende 12 maanden te plaatsen.

Deze bekendmaking is verplicht wanneer het totale bedrag voor alle productensectoren, geraamd volgens de reeds genoemde, door de richtlijn vastgestelde regels, ten minste 750.000 ECU bedraagt.

De productensectoren moeten worden vastgesteld onder verwijzing naar posities van de nomenclatuur "Classification of Products according to Activities (CPA)"³⁰.

De bedoeling van deze voorinformatie is, zodra het aanschaffingsprogramma is vastgesteld³¹, belangstelling te wekken bij de potentiële leveranciers en dezen allemaal, ook zij die geografisch het verst van de aanbestedende dienst verwijderd zijn, zoveel mogelijk op voet van gelijkheid te stellen.

4.1.2. De aankondiging van een te plaatsen opdracht

De verplichting een aankondiging te publiceren op het ogenblik waarop de aanbestedingsprocedure op gang wordt gebracht, is van cruciaal belang bij de totstandbrenging van een geïntegreerde ruimte op het gebied van overheidsopdrachten. Zo kunnen bedrijven in alle lidstaten immers op de hoogte blijven van de opdrachten die

³⁰ Deze nomenclatuur is bekendgemaakt in PB nr. L 342 van 31.12.1993, blz. 1.

³¹ Dit ogenblik varieert naar gelang van de verschillende nationale planningsprocedures voor overheidsbestellingen.

in de gehele Unie worden geplaatst en beschikken zij over alle nodige gegevens om te bepalen welke opdrachten hun interesseren.

Deze verplichting moet zowel bij gebruik van een openbare of niet-openbare procedure als bij toepassing van een procedure van gunning via onderhandelingen, onder de reeds genoemde voorwaarden en binnen de aangegeven grenzen, worden nageleefd.

4.1.3. De aankondiging inzake gegunde opdrachten

De aanbestedende diensten die een opdracht hebben gegund, moeten, ongeacht de gevolgde procedure (openbaar, niet-openbaar, gunning via onderhandelingen met of zonder voorafgaande bekendmaking van een bericht van aanbesteding), een aankondiging publiceren waarin de belangrijkste gegevens voorkomen betreffende de voorwaarden waaronder de opdracht is gegund. Met de publikatie van deze aankondiging wordt niet alleen beoogd een grotere doorzichtigheid te waarborgen, maar ook de belangstelling en de deelneming van een groter aantal leveranciers op communautair niveau te stimuleren.

4.2. Inhoud en vorm van de aankondigingen

De aanbestedende diensten moeten de aankondigingen van opdrachten opmaken volgens de modellen die in bijlage IV bij de richtlijn zijn opgenomen en er de inlichtingen in verstrekken die in deze modellen worden gevraagd.

Wanneer de rubrieken van de aankondiging een verplicht karakter hebben, moeten de gevraagde inlichtingen worden verstrekt.

Wanneer deze rubrieken geen verplicht karakter hebben en de gevraagde inlichtingen voor de betrokken opdracht niet van belang zijn, moet de aanbestedende dienst dit aangeven, bijvoorbeeld door in de betrokken rubriek “niet van toepassing” in te vullen.

Ten aanzien van sommige rubrieken van de berichten van aanbesteding vallen er enkele opmerkingen te maken.

In de rubriek betreffende de inlichtingen en bescheiden die noodzakelijk zijn om te beoordelen of de leverancier voldoet aan de minimumvereisten inzake economische draagkracht en technische bekwaamheid, kan het uitsluitend gaan om de vereisten waarvan sprake in de artikelen 22 en 23 van de richtlijn.

In de rubriek betreffende de criteria die zullen worden gehanteerd voor het gunnen van de opdracht, moet de aanbestedende dienst verplicht een van de volgende vermeldingen opnemen:

- ofwel : “de laagste prijs”,
- ofwel : “de economisch voordeligste aanbieding”,
- ofwel, indien hij gebruik maakt van een niet-openbare procedure en het gunningscriterium in de uitnodiging tot inschrijving wil bekendmaken: een verwijzing naar die uitnodiging, bijvoorbeeld “gunningscriterium vastgesteld in de uitnodiging tot inschrijving”.

Indien de aanbestedende dienst “de economisch voordeligste aanbidding” als criterium kiest, moet hij in de betrokken rubriek van de aankondiging dan wel in het bestek tevens aangeven aan de hand van welke factoren dit zal worden getoetst. Indien hij deze gegevens in het bestek wil opnemen, moet hij de rubriek aanvullen met de vermelding: “gunningscriteria worden opgesomd in het bestek”.

In de aankondiging van een “open overeenkomst” of “raamcontract” moet, voor zover mogelijk, duidelijk de aard van de te leveren goederen en de verwachte omvang van de leveringen (de hoeveelheden) worden vermeld.

Met betrekking tot de bekendmaking van gegunde opdrachten laat de richtlijn evenwel afwijkingen toe. De publikatie van een aankondiging blijft weliswaar verplicht, maar sommige inlichtingen over het plaatsen van de opdracht behoeven in bepaalde gevallen niet te worden bekendgemaakt, met name indien de openbaarmaking ervan de toepassing van de wet in de weg zou staan, met het openbaar belang in strijd zou zijn of de rechtmatige commerciële belangen van openbare of particuliere ondernemingen zou schaden, dan wel indien de eerlijke mededinging tussen de leveranciers erdoor zou kunnen worden aangetast.

De verstrekte informatie moet duidelijk en volledig zijn, maar de aankondigingen moeten beknopt zijn. In dit verband schrijft de richtlijn voor dat zij niet meer dan één bladzijde in het *Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen* mogen beslaan, hetgeen ongeveer overeenkomt met 650 woorden.

4.3. De modellen van aankondigingen

Hierna volgen de door de richtlijn voorgeschreven modellen van aankondigingen.

4.3.1. Bekendmaking van voorinformatie

1. De naam, het adres, het telegramadres, het telefoon-, telex- en telefaxnummer van de aanbestedende dienst en, indien het een andere dienst betreft, van de dienst waaraan nadere inlichtingen kunnen worden gevraagd.
1. Aard en hoeveelheid van de te leveren goederen: CPA-indeling.
2. De beoogde datum waarop de gunningsprocedures van de opdracht(en) worden ingeleid (indien bekend).
3. Overige inlichtingen.
4. Datum van verzending van de aankondiging.
5. Datum van ontvangst van de aankondiging door het Bureau voor officiële publikaties der Europese Gemeenschappen.

4.3.2. Aankondiging van een opdracht

Openbare procedure

1. De naam, het adres, het telegramadres, het telefoon-, telex- en telefaxnummer van de aanbestedende dienst.
2. a) De wijze van aanbesteding.
b) Vorm van de opdracht waarvoor de uitnodiging tot inschrijving wordt gedaan.
3. a) Plaats van levering.
b) De aard en hoeveelheid van de te leveren goederen: CPA-indeling.
c) Gegevens betreffende de mogelijkheid voor de leveranciers om in te schrijven voor gedeelten van de vereiste leveringen.
4. Eventueel opgelegde leveringstermijn.
5. a) Naam en adres van de dienst waar het bestek en aanvullende stukken kunnen worden aangevraagd.
b) De uiterste datum voor deze aanvragen.
c) In voorkomend geval, het ter verkrijging van genoemde stukken te betalen bedrag en de betalingswijze.
6. a) De uiterste datum voor de ontvangst van de inschrijvingen.
b) Het adres waar zij moeten worden ingediend.
c) De taal of talen waarin zij moeten worden gesteld.
7. a) De personen die bij de opening van de inschrijvingen worden toegelaten.
b) Dag, uur en plaats van de opening.
8. In voorkomend geval, de verlangde borgsommen en waarborgen.
9. Belangrijkste voorschriften voor financiering en betaling en/of verwijzingen naar de teksten waarin deze worden geregeld.
10. In voorkomend geval, de rechtsvorm die de combinatie van leveranciers aan wie de opdracht wordt gegund, moet hebben.
11. Gegevens over de eigen situatie van de leverancier, alsmede de nodige gegevens en bescheiden voor de beoordeling van de economische en technische minimumeisen waaraan de leverancier moet voldoen.
12. Termijn gedurende welke de inschrijver zijn aanbieding gestand moet doen.
13. De bij de gunning aan te leggen criteria. Andere criteria dan dat van de laagste prijs worden vermeld, voor zover zij niet in het bestek zijn opgenomen.
14. In voorkomend geval, het verbod van varianten.
15. Overige inlichtingen.
16. Datum van bekendmaking van de vooraankondiging in het *Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen* of vermelding van de niet-bekendmaking ervan.
17. Datum van verzending van de aankondiging.
18. Datum van ontvangst van de aankondiging door het Bureau voor officiële publikaties der Europese Gemeenschappen.

Niet-openbare procedure

1. De naam, het adres, het telegramadres, het telefoon-, telex- en telefaxnummer van de aanbestedende dienst.
2.
 - a) De wijze van aanbesteding.
 - b) In voorkomend geval, de rechtvaardiging van het gebruik van de versnelde procedure.
 - c) Vorm van de opdracht waarvoor de uitnodiging tot inschrijving wordt gedaan.
3.
 - a) Plaats van levering.
 - b) Aard en hoeveelheid van de te leveren goederen: CPA-indeling.
 - c) Gegevens betreffende de mogelijkheid voor de leveranciers om in te schrijven voor gedeelten van de vereiste leveringen.
4. Eventueel opgelegde leveringstermijn.
5. In voorkomend geval, de rechtsvorm die de combinatie van leveranciers waaraan de opdracht wordt gegund, moet hebben.
6.
 - a) De uiterste datum voor de ontvangst van de aanvragen tot deelneming.
 - b) Het adres waar zij moeten worden ingediend.
 - c) De taal of talen waarin zij moeten worden gesteld.
7. Uiterste datum voor de verzending van de uitnodigingen tot inschrijving.
8. In voorkomend geval, de verlangde borgsommen en waarborgen.
9. Gegevens over de eigen situatie van de leverancier, alsmede gegevens en bescheiden om de economische en technische minimumeisen waaraan hij moet voldoen, te kunnen beoordelen.
10. De bij de gunning van de opdracht aan te leggen criteria, voor zover deze niet zijn opgenomen in de uitnodiging tot inschrijving.
11. Het beoogde aantal leveranciers dat tot inschrijving zal worden uitgenodigd, of het minimum- en maximaantal.
12. In voorkomend geval, het verbod van varianten.
13. Overige inlichtingen.
14. Datum van bekendmaking van de vooraankondiging in het *Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen* of vermelding van de niet-bekendmaking ervan.
15. Datum van verzending van de aankondiging.
16. Datum van ontvangst van de aankondiging door het Bureau voor officiële publikaties der Europese Gemeenschappen.

Procedure van gunning via onderhandelingen

1. De naam, het adres, het telegramadres, het telefoon-, telex- en telefaxnummer van de aanbestedende dienst.
2.
 - a) De wijze van aanbesteding.
 - b) In voorkomend geval, de rechtvaardiging van het gebruik van de versnelde procedure.
 - c) Vorm van de opdracht waarvoor de uitnodiging tot inschrijving wordt gedaan.
3.
 - a) Plaats van levering.
 - b) De aard en hoeveelheid van de te leveren goederen: CPA-indeling.
 - c) Gegevens betreffende de mogelijkheid voor de leveranciers om in te schrijven voor gedeelten van de vereiste leveringen.
4. Eventueel opgelegde leveringstermijn.
5. In voorkomend geval, de rechtsvorm die de combinatie van leveranciers waaraan de opdracht wordt gegund, moet hebben.
6.
 - a) De uiterste datum voor de ontvangst van de aanvragen tot deelneming.
 - b) Het adres waar zij moeten worden ingediend.
 - c) De taal of talen waarin zij moeten worden gesteld.
7. In voorkomend geval, de verlangde borgsommen en waarborgen.
8. Gegevens over de eigen situatie van de leveranciers, alsmede gegevens en bescheiden om de economische en technische minimumeisen waaraan zij moeten voldoen, te kunnen beoordelen.
9. Het beoogde aantal leveranciers dat tot inschrijving zal worden uitgenodigd, of het minimum- en maximaantal.
10. In voorkomend geval, het verbod van varianten.
11. In voorkomend geval, de namen en adressen van reeds door de aanbestedende dienst geselecteerde leveranciers.
12. De data van voorafgaande bekendmakingen in het *Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen*.
13. Overige inlichtingen.
14. Datum van verzending van de aankondiging.
15. Datum van ontvangst van de aankondiging door het Bureau voor officiële publikaties der Europese Gemeenschappen.

4.3.3. Bekendmaking van *gegunde opdrachten*

1. Naam en adres van de aanbestedende dienst.
2. Wijze van aanbesteding. In het geval van een procedure van gunning via onderhandelingen zonder voorafgaande bekendmaking van een aankondiging van opdracht, de redenen waarom van die procedure gebruik is gemaakt.
3. Datum van de gunning.
4. Criteria voor de gunning.
5. Aantal ontvangen offertes.
6. Naam en adres van de leverancier(s).
7. De aard en hoeveelheid van de geleverde goederen: CPA-indeling.
8. Betaalde prijs of prijzen (minimum/maximum).
9. In voorkomend geval, waarde en gedeelte van de overeenkomst dat aan derden in onderaanbesteding kan worden gegeven.
10. Overige inlichtingen.
11. Datum van bekendmaking van de aankondiging van de opdracht in het *Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen*.
12. Datum van verzending van onderhavige aankondiging.
13. Datum van ontvangst van de aankondiging door het Bureau voor officiële publikaties der Europese Gemeenschappen.

4.4. Wijze van vaststelling van de termijnen

Het is van belang er op te wijzen dat de (minimum en maximum) termijnen die in de aankondigingen worden vermeld, op zodanige wijze moeten worden vastgesteld dat het tijdstip waarop zij verstrijken door de bedrijven in alle lidstaten onder dezelfde voorwaarden kan worden vastgesteld.

Het zou onaanvaardbaar zijn dat de aanbestedende diensten deze termijnen vaststellen onder verwijzing naar gegevens die voor leveranciers in andere lidstaten veel moeilijker toegankelijk zijn dan voor leveranciers in het land van de aanbestedende dienst, zoals bijvoorbeeld de datum van bekendmaking van de aanbesteding in het nationale of regionale officiële publikatieblad.

4.5. Bekendmaking op nationaal niveau

Om op nationaal en op communautair niveau een gelijkwaardige voorlichting te waarborgen bepaalt de richtlijn dat de bekendmaking in de Staatsbladen of in de pers van het land van de aanbestedende dienst geen andere inlichtingen mag behelzen dan die welke in het *Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen* zijn bekendgemaakt. De bekendmaking op nationaal niveau mag voorts niet plaatsvinden vóór de datum van verzending van het bericht voor publikatie op communautair niveau en deze datum van verzending moet erin worden vermeld.

4.6. Wie maakt de aankondigingen bekend?

Het *Bureau voor officiële publikaties der Europese Gemeenschappen* verricht de bekendmaking van de aankondigingen.

In het algemeen moeten de aanbestedende diensten hun aankondigingen zo spoedig mogelijk en langs de meest passende kanalen verzenden, hetgeen betekent dat de aanbestedende diensten, voor zover mogelijk, gebruik moeten maken van de moderne communicatiemiddelen zodat de berichten van aanbesteding tijdig worden bekendgemaakt om het beoogde doel te bereiken.

Met name legt de richtlijn hun de verplichting op

- de voorinformatie zo spoedig mogelijk na het begin van elk begrotingsjaar te verzenden;
- bij versnelde niet-openbare of onderhandelingsprocedures de aankondigingen per telex, telegram of fax te verzenden;
- de aankondiging betreffende het resultaat van een opdracht uiterlijk 48 dagen na de gunning van de betrokken opdracht te verzenden;
- de datum van verzending van de aankondigingen aan het *Bureau voor officiële publikaties der Europese Gemeenschappen* te kunnen aantonen.

Het correspondentieadres is:

Supplement bij het *Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen*

Bureau voor officiële publikaties der Europese Gemeenschappen

2, rue Mercier

L - 2985 LUXEMBURG

Tel.: (352) 499.28.23.32

Telex : 1324 PUBOF LU

2731 PUBOF LU

Fax : (352) 49.00.03

(352) 49.57.19

Binnen 12 dagen (5 bij versnelde procedures) maakt het Bureau voor officiële publikaties de aankondigingen bekend in het Supplement bij het *Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen*³² en via de gegevensbank TED (Tenders Electronic Dially)³³. De aankondigingen worden onverkort in de oorspronkelijke taal bekendgemaakt. In de overige Gemeenschapstalen worden zij in de vorm van een samenvatting bekendgemaakt.

Het Bureau voor officiële publikaties zorgt voor de nodige samenvattingen en vertalingen.

De kosten van bekendmaking in het *Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen* komen voor rekening van de Gemeenschappen.

4.7. Minimum- en maximumtermijnen

Om alle potentiële leveranciers in de Gemeenschap in de gelegenheid te stellen tijdig te doen blijken van hun belangstelling om aan bepaalde aanbestedingen deel te nemen, stelt de richtlijn minimumtermijnen vast, die verplicht in acht moeten worden genomen bij het afwickelen van de diverse stadia van de procedures. Dit betekent dat de aanbestedende diensten geen kortere termijnen mogen vaststellen dan die welke in de richtlijn zijn vermeld, maar zij mogen - en moeten in sommige gevallen - uiteraard wel in langere termijnen voorzien. Voorts legt de richtlijn ook maximumtermijnen op voor de verzending van aanbestedingsdocumenten en voor het verstrekken van aanvullende inlichtingen.

4.7.1. Openbare procedures

- a) minimumtermijn voor de inzending van offertes: 52 dagen, te rekenen vanaf de datum van verzending van de aankondiging voor bekendmaking in het *Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen*.

Deze termijn moet op passende wijze worden verlengd

- wanneer het bestek en de aanvullende stukken of nadere inlichtingen wegens hun omvang niet binnen de door de richtlijn voorgeschreven termijnen kunnen worden verstrekt,

of

- wanneer de offertes slechts na een bezichtiging op de plaats zelf of na inzage ter plaatse van de bij het bestek behorende stukken kunnen worden gedaan;

³² Het Supplement bij het *Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen* is in alle Lid-Statens en in sommige andere landen te verkrijgen op de in bijlage IV vermelde adressen.

³³ Voor alle inlichtingen over deze gegevensbank en de toegankelijkheid ervan kunnen belangstellenden zich wenden tot :

Bureau voor officiële publikaties der Europese Gemeenschappen - 2, rue Mercier - L 2985 Luxemburg -
Tel.: (352) 499.28.25.63/499.28.25.64 - Telex: 1324 PUBOF LU - Fax: (352) 48.85.73

- b) maximumtermijn voor de toezending van bestekken en aanvullende stukken (voor zover daarom tijdig is verzocht): binnen zes dagen na de ontvangst van het verzoek;
- c) maximumtermijn voor het verstrekken van nadere inlichtingen over het bestek (voor zover daarom tijdig is verzocht): uiterlijk zes dagen vóór het verstrijken van de termijn waarbinnen de offertes worden ingewacht.

4.7.2. *Niet-openbare procedures*

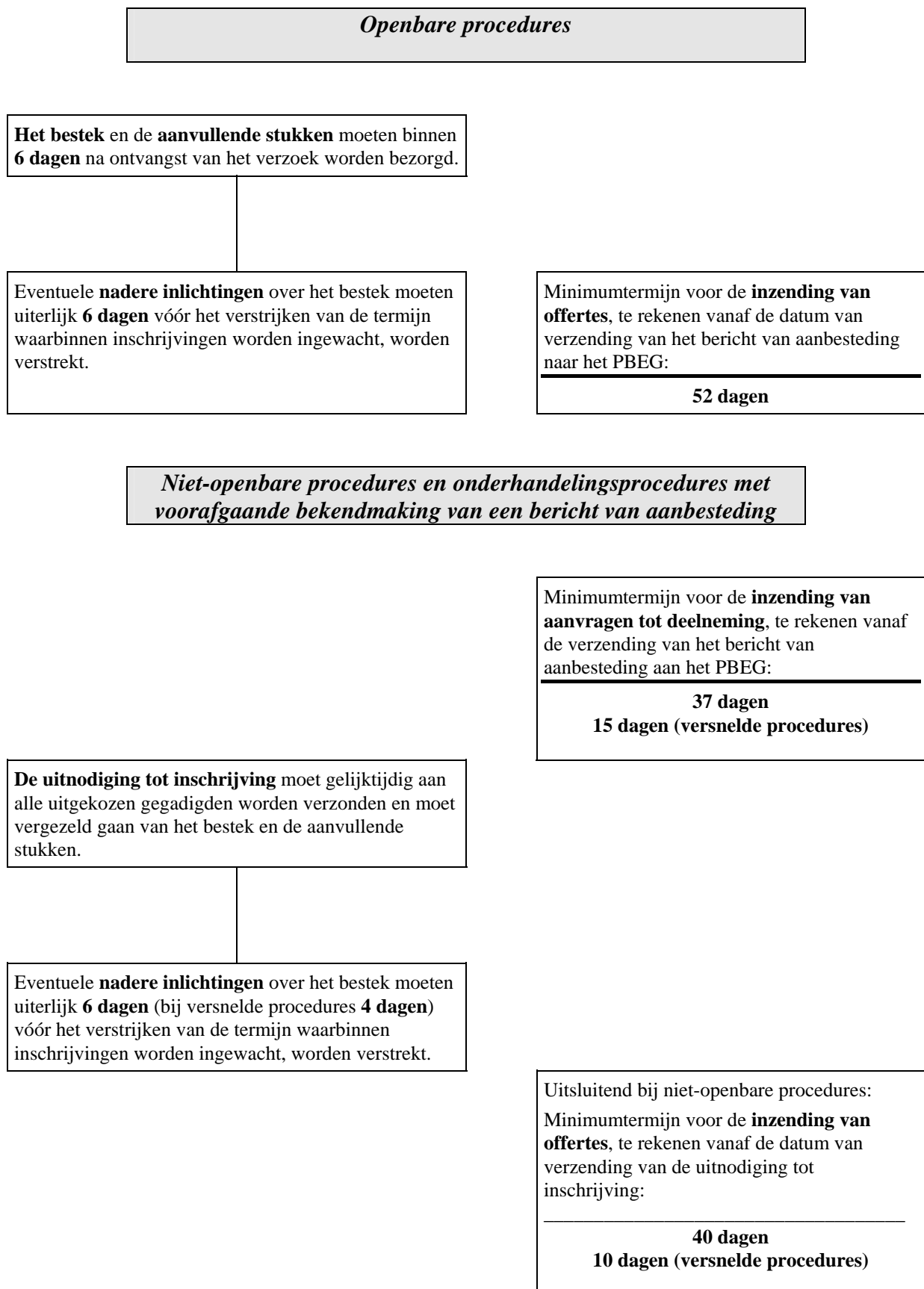
- a) minimumtermijn voor de inzending van aanvragen tot deelneming: 37 dagen (versnelde procedure: 15 dagen), te rekenen vanaf de datum van verzending van de aankondiging voor bekendmaking in het *Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen*;
- b) maximumtermijn voor het verstrekken van nadere inlichtingen over het bestek (voor zover tijdig aangevraagd): uiterlijk zes dagen (versnelde procedure: vier dagen) vóór het verstrijken van de termijn waarbinnen de offertes worden ingewacht;
- c) minimumtermijn voor de inzending van offertes: 40 dagen (versnelde procedure: 10 dagen), te rekenen vanaf de datum van verzending van de schriftelijke uitnodiging.

Deze termijn moet op passende wijze worden verlengd wanneer de offertes slechts na een bezichtiging op de plaats zelf of na inzage ter plaatse van de bij het bestek behorende stukken kunnen worden gedaan.

4.7.3. *Onderhandelingsprocedures met voorafgaande bekendmaking van een bericht van aanbesteding*

Termijn voor de inzending van aanvragen tot deelneming: 37 dagen (versnelde procedure: 15 dagen), te rekenen vanaf de datum van verzending van de aankondiging voor bekendmaking in het *Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen*.

4.7.4. Samenvattende tabellen

4.8. Wijze van berekening van de termijnen

Alle in de richtlijn genoemde termijnen moeten worden berekend overeenkomstig Verordening (EEG, Euratom) nr. 1182/71 van de Raad van 3 juni 1971 houdende vaststelling van de regels die van toepassing zijn op termijnen, data en aanvangs- en vervaltijden.

Volgens deze verordening gelden ten aanzien van een in dagen omschreven termijn die ingaat met een bepaalde gebeurtenis de volgende regels:

- a) de termijn gaat in op de dag die volgt op die waarin de betrokken gebeurtenis plaatsvindt;
- b) de termijn gaat in bij de aanvang van het eerste uur van de eerste dag, zoals bepaald overeenkomstig punt a), en loopt af bij het einde van het laatste uur van de laatste dag ervan;
- c) de termijn loopt af bij het einde van het laatste uur van de volgende werkdag, indien de laatste dag een feestdag, een zondag of een zaterdag is en de termijn niet in uren is omschreven.

Indien de termijn in uren is omschreven, zoals bij sommige door de leveranciers te verrichten handelingen vaak het geval is, loopt deze af op de dag en het uur die van tevoren zijn bepaald.

Feestdagen, zondagen en zaterdagen zijn bij de termijnen inbegrepen, behalve indien deze dagen daarvan uitdrukkelijk zijn uitgesloten of indien de termijnen in werkdagen zijn omschreven. De in aanmerking te nemen feestdagen zijn alle dagen die als zodanig zijn erkend in de lidstaat waar een handeling dient te worden verricht.

Voor nadere bijzonderheden kan de tekst van de genoemde verordening worden geraadpleegd³⁴.

4.9. Wijze van indiening van de aanvragen tot deelneming

In niet-openbare procedures en onderhandelingsprocedures met voorafgaande bekendmaking van een bericht van aanbesteding moeten de aanvragen tot deelneming aan de opdrachten kunnen worden gedaan per brief, per telegram, per telex, per fax of per telefoon. In de laatstgenoemde vier gevallen moeten zij door de gegadigden per brief worden bevestigd vóór het verstrijken van de termijn waarbinnen de aanvragen worden ingewacht.

Indien het om versnelde procedures gaat, bepaalt de richtlijn dat deze aanvragen langs de snelst mogelijke van de in de richtlijn vermelde kanalen moet geschieden. Indien zij telegrafisch, telefonisch, per telex of per fax geschieden, is ook hier bevestiging per brief binnen de genoemde termijn verplicht.

34 De tekst van deze verordening is opgenomen in bijlage V.

4.10. Wijze van indiening en inhoud van de uitnodigingen tot inschrijving

Zowel in niet-openbare procedures als in onderhandelingsprocedures met voorafgaande bekendmaking van een bericht van aanbesteding moeten de uitnodigingen tot inschrijving schriftelijk plaatsvinden en gelijktijdig aan alle uitgekozen gegadigden worden gericht.

Bij de uitnodigingsbrief moeten normaliter het bestek en de aanvullende stukken worden ingesloten. De brief bevat ten minste de volgende gegevens:

- a) indien het bestek en de aanvullende stukken niet bijgesloten zijn omdat de aanbestedende dienst er niet over beschikt daar zij tot de bevoegdheid van een andere dienst behoren, het adres van de dienst waar zij kunnen worden opgevraagd en de uiterste datum voor deze aanvraag, alsmede het eventueel ter verkrijging van genoemde stukken te storten bedrag en de wijze van betaling daarvan;
- b) de datum waarop de offertes uiterlijk moeten zijn ingekomen, het adres waar deze moeten worden ingediend en de taal of talen waarin zij moeten worden gesteld;
- c) een verwijzing naar het gepubliceerde bericht van aanbesteding;
- d) de aanduiding van de stukken die eventueel moeten worden bijgesloten, hetzij ter staving van de controleerbare verklaringen, hetzij ter aanvulling van de inlichtingen die door de gegadigde zijn verstrekt om aan te tonen dat hij aan de selectiecriteria voldoet;
- e) de gunningscriteria, indien deze niet in het bericht van aanbesteding zijn vermeld.

Indien het om versnelde procedures gaat, legt de richtlijn de aanbestedende diensten de verplichting op gebruik te maken van de snelst mogelijke kanalen bij het verzenden van de uitnodigingen tot inschrijving.

5. Gemeenschappelijke regels op technisch gebied

De aanbestedende diensten moeten voor elke opdracht in de algemene of contractuele bescheiden vermelden aan welke technische specificaties de te leveren producten moeten beantwoorden.

In de zin van deze richtlijn wordt verstaan onder:

1. **“technische specificaties”**: alle technische voorschriften, met name die welke zijn opgenomen in het bestek, die een omschrijving geven van de vereiste kenmerken van een materiaal, een product of een levering en aan de hand waarvan op objectieve wijze een materiaal, een product of een levering zodanig kan worden omschreven dat dit beantwoordt aan het gebruik waarvoor het door de aanbestedende dienst is bestemd. Deze kenmerken omvatten het niveau van kwaliteit en gebruiksgeschiktheid, veiligheid en afmetingen, met inbegrip van de voorschriften voor het materiaal, het product of de levering inzake het systeem voor het waarborgen van de kwaliteit, terminologie, symbolen, proefnemingen en proefnemingsmethoden, verpakking, het merken of etiketteren;
2. **“normen”**: de technische specificaties die door een erkende normaliseringsinstelling voor herhaalde of voortdurende toepassing zijn goedgekeurd, maar waarvan de inachtneming in beginsel niet verplicht is;
3. **“Europese normen”**: de normen die door het Europees Comité voor Normalisatie (CEN) of het Europees Comité voor Elektrotechnische Normalisatie (CENELEC) als “Europese norm (EN)” of “Harmonisatiebescheid (HD)” zijn goedgekeurd volgens de gemeenschappelijke regels van deze organisaties;
4. **“Europese technische goedkeuring”**: gunstige technische beoordeling waarbij een product geschikt wordt verklaard voor het gebruik op grond van de overweging dat het gezien zijn intrinsieke eigenschappen en de voor de toepassing en het gebruik ervan vastgestelde voorwaarden aan de fundamentele voorschriften op bouwgebied voldoet. De Europese technische goedkeuring wordt afgegeven door de te dien einde door de lidstaat erkende instelling;
5. **“gemeenschappelijke technische specificaties”**: de technische specificaties die volgens een door de lidstaten erkende procedure zijn opgesteld en die in het *Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen* zijn bekendgemaakt.

5.1. Naar welke technische specificaties moet worden verwezen?

De gemeenschappelijke regels op technisch gebied zijn aangepast aan het nieuwe beleid inzake normalisatie en certificering en geven aan over welke bewegingsruimte de aanbestedende diensten beschikken bij het vaststellen van de specificaties voor een opdracht.

De richtlijn bepaalt met name: “Onverminderd de verplichte nationale technische voorschriften, voor zover verenigbaar met het Gemeenschapsrecht, worden deze technische specificaties door de aanbestedende dienst aangegeven door verwijzing naar nationale normen die de toepassing vormen van Europese normen, door verwijzing naar

Europese technische goedkeuringen of door verwijzing naar gemeenschappelijke technische specificaties”.

In de praktijk moet deze bepaling aldus worden uitgelegd dat zij de aanbestedende diensten ertoe verplicht de technische specificaties van de te leveren producten, behalve in uitzonderlijke gevallen, vast te stellen onder verwijzing naar nationale normen die de toepassing vormen van Europese normen, naar Europese technische goedkeuring of naar gemeenschappelijke technische specificaties telkens wanneer er dergelijke normen of specificaties bestaan.

Met deze bepaling heeft de communautaire wetgever zich willen bedienen van de communautaire normalisatie om een einde te maken aan de technische discriminaties waartoe een oneigenlijk gebruik van nationale normen in bestekken heeft geleid.

5.2. Uitzonderingen

De aanbestedende diensten kunnen evenwel in de volgende gevallen van deze algemene regel afwijken:

- indien de normen, de Europese technische goedkeuringen of de gemeenschappelijke technische specificaties geen bepalingen bevatten inzake de vaststelling van de overeenstemming of indien er geen technische middelen zijn om de overeenstemming van een product met deze normen, deze Europese technische goedkeuringen of deze gemeenschappelijke technische specificaties afdoende vast te stellen;
- indien de toepassing van de algemene regel afbreuk doet aan de toepassing van Richtlijn 86/361/EEG van de Raad van 26 juli 1986 betreffende de eerste fase van de wederzijdse erkenning van goedkeuringen van eindapparatuur voor telecommunicatie³⁵, of van Besluit 87/95/EEG van de Raad van 22 december 1986 betreffende de normalisatie op het gebied van de informatietechnologieën en de telecommunicatie³⁶ of van andere communautaire besluiten op specifieke gebieden van diensten of producten;
- indien de toepassing van deze normen, Europese technische goedkeuringen of gemeenschappelijke technische specificaties de aanbestedende dienst zou verplichten tot de aanschaf van materiaal dat onverenigbaar is met de reeds gebruikte apparatuur, of zou leiden tot buitensporig hoge kosten of tot onevenredig grote technische moeilijkheden. Deze afwijking is echter slechts aanvaardbaar in het kader van een welomschreven en schriftelijk vastgelegde strategie met het oog op een overgang binnen een vooraf vastgestelde termijn naar Europese normen, Europese technische goedkeuringen of gemeenschappelijke technische specificaties.

Deze afwijking is eveneens van toepassing in situaties waarin een Europese norm technisch niet geschikt is omdat hij achterhaald is dan wel voor een andere situatie is vastgesteld. In dergelijke omstandigheden spreekt het vanzelf dat niet kan worden

³⁵ PB nr. L 217 van 5.8.1986, blz. 21. Richtlijn gewijzigd bij Richtlijn 91/263/EEG, bekendgemaakt in PB nr. L 128 van 23.5.1991, blz. 1.

³⁶ PB nr. L 36 van 7.2.1987, blz. 31.

geëist dat er een strategie is om over te schakelen op Europese normen. Het zou echter wel wenselijk zijn dat de aanbestedende dienst de nodige stappen doet om de Europese norm te laten aanpassen;

- indien het betrokken project een echte innovatie is, waardoor het gebruik van bestaande Europese normen, Europese technische goedkeuringen of gemeenschappelijke technische specificaties niet dienstig zou zijn.

Aanbestedende diensten die gebruik maken van deze mogelijkheden om van de algemene regel af te wijken, moeten, tenzij zulks niet mogelijk is, de redenen daarvoor vermelden in het bericht van aanbesteding dat in het *Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen* wordt bekendgemaakt, of in het bestek. In ieder geval zijn zij zonder uitzondering verplicht de redenen in hun interne documentatie te vermelden en deze op verzoek aan de lidstaten en aan de Commissie mede te delen.

5.3. Wanneer er geen Europese normen, Europese technische goedkeuringen of gemeenschappelijke technische specificaties bestaan

Indien er geen Europese normen, Europese technische goedkeuringen of gemeenschappelijke technische specificaties bestaan,

- a) moeten de technische specificaties worden aangegeven door verwijzing naar de nationale technische specificaties waarvan is erkend dat zij aan de fundamentele voorschriften van de Gemeenschapsrichtlijnen inzake de technische harmonisatie voldoen, volgens de in die richtlijnen bepaalde procedures en met name volgens die van Richtlijn 89/106/EEG³⁷;
- b) kunnen de technische specificaties worden aangegeven door verwijzing naar de nationale technische specificaties inzake het ontwerpen, het berekenen en het uitvoeren van de werken en het gebruik van de producten;
- c) kunnen de technische specificaties worden aangegeven door verwijzing naar andere documenten. In dat geval spoort de richtlijn de aanbestedende diensten ertoe aan bij de vaststelling van de technische specificaties voor de opdracht in volgorde van voorkeur te verwijzen naar:
 - i) nationale normen waarin de door het land van de aanbestedende dienst aanvaarde internationale normen zijn omgezet;
 - ii) andere nationale normen en nationale technische goedkeuringen van het land van de aanbestedende dienst;
 - iii) andere normen.

5.4. Verbod van discriminerende specificaties

³⁷ PB nr. L 40 van 11.2.1989, blz. 2.

In de regel is elke technische specificatie verboden die producten van een bepaald fabrikaat of bepaalde herkomst, dan wel bijzondere werkwijzen vermeldt, waardoor bepaalde ondernemingen of producten worden begunstigd of uitgeschakeld. Als specificaties die deze discriminerende gevolgen hebben en derhalve verboden zijn, noemt de richtlijn onder meer de aanduiding van merken, octrooien en types, dan wel van een bepaalde oorsprong of productie.

Een afwijking van dit algemene verbod wordt enkel toegestaan wanneer het voorwerp van de opdracht niet anders met voldoende nauwkeurige, voor alle belangstellenden begrijpelijke specificaties kan worden omschreven. Een beroep op die afwijking mag niettemin geen aanleiding geven tot discriminatie. Daartoe legt de richtlijn de verplichting op dergelijke aanduidingen vergezeld te doen gaan van de vermelding “of daarmee overeenstemmend”. Bij alle afwijkingen moet de aanbestedende dienst die er gebruik van maakt daarenboven steeds de gegrondheid kunnen aantonen van de redenen die eraan ten grondslag liggen.

In dit verband moge worden verwezen naar het arrest³⁸ dat het Hof op 24 januari 1995 heeft gewezen in een zaak betreffende een overheidsopdracht voor de levering en het onderhoud van een “meteorological work-station system”, waarbij in het lastenboek een technische specificatie werd aangegeven door verwijzing naar een bepaald computersysteem zonder vermelding van de mogelijkheid voor de leverancier om een gelijkwaardig systeem te gebruiken.

In dit arrest stelde het Hof dat de weglating van de mededeling “of daarmee overeenstemmend” na de vermelding van een specifiek computersysteem er niet alleen toe kan leiden dat marktdeelnemers die gelijksoortige systemen gebruiken niet inschrijven op het aanbestedingsbericht, “maar ook dat de invoerstromen in het handelsverkeer tussen de lidstaten in strijd met artikel 30 van het Verdrag worden belemmerd, doordat de aanbesteding wordt voorbehouden aan leveranciers die van plan zijn het specifiek aangegeven systeem te gebruiken”.

Het Hof heeft de weglating van de vermelding “of daarmee overeenstemmend” derhalve veroordeeld als zijnde strijdig met zowel de bepalingen van de richtlijn als van het Verdrag.

5.4.1. Beginsel van de gelijkwaardigheid en van de onderlinge erkenning, en nieuwe aanpak op het gebied van de technische harmonisatie en normalisatie

In geen geval kunnen de bovengenoemde bepalingen op zodanige wijze worden uitgelegd of toegepast dat de verplichtingen die uit artikel 30 van het Verdrag voortvloeien en waarvan de richtlijn precies een liberaliserende werking op het gebied van overheidsopdrachten wil aanvullen, erdoor worden beperkt.

Wanneer in het kader van de communautaire harmonisatie de essentiële vereisten zijn vastgesteld waaraan de producten moeten voldoen, moeten de aanbestedende diensten ten aanzien van alle producten die conform de door de bevoegde normalisatie-instellingen opgestelde normen zijn vervaardigd, uitgaan van een vermoeden van

³⁸ HvJEG, arrest van 24.1.1995, zaak 359/93, Commissie/Koninkrijk der Nederlanden, Jurispr. 1995, blz. I - 157.

overeenstemming met de door de betrokken richtlijn opgelegde fundamentele vereisten. Aan de andere kant mogen zij producten niet weigeren enkel en alleen omdat zij niet in overeenstemming met die normen zijn vervaardigd, indien het bewijs hun wordt geleverd dat de betrokken producten voldoen aan de essentiële vereisten die in het kader van de communautaire harmonisatie zijn vastgesteld.

Indien er geen communautaire normen of technische voorschriften bestaan, mag een aanbestedende dienst offertes die voorzien in het gebruik van producten uit andere lidstaten niet afwijzen enkel en alleen omdat die producten in overeenstemming met andere technische voorschriften of normen zijn vervaardigd, zonder eerst na te gaan of zij aan de voor de opdracht gestelde eisen voldoen³⁹.

Krachtens het “beginsel van onderlinge erkenning” moeten de producten van andere lidstaten door de aanbestedende dienst op voet van gelijkheid in aanmerking worden genomen indien zij zijn vervaardigd volgens technische voorschriften of normen die zowel inzake prestaties als inzake de bescherming van de in het geding zijnde legitieme belangen gelijkwaardige garanties bieden als producten die volgens de in de aanbestedingsstukken vermelde technische specificaties zijn vervaardigd.

Het bewijs hiervan kan met name worden geleverd door de toepassing van de conformiteitsbeoordelingsprocedures, zoals geïnterpreteerd in het Besluit van de Raad van 13 december 1990 betreffende de modules voor de verschillende fasen van de conformiteitsbeoordelingsprocedures die in de richtlijnen voor technische harmonisatie moeten worden gebruikt (90/683/EEG)⁴⁰. Bij gebreke van gemeenschappelijke technische referentiepunten zijn deze conformiteitsbeoordelingsprocedures, die in hoofdzaak gebaseerd zijn op instrumenten die de kwaliteit meten (keuringen, certificering van producten, kwaliteitsbewaking enz.), een geschikt middel om te waarborgen dat de te leveren producten voldoen met het oog op de door de aanbestedende diensten gewenste prestaties.

Met het oog op een coherente en geharmoniseerde toepassing van deze conformiteitsbeoordelingsprocedures verdient het aanbeveling een beroep te doen op bevoegde instanties, die volgens soortgelijke criteria werken. Indien een dergelijke instantie de normen van de reeksen EN 45000 en EN 29000 in acht neemt, wordt die bevoegdheid, die bijvoorbeeld door een accreditering kan worden bekrachtigd, vermoed.

De European Organisation for Testing and Certification (EOTC) heeft overigens tot taak het bijeenbrengen van dergelijke instanties in een Europese structuur te bevorderen, hetgeen voor de aanbestedende diensten eveneens de keuze kan vergemakkelijken.

39 HvJEG, arrest van 22.9.1988 in zaak 45/87, Commissie/Ierland, Jurispr. 1988, blz. 4929.

40 PB nr. L 380 van 31.12.1990, blz. 13.

6. Deelneming aan de procedures en gunning van opdrachten

Om in de Gemeenschap een werkelijk open mededinging, en daardoor ook een echte liberalisatie van het intracommunautaire handelsverkeer op het gebied van overheidsopdrachten voor leveringen tot stand te brengen, moest worden voorkomen dat de selectie van de gegadigden en de beoordeling van hun offertes zou gebeuren volgens criteria die door de aanbestedende diensten willekeurig worden vastgesteld.

Daartoe worden in titel IV van de richtlijn gemeenschappelijke regels inzake de deelneming vastgesteld. Deze omvatten bepalingen betreffende de procedures voor toelating tot deelneming aan opdrachten en geven criteria aan voor de selectie van potentiële leveranciers en voor de gunning van de opdrachten.

6.1. Gemeenschappelijke regels inzake deelneming

6.1.1. Wanneer en hoe geschieden het onderzoek naar de geschiktheid van de leveranciers en de gunning van de opdracht?

De richtlijn bepaalt dat de opdracht wordt gegund op basis van de in titel IV, hoofdstuk 3 (“gunningscriteria”), aangegeven criteria, nadat de geschiktheid is onderzocht van de leveranciers die niet uit hoofde van artikel 20 (“betrouwbaarheid van de leverancier”) zijn uitgesloten. Zij vermeldt tevens dat de aanbestedende diensten dit onderzoek moeten verrichten volgens de in de artikelen 22, 23 en 24 beschreven criteria inzake economische en financiële draagkracht en technische bekwaamheid.

Het onderzoek naar de geschiktheid van de leveranciers moet aldus evenzeer worden uitgeoefend in niet-openbare procedures en onderhandelingsprocedures als in openbare procedures.

Op te merken valt evenwel dat een gunstig resultaat van dit onderzoek in deze drie soorten van procedures niet dezelfde gevolgen heeft.

In openbare procedures verleent het feit dat zij aan de vooraf vastgestelde selectiecriteria voldoen aan de betrokken inschrijvers automatisch het recht deel te nemen aan de aanbestedingsprocedure. De aanbestedende dienst is m.a.w. verplicht alle offertes die door deze inschrijvers worden ingediend te onderzoeken.

In niet-openbare en onderhandelingsprocedures daarentegen kunnen gegadigden die aan de vooraf vastgestelde selectiecriteria voldoen, van de procedure worden uitgesloten, want de aanbestedende diensten kunnen onder bepaalde voorwaarden, die in punt 6.1.2 nader worden omschreven, het aantal gegadigden dat zij uitnodigen tot inschrijven c.q. tot onderhandelen beperken en derhalve een keuze maken.

In het stelsel van de richtlijn zijn het onderzoek naar de geschiktheid van de leveranciers en de gunning van de opdracht twee afzonderlijke verrichtingen in het kader van de

aanbestedingsprocedure. Het Hof van Justitie heeft bij de uitlegging⁴¹ van een soortgelijke bepaling in Richtlijn 71/305/EEG aan de ene kant gesteld dat de chronologische scheiding van de twee fasen waarvan sprake in de richtlijn niet als een strikte en formele verplichting moet worden gezien, maar heeft aan de andere kant wel beklemtoond dat er op het stuk van de te hanteren criteria een duidelijke scheiding tussen beide moet zijn. Volgens het Hof “sluit de richtlijn weliswaar niet uit dat het onderzoek naar de geschiktheid van de inschrijvers en de gunning van de opdracht gelijktijdig plaatsvinden, maar zij bevat voor die twee verrichtingen wel verschillende regels”.

Bijgevolg mag bij de beoordeling van de offertes niet worden verwezen naar, bijvoorbeeld, de grotere of kleinere financiële draagkracht van de indieners en mag evenmin een inschrijver die niet aan de vooraf vastgestelde selectiecriteria voldoet weer worden opgevist omdat zijn offerte gunstig wordt beoordeeld.

Aan de eerder genoemde algemene bepaling is voor de aanbestedende diensten de verplichting verbonden de vertrouwelijke aard van alle door de gegadigden of inschrijvers verstrekte inlichtingen in acht te nemen.

6.1.2. Keuze en aantal van de gegadigden die worden uitgenodigd tot inschrijven c.q. tot onderhandelen

De leveranciers die worden uitgenodigd tot het doen van een inschrijving mogen uitsluitend worden gekozen uit degenen die zich hebben opgegeven als gegadigde voor deelneming aan de aanbesteding en die aan de voor de opdracht gestelde eisen voldoen. Deze eisen mogen uitsluitend gebaseerd zijn op de in de artikelen 20 tot en met 24 van de richtlijn genoemde kwalitatieve selectiecriteria.

Artikel 19 zegt het als volgt: “Bij niet-openbare procedures en bij procedures van gunning via onderhandelingen kiezen de aanbestedende diensten uit degenen die aan de in de artikelen 20 tot en met 24 gestelde eisen voldoen en aan de hand van de over de eigen situatie van de leverancier verstrekte gegevens en de gegevens en bescheiden die nodig zijn voor de beoordeling van de technische en economische minimumeisen waaraan deze moet voldoen, de gegadigden die zij zullen uitnodigen om in te schrijven of deel te nemen aan de onderhandelingen”.

BELANGRIJK

De aanbestedende diensten zijn niet verplicht alle gegadigden uit te nodigen die aan de voor de opdracht gestelde voorwaarden voldoen.

Alle gegadigden die worden uitgenodigd, moeten echter wel aan die voorwaarden voldoen en mogen door de aanbestedende dienst slechts worden uitgekozen op grond van diezelfde, vooraf vastgestelde, doorzichtige en objectieve criteria voor de kwalitatieve selectie.

De aanbestedende diensten mogen derhalve het aantal tot inschrijven of tot onderhandelen uitgenodigde gegadigden niet anders beperken dan door die gegadigden

⁴¹ Arrest van 20.9.1988, prejudiciële zaak 31/87, Gebroeders Beentjes/Koninkrijk der Nederlanden, Jurispr. 1988, blz. 4635.

uit te kiezen die op grond van de in het bericht van aanbesteding vermelde selectiecriteria het meest gekwalificeerd zijn.

Voorts moeten de aanbestedende diensten die gebruik willen maken van de mogelijkheid niet alle gegadigden uit te nodigen wanneer er te veel zijn die aan de voor de opdracht gestelde voorwaarden voldoen, vooraf in het bericht van aanbesteding het aantal, of het minimum- en maximaal aantal gegadigden opgeven dat zij voornemens zijn uit te nodigen tot het doen van een offerte of tot deelneming aan onderhandelingen.

Bij gebreke van een dergelijke bekendmaking mag geen beperkende selectie worden gemaakt uit de gegadigden die zich volgens de regels hebben aangemeld en die de vereiste kwalificaties bezitten.

Bij niet-openbare procedures moeten het minimum- en het maximaal aantal uitgenodigde gegadigden worden vastgesteld met inachtneming van de aard van de te leveren prestaties. De richtlijn schrijft voor dat het minimumaantal niet minder dan vijf mag bedragen.

Ingeval een aanbestedende dienst zijn beslissingsmogelijkheden zou willen beperken door een vast aantal op te geven in plaats van een minimum en een maximum, moet bij analogie worden aangenomen dat dit aantal, dat niet kan worden verhoogd, met des te meer reden niet minder dan vijf mag bedragen.

BELANGRIJK

De richtlijn bepaalt voorts dat het aantal gegadigden in ieder geval groot genoeg moet zijn om een werkelijke mededinging te garanderen.

Hoewel vooraf een aan de richtlijn beantwoordend minimumaantal is opgegeven, kan een aanbestedende dienst immers in de onmogelijkheid verkeren zich daaraan te houden indien te weinig leveranciers die de voor de opdracht vereiste kwalificaties bezitten zich hebben aangemeld. In dat geval mag worden aangenomen dat een werkelijke mededinging gegarandeerd is indien minimum drie gegadigden zijn uitgenodigd om in te schrijven, voor zover er een voldoende aantal aanvragen tot deelneming van geschikte leveranciers is.

Bij onderhandelingsprocedures met voorafgaande bekendmaking van een bericht van aanbesteding mag het aantal gegadigden dat wordt uitgenodigd om deel te nemen aan de onderhandelingen volgens de richtlijn niet minder dan drie bedragen, voor zover er uiteraard voldoende geschikte gegadigden zijn.

6.1.3. Uitnodiging van gegadigden uit de overige lidstaten

Met betrekking tot de uitnodiging van gegadigden in niet-openbare of onderhandelingsprocedures legt de richtlijn de aanbestedende diensten in ieder geval de verplichting op zich zonder discriminatie en onder dezelfde voorwaarden als die welke van toepassing zijn op binnenlandse leveranciers, te wenden tot leveranciers van andere lidstaten die aan de gestelde vereisten voldoen. De lidstaten moeten op de naleving hiervan toezien.

In dit verband mag men in de regel aannemen dat er bij de selectie van de leveranciers geen sprake is van discriminatie op grond van de nationaliteit, indien de aanbestedende dienst tussen de uitgekozen gegadigden uit het eigen land en die uit de overige lidstaten

dezelfde verhouding heeft bewaard als er bestaat tussen de gegadigden uit het eigen land en uit de overige lidstaten die de vereiste kwalificaties bezitten. Dit vermoeden staat bij een eventuele controle evenwel niet in de weg aan een grondiger afweging van de bij de selectie in aanmerking genomen factoren.

6.1.4. Combinaties van leveranciers

Combinaties van leveranciers moeten het recht hebben in te schrijven zonder dat zij daartoe een bepaalde rechtsvorm moeten aannemen. Van de combinatie aan wie de opdracht uiteindelijk wordt gegund, kan dit echter wel worden geëist, voor zover zulks voor de goede uitvoering van de opdracht noodzakelijk is.

6.1.5. Offertes waarin varianten op het bestek worden voorgesteld

De aanbestedende diensten moeten aangeven welke technische vereisten aan de te leveren producten worden gesteld. Zowel voor de bedrijven als voor de gebruikers is het evenwel van zeer groot belang dat de mogelijkheid bestaat producten aan te bieden die, hoewel niet beantwoordend aan de omschrijving van de producten door de aanbestedende dienst, aan diens vereisten voldoen.

Aan de ene kant stimuleert deze mogelijkheid het onderzoek naar nieuwe technologieën, aan de andere kant laat zij alle gebruikers profiteren van een ruimere keuze van producten en van de technische vooruitgang.

De richtlijn voorziet daarom in de mogelijkheid dat in de offertes varianten worden voorgesteld, een en ander weliswaar onder bepaalde voorwaarden.

Allereerst zijn varianten alleen toegestaan wanneer het gunningscriterium de economisch voordeligste aanbieding is, en niet de laagste prijs. Een variant kan immers slechts correct worden beoordeeld en met offertes die conform andere vereisten zijn opgesteld worden vergeleken door de offertes onder diverse aspecten te onderzoeken, hetgeen veronderstelt dat meerdere beoordelingscriteria worden gehanteerd.

De richtlijn laat het aan de aanbestedende dienst over te beslissen of hij varianten wil toestaan of verbieden, en vast te stellen welk soort varianten hij in aanmerking wenst te nemen en aan welke vormvereisten deze moeten voldoen. Zo kan de aanbestedende dienst bijvoorbeeld eisen dat tegelijk met de variant een basisofferte wordt ingediend.

Ingeval varianten worden verboden, moet de aanbestedende dienst echter in het bericht van aanbesteding vermelden dat zij niet zijn toegestaan.

Wanneer varianten zijn toegestaan, hoeft de aanbestedende dienst dit niet in het bericht van aanbesteding te vermelden, maar hij moet wel in het bestek aangeven aan welke minimumeisen de varianten moeten voldoen en hoe zij moeten worden ingediend.

Voorts kunnen slechts de varianten die aan de in het bestek vermelde minimumeisen voldoen, in aanmerking worden genomen.

Aan de andere kant mag de aanbestedende dienst een ingediende variant niet verwerpen enkel en alleen omdat deze is opgesteld met technische specificaties die zijn omschreven door verwijzing naar nationale normen waarin Europese normen zijn omgezet, naar

Europese technische goedkeuringen, naar gemeenschappelijke technische specificaties of naar nationale technische specificaties die - volgens de procedures van de communautaire richtlijnen inzake technische harmonisatie - zijn erkend als voldoende aan de in deze richtlijnen opgesomde fundamentele voorschriften, dan wel door verwijzing naar nationale technische specificaties inzake het ontwerpen, het berekenen en het uitvoeren van de werken en het gebruik van de producten.

Daarenboven mag een aanbestedende dienst die varianten heeft toegestaan, een offerte die een variant voorstelt niet verwerpen enkel en alleen omdat de keuze ervan zou leiden tot de omzetting van een opdracht voor leveringen in een opdracht voor dienstverlening. Dit verbod betreft varianten die, behalve in de levering van producten, voorzien in het verlenen van diensten voor een waarde die die van de producten te boven gaat (zie punt 1.5).

6.1.6. *Onderaanneming*

Onderaanneming bij overheidsopdrachten wordt in de richtlijn niet als zodanig geregeld. Teneinde de voorwaarden voor de uitvoering van opdrachten doorzichtiger te maken wordt in de richtlijn evenwel bepaald dat de aanbestedende dienst de inschrijvers in het bestek kan verzoeken hem in hun offerte mede te delen welk gedeelte van de opdracht zij eventueel voornemens zijn aan derden in onderaanneming te geven.

6.2. **Selectie van de leveranciers**

Volgens de rechtspraak van het Hof van Justitie met betrekking tot de richtlijn “werken”, die, wat de selectie van de deelnemers aan een opdracht betreft, uitgaat van dezelfde beginselen en criteria als de richtlijn “leveringen”, mag de geschiktheid van de leveranciers uitsluitend worden onderzocht aan de hand van de door de richtlijn vastgestelde kwalitatieve criteria⁴². Deze criteria betreffen de betrouwbaarheid en de vakbekwaamheid van de leveranciers, en meer bepaald de inschrijving in het beroepsregister, de economische en financiële draagkracht en de technische bekwaamheid.

BELANGRIJK

De desbetreffende bepalingen van de richtlijn hebben evenwel niet ten doel de grenzen vast te stellen van de bevoegdheid van de nationale autoriteiten om de draagwijdte van deze voorwaarden voor deelname aan opdrachten te bepalen, doch alleen aan te geven aan de hand van welke referenties of bewijsmiddelen kan worden aangetoond dat eraan

⁴² HvJEG, arrest van 10.2.1982, zaak 76/81, S.A. Transporoute et travaux publics/Ministerie van Openbare Werken, Jurispr. 1982, blz. 417.

is voldaan⁴³. Niettemin is de nationale bevoegdheid terzake niet onbeperkt, aangezien alle terzake dienende bepalingen van het Gemeenschapsrecht - inzonderheid, op het gebied van leveringen, de verbodsbepalingen van artikel 30 van het EEG-Verdrag - in acht dienen te worden genomen.

6.2.1. *Persoonlijke situatie van de leverancier*

Allereerst geeft artikel 20 een uitputtende opsomming van alle omstandigheden die verband houden met de persoonlijke situatie van de leveranciers, op grond waarvan de aanbestedende diensten de gegadigden of inschrijvers zonder verder onderzoek van deelname aan een aanbesteding kunnen uitsluiten.

Aldus kan iedere leverancier worden geweigerd:

- a) die in staat van faillissement of van liquidatie verkeert, wiens werkzaamheden zijn gestaakt of die het voorwerp is van een surséance van betaling of een akkoord, dan wel in een soortgelijke toestand verkeert ingevolge een gelijksoortige procedure die voorkomt in de nationale wetten of regelingen;
- b) wiens faillissement of liquidatie is aangevraagd of tegen wie een procedure voor een schuldenregeling of een andere gelijksoortige procedure overeenkomstig de nationale wetten en regelingen aanhangig is gemaakt;
- c) die, bij een rechterlijk vonnis dat in kracht van gewijsde is gegaan, veroordeeld is geweest voor een delict dat door zijn aard zijn beroepsmoraal ernstig aantast;
- d) die bij zijn beroepsuitoefening een ernstige fout heeft begaan, vastgesteld op elke grond die de aanbestedende dienst aannemelijk kan maken;
- e) die niet aan zijn verplichtingen heeft voldaan ten aanzien van de betaling van de sociale verzekeringslasten overeenkomstig de wettelijke bepalingen van het land waar hij gevestigd is of die van het land van de aanbestedende dienst;
- f) die niet aan zijn verplichtingen heeft voldaan ten aanzien van de betaling van zijn belastingen overeenkomstig de wettelijke bepalingen van het land waar hij gevestigd is of die van het land van de aanbestedende dienst;
- g) die zich in ernstige mate schuldig heeft gemaakt aan het afleggen van valse verklaringen bij het verstrekken van inlichtingen die overeenkomstig de bepalingen van de richtlijn inzake de kwalitatieve selectiecriteria kunnen worden verlangd.

In de onder d) en g) aangegeven gevallen moet de aanbestedende dienst bewijzen dat de genoemde omstandigheden zich voordoen. In de andere gevallen daarentegen is het de gegadigde of de inschrijver die, indien de aanbestedende dienst er in het bericht van aanbesteding om vraagt, moet aantonen dat hij zich niet in de genoemde omstandigheden bevindt.

43 HvJEG, arrest van 9.7.1987, prejudiciële zaken 27, 28 en 29/86, SA Constructions et entreprises industrielles e.a./Association intercommunale pour les autoroutes des Ardennes e.a., Jurispr. 1987, blz. 3368 en arrest van 20.9.1988, prejudiciële zaak 31/87, Gebroeders Beentjes B.V./Koninkrijk der Nederlanden, Jurispr. 1988, blz. 4635.

In het genoemde artikel van de richtlijn wordt evenwel geregeld met welke middelen de aanbestedende diensten mogen eisen dat dit bewijs wordt geleverd. Zo moet de aanbestedende dienst die een dergelijk bewijs verlangt, als voldoende bewijs aanvaarden:

- voor a), b) of c), de overlegging van een uittreksel uit het strafregister of, bij het ontbreken daarvan, een gelijkwaardig document afgegeven door een gerechtelijke of overheidsinstantie van het land van oorsprong of van herkomst, waaruit blijkt dat de leverancier zich niet in een van deze situaties bevindt;
- voor e) of f), een door de bevoegde instantie van de betrokken lidstaat afgegeven getuigschrift.

Indien dergelijke documenten of getuigschriften door het betrokken land niet worden afgegeven of indien zij wel worden afgegeven maar niet alle onder a), b) of c) bedoelde gevallen betreffen, kan het bewijs worden geleverd door een verklaring onder ede - of, in de lidstaten waar niet in een eed is voorzien, door een plechtige verklaring - die door de leverancier wordt afgelegd ten overstaan van een bevoegde gerechtelijke of overheidsinstantie, een notaris of een bevoegde beroepsorganisatie van het land van oorsprong of herkomst.

6.2.2. *Inschrijving in het beroepsregister*

Om zijn algemene beroepsbekwaamheid te bewijzen kan de leverancier uit hoofde van artikel 21 worden verzocht aan te tonen dat hij is ingeschreven in het beroepsregister, doch zulks enkel volgens de eisen van de wetgeving van de lidstaat waar hij gevestigd is. Dit betekent:

- voor België, het Handelsregister of het “Registre du Commerce”;
- voor Denemarken, het “Aktieselskabs Registret”, “Forenings Registret” of Handelsregistret”;
- voor Duitsland, het “Handelsregister” of de “Handwerksrolle”;
- voor Griekenland, het “Βιοτεχνικό η Βιομηχανικό Εμπορικό Επιμελητήριο”;
- voor Spanje, het “Registro Mercantil” of, in het geval van niet-ingeschreven particulieren, een attest waaruit blijkt dat de betrokkene onder ede heeft verklaard het desbetreffende beroep uit te oefenen;
- voor Frankrijk, het “Registre du commerce” of het “Répertoire des métiers”;
- voor Italië, het “Registro della Camera di Commercio, Industria, Agricoltura e Artigianato” of het “Registro delle Commissioni provinciali per l’artigianato”;
- voor Luxemburg, het “Registre aux firmes” of de “Rôle de la Chambre des métiers”;
- voor Nederland, het Handelsregister;
- voor Oostenrijk, het “Firmenbuch”, het “Gewerberegister” en de “Mitgliedverzeichnisse der Landeskammern”;
- voor Portugal, het “Registro Nacional das Pessoas Colectivas”;
- voor Finland, het “Kaupparekisteri” en het “Handelsregistret”;
- voor Zweden, het “Aktiebolags- handels-eller föreningsregistren”;
- voor het Verenigd Koninkrijk en Ierland kan de leverancier worden verzocht een certificaat voor te leggen van de “Registrar of Companies” of de “Registrar of Friendly Societies”, waaruit blijkt dat de zaak van de leverancier “incorporated” of “registered” is, of indien zulks niet het geval is, een attest waaruit blijkt dat de betrokkene onder ede heeft verklaard het desbetreffende beroep uit te oefenen in het land waar hij zich in een bepaalde plaats en onder een bepaalde handelsnaam heeft gevestigd.

6.2.3. *Financiële en economische draagkracht*

Volgens artikel 22 kan het bewijs van de voor elke opdracht vereiste financiële en economische draagkracht in de regel worden geleverd door één of meer van de volgende referenties:

- a) passende bankverklaringen;
- b) het ter inzage geven van balansen of van uittreksels uit de balansen van de onderneming, indien de wetgeving van het land waar de leverancier is gevestigd, de bekendmaking van balansen voorschrijft;
- c) een verklaring betreffende de totale omzet en de omzet van het soort goederen waarop de opdracht betrekking heeft, van de onderneming over de laatste drie boekjaren.

Deze opsomming is niet beperkend; naar gelang van de aard van de te plaatsen opdracht kan de aanbestedende dienst zich genoopt zien andere referenties te verlangen. Die moeten echter non-discriminatoir en “terzake dienend” zijn, d.w.z. objectief noodzakelijk zijn om aan te tonen dat de financiële en economische draagkracht van de leveranciers afdoende is met het oog op de betrokken opdracht.

Bij openbare procedures moeten alle verlangde referenties worden vermeld in de aankondiging; bij niet openbare procedures of onderhandelingsprocedures in de aankondiging of in de uitnodiging tot inschrijving.

Indien de leverancier om gegronde redenen niet in staat is de aldus verlangde referenties te verschaffen, moet de aanbestedende dienst hem toestaan zijn financiële en economische draagkracht aan te tonen aan de hand van andere documenten. Die documenten moeten wel door de aanbestedende dienst geschikt worden geacht.

6.2.4. Technische bekwaamheid

Met betrekking tot het bewijs van de technische bekwaamheid geeft artikel 23 een uitputtende opsomming van de bewijsmiddelen die de aanbestedende diensten van de leveranciers kunnen verlangen.

Afhankelijk van de aard, de hoeveelheid en het gebruik van de te leveren producten kan de technische bekwaamheid worden bewezen op één of meer van de volgende manieren:

- a) door middel van een lijst van de voornaamste leveringen die de leverancier gedurende de afgelopen drie jaar heeft verricht, met vermelding van bedrag, leveringsdatum en de publiek- of privaatrechtelijke instanties waarvoor zij bestemd waren:
 - indien het leveringen aan publiekrechtelijke aanbesteders betreft, worden de leveringen aangetoond door certificaten die door de bevoegde autoriteit zijn opgesteld of goedgekeurd;
 - indien het gaat om leveringen aan particuliere kopers, moeten de leveringen worden bevestigd door de koper of, bij gebreke daarvan, moet de leverancier gewoon verklaren dat hij ze heeft uitgevoerd;
- b) door een beschrijving van de technische uitrusting van de onderneming, de maatregelen die zij treft om kwaliteit te waarborgen en de mogelijkheden die zij biedt op het gebied van studie en onderzoek;

- c) door opgave van de al dan niet tot de onderneming behorende technici of technische organen, in het bijzonder van die welke belast zijn met de kwaliteitscontrole;
- d) door middel van monsters, beschrijvingen en/of foto's van de te leveren producten, waarvan op verzoek van de aanbestedende dienst de echtheid moet kunnen worden bevestigd;
- e) door middel van certificaten die zijn opgesteld door de als bevoegd erkende officiële instituten of diensten voor kwaliteitscontrole, waarin wordt verklaard dat duidelijk door referenties geïdentificeerde artikelen beantwoorden aan bepaalde specificaties of normen;
- f) wanneer de te leveren producten van complexe aard zijn of in uitzonderlijke gevallen voor een bijzonder doel geschikt moeten zijn, door middel van controle door de aanbestedende dienst of, in diens naam, door een bevoegd officieel orgaan van het land waar de leverancier is gevestigd, onder voorbehoud van de instemming van dat orgaan; deze controle heeft betrekking op de productiecapaciteit van de leverancier en indien nodig, op de mogelijkheden die hij biedt op het gebied van studie en onderzoek, alsmede op de maatregelen die hij neemt inzake kwaliteitscontrole.

Bij openbare procedures moeten de voor het bewijs van de technische bekwaamheid verlangde referenties verplicht in het bericht van aanbesteding worden vermeld, bij niet-openbare procedures en onderhandelingsprocedures in het bericht van aanbesteding of in de uitnodiging tot inschrijving.

Voorts mag volgens het genoemde artikel 23 bij het inwinnen van de verlangde inlichtingen door de aanbestedende diensten “niet verder worden gegaan dan gezien de inhoud van de opdracht verantwoord is”. Dit wil zeggen dat slechts die inlichtingen mogen worden verlangd die strikt noodzakelijk zijn om te beoordelen of de technische bekwaamheid van de leveranciers toereikend is voor de betrokken leveringen. Daarenboven moeten de aanbestedende diensten rekening houden met de gerechtvaardigde belangen van de leveranciers met betrekking tot de bescherming van hun fabrieks- of zakengeheimen.

6.2.5. Aanvullende inlichtingen

Met het oog op de doorzichtigheid van de selectie is het volstrekt verboden later bijkomende kwaliteitseisen te stellen.

In een later stadium kunnen de aanbestedende diensten enkel, binnen de grenzen gesteld door de bovengenoemde selectiecriteria, verlangen dat de leveranciers de overgelegde getuigschriften en bescheiden aanvullen of nader toelichten.

Het is wellicht niet onbelangrijk er op te wijzen dat het hier een mogelijkheid betreft waarvan de aanbestedende diensten naar eigen keuze al dan niet gebruik kunnen maken. Uiteraard mag een aanbestedende dienst deze mogelijkheid binnen het bestek van eenzelfde opdracht niet op discriminerende wijze aanwenden. Voor een leverancier die niet op afdoende wijze heeft aangetoond dat hij aan de voor de opdracht gestelde eisen voldoet, houdt deze bepaling evenwel geen recht in om te worden uitgenodigd zijn nalatigheid recht te zetten.

6.2.6. *Officiële lijsten van erkende leveranciers*

Sommige lidstaten stellen officiële lijsten van erkende leveranciers op. Dit kan in de praktijk aanleiding geven tot discriminaties ten aanzien van buitenlandse leveranciers, die het moeilijker hebben om van het bestaan van deze lijsten op de hoogte te zijn en te weten hoe men er op kan komen.

Bijgevolg heeft de communautaire regelgever in Richtlijn 93/36/EEG een regeling opgenomen, waarbij weliswaar het belang van open lijsten van erkende leveranciers wordt aanvaard, maar tevens de beperkingen en voorwaarden worden vastgesteld die de lidstaten bij het gebruik ervan in acht moeten nemen.

Deze lijsten moeten aangepast zijn aan de kwalitatieve selectiecriteria die zijn neergelegd in artikel 20, lid 1, onder a) tot en met d) en onder g), en in de artikelen 21, 22 en 23, welke hierboven reeds zijn toegelicht.

De leveranciers die in het land waar zij zijn gevestigd op een dergelijke lijst zijn ingeschreven, kunnen deze inschrijving, binnen de hieronder nader omschreven grenzen, bij elke opdracht gebruiken als een alternatief bewijs voor het feit dat zij aan de in de artikelen 20 tot en met 23 gestelde kwalitatieve criteria voldoen.

Leveranciers die voor dit alternatieve bewijsmiddel kiezen, moeten bij de aanbestedende dienst een door de bevoegde autoriteit afgegeven bewijs van inschrijving overleggen, waarop de referenties worden vermeld op grond waarvan de inschrijving op de lijst is geschied, alsmede de voor deze lijst gehanteerde classificatie.

Ten aanzien van de bewijskracht van een dergelijk bewijs van inschrijving bepaalt artikel 29 van de richtlijn het volgende: “De door de bevoegde autoriteit bevestigde inschrijving op een officiële lijst vormt ten aanzien van de aanbestedende diensten van de andere lidstaten slechts een vermoeden van geschiktheid in de zin van artikel 20, lid 1, onder a) tot en met d) en onder g), artikel 21, artikel 22, lid 1, onder b) en c), en artikel 23, lid 1, onder a).

Gegevens welke uit de inschrijving op een officiële lijst kunnen worden afgeleid, kunnen niet ter discussie worden gesteld. Niettemin kan, met betrekking tot de betaling van de bijdragen aan de sociale verzekering, van elke ingeschreven leverancier bij elke aanbesteding een aanvullende verklaring worden verlangd”.

Naast de bewijzen die voortvloeien uit deze objectief vaststaande gegevens, kan de leverancier met betrekking tot referenties die de grondslag voor een vermoeden van geschiktheid vormen, door de aanbestedende dienst worden verzocht deze inlichtingen aan te vullen om een beoordeling van de voor de betrokken opdracht vereiste geschiktheid mogelijk te maken.

Met betrekking tot referenties die niet de grondslag vormen voor een vermoeden van geschiktheid, moet de leverancier de bescheiden overleggen die door de aanbestedende dienst met inachtneming van de richtlijn worden verlangd.

Zoals door het Hof werd bevestigd in zijn jurisprudentie⁴⁴ met betrekking tot de lijsten van erkende aannemers, waarop soortgelijke bepalingen van de richtlijn “overheidsopdrachten voor de uitvoering van werken” van toepassing zijn, strekt de bewijskracht van een bewijs van inschrijving op een officiële lijst van erkende leveranciers in een lidstaat zich ten aanzien van de aanbestedende diensten van de andere lidstaten slechts uit tot de objectieve gegevens op grond waarvan de inschrijving heeft kunnen plaatsvinden, en niet tot de daaruit voortvloeiende classificatie. De aanbestedende diensten kunnen weliswaar de uit een dergelijke inschrijving afgeleide inlichtingen niet in twijfel trekken, maar blijven niettemin bevoegd om het voor de deelneming aan een bepaalde opdracht vereiste niveau van economische en financiële draagkracht en technische bekwaamheid vast te stellen.

Binnen de hierboven aangegeven grenzen heeft een leverancier die in zijn land op een lijst van erkende leveranciers is ingeschreven derhalve het recht deze inschrijving bij aanbestedende diensten van de overige lidstaten te gebruiken als alternatief bewijsmiddel. In geen geval kan een aanbestedende dienst echter als toelatingsvoorwaarde bij een aanbesteding verlangen dat de in de andere lidstaten gevestigde leveranciers ingeschreven zijn op een officiële lijst van zijn land. Een dergelijk vereiste zou immers een door artikel 30 van het Verdrag verboden maatregel van gelijke werking als een kwantitatieve invoerbeperking zijn.

lidstaten waar officiële lijsten van erkende leveranciers bestaan, zijn overigens verplicht die open te stellen voor leveranciers uit de overige lidstaten en mogen, om hen in te schrijven, geen andere bewijzen en verklaringen verlangen dan zij van leveranciers uit eigen land verlangen en in geen geval andere dan de in de artikelen 20 tot en met 23 van de richtlijn genoemde.

6.3. Gunningscriteria

De criteria waarop de aanbestedende diensten zich bij de gunning van een opdracht moeten baseren, zijn ofwel de laagste prijs, ofwel de economisch voordeligste aanbidding.

Het criterium van de laagste prijs geeft geen aanleiding tot interpretatiemoeilijkheden, daar alleen de door de inschrijvers gevraagde prijs in aanmerking mag worden genomen en de opdracht moet worden gegund aan de inschrijver met de laagste offerteprijs.

Het criterium van de economisch voordeligste aanbidding vereist daarentegen nadere toelichting. Het komt er met name op aan vast te stellen aan de hand van welke elementen kan worden bepaald welke aanbidding de voordeligste is. In dit verband geeft de richtlijn aan dat de aanbestedende diensten zich kunnen baseren op verschillende criteria die variëren naar gelang van de opdracht, zoals prijs, leveringstermijn, gebruikskosten, rentabiliteit, kwaliteit, esthetisch en functioneel karakter, technische waarde, service na verkoop en technische bijstand.

⁴⁴ HvJEG, arrest van 9.7.1987, prejudiciële zaken 27, 28 en 29/86, Société anonyme Constructions et Entreprises industrielles e.a./Société Coopérative Association Intercommunale pour les Autoroutes des Ardennes e.a., Jurispr. 1987, blz. 3368.

Deze opsomming is niet beperkend, maar uit de aangehaalde voorbeelden blijkt duidelijk dat de voor het bepalen van de economisch voordeligste aanbieder in aanmerking te nemen elementen uitsluitend objectieve criteria mogen zijn, die gelijkelijk op alle offertes kunnen worden toegepast en die nauw verband houden met het voorwerp van de opdracht. De criteria mogen variëren om te kunnen voldoen aan de specifieke eisen die aan de levering worden gesteld en om aangepast te zijn aan het gebruik dat de aanbestedende dienst van de geleverde producten wil maken.

Wanneer de aanbestedende diensten niet de laagste prijs als enig gunningscriterium hanteren, maar zich baseren op verschillende criteria om de opdracht te gunnen aan de economisch voordeligste aanbieder, moeten zij deze criteria in het bericht van aanbesteding of in het bestek vermelden.

Criteria die niet aldus zijn bekendgemaakt, mogen bij het maken van de uiteindelijke keuze niet worden gehanteerd. Op te merken valt nog dat aan deze verplichting tot bekendmaking niet is voldaan - zoals het Hof van Justitie met betrekking tot de gelijkkluidende bepaling in de richtlijn inzake overheidsopdrachten voor de uitvoering van werken voor recht heeft verklaard⁴⁵ - door in het algemeen te verwijzen naar een bepaling uit de nationale wetgeving.

Voorts bepaalt de richtlijn dat de criteria zo mogelijk moeten worden opgesomd in afnemende volgorde van het belang dat de aanbestedende dienst eraan hecht. Het is namelijk van belang dat de deelnemers aan een aanbesteding weten op welke gronden hun offerte wordt beoordeeld.

Op te merken valt dat de nieuwe richtlijn "leveringen" niet voorziet in de mogelijkheid, die bij de vorige communautaire regelgeving bestond, om in het kader van sommige nationale preferentieregelingen ten gunste van bepaalde categorieën van inschrijvers andere dan de bovengenoemde gunningscriteria te hanteren.

Deze mogelijkheid mag niet worden verward met die betreffende de "regionale preferentieregelingen", waarvan de geldigheidsduur is beperkt tot 31 december 1992.

De laagste prijs en de economisch voordeligste aanbieder zijn derhalve de enige criteria waarop de aanbestedende diensten zich mogen baseren om hun opdrachten voor leveringen te gunnen.

6.3.1. Abnormaal lage offertes

Bij offertes die in verhouding tot de te verrichten levering abnormaal laag lijken, moet de aanbestedende dienst - voordat hij ze kan afwijzen - de betrokken inschrijvers schriftelijk verzoeken over de samenstelling van hun offerte de preciseringen te verstrekken die hij dienstig acht, en moet hij deze samenstelling met inachtneming van de aangevoerde argumenten nader onderzoeken.

In de richtlijn is bepaald welke soorten van argumenten de aanbestedende dienst in aanmerking kan nemen, namelijk die welke verband houden met de opzet van het fabricageproces, de gekozen technische oplossingen, de uitzonderlijk gunstige

⁴⁵ HvJEG, arrest van 20.9.1988, prejudiciële zaak 31/87, Gebroeders Beentjes B.V./Koninkrijk der Nederlanden, Jurispr. 1988, blz. 4635.

omstandigheden waarvan de inschrijver voor het leveren van de producten kan profiteren of de originaliteit van zijn voorstel.

Deze omstandige procedure, waarbij aan de betrokken inschrijvers de gelegenheid wordt geboden hun standpunt kenbaar te maken in het kader van het onderzoek van hun offerte, heeft ten doel hen te beschermen tegen willekeur van de aanbestedende diensten door hun, ongeacht de toepassingsdrempel van de procedure, de mogelijkheid te geven de gegrondheid van hun offerte aan te tonen voordat deze wordt afgewezen.

Het feit dat aan de aanbestedende diensten uitdrukkelijk het recht wordt toegekend vast te stellen of de door de inschrijver aangehaalde argumenten onaanvaardbaar zijn, geeft hun bijgevolg geenszins het recht om op deze beslissing vooruit te lopen door de offerte te verwerpen zonder de inschrijver zelfs maar om een verantwoording te vragen. Het eerder genoemde doel zou immers niet kunnen worden bereikt indien aan de aanbestedende dienst zou worden overgelaten te beoordelen of een verzoek om verantwoording van de offerte op zijn plaats is⁴⁶.

Indien het criterium voor de gunning van de opdracht de laagste prijs is, moet de aanbestedende dienst voorts, krachtens de richtlijn, aan de Commissie mededelen welke te laag bevonden offertes zijn afgewezen.

In dat geval betreft de afwijzing immers offertes die, indien de prijs op correcte wijze tot stand was gekomen, zouden voldoen aan het criterium om de opdracht in de wacht te slepen. Het is dan ook van het grootste belang te zorgen voor een zo groot mogelijke doorzichtigheid en de Commissie in de gelegenheid te stellen in voorkomend geval na te gaan of de prijs daadwerkelijk abnormaal laag en derhalve onaanvaardbaar was.

⁴⁶ Deze uitlegging ligt in de lijn van de arresten die het Hof van Justitie heeft gewezen in verband met dezelfde procedure ter beoordeling van abnormaal lage offertes waarvan sprake in Richtlijn 71/305/EEG inzake overheidsopdrachten voor de uitvoering van werken: arrest van 10.9.1982, S.A. Transporoute et Travaux/Ministerie van Openbare Werken van het Groothertogdom Luxemburg, prejudiciële zaak 76/81, Jurispr. 1982, blz. 417; arrest van 22.6.1989, prejudiciële zaak 103/88, Fratelli Costanzo SpA/Gemeente Milaan, Jurispr. 1989, blz. 1839; arrest van 18.6.1991, prejudiciële zaak C 295/89, Impresa Donà Alfonso & Figli s.n.c./Consorzio per lo sviluppo industriale del Comune di Monfalcone e.a., Jurispr. 1991, blz. I-3641.

7. Toekenning van speciale of exclusieve rechten om openbare diensten te verrichten

In het kader van de richtlijn “leveringen” is de toekenning van een exclusief of speciaal recht om een openbare dienst te exploiteren aan geen enkel procedurevoorschrift onderworpen⁴⁷. De voorschriften van de richtlijn betreffen enkel “overheidsopdrachten voor leveringen”.

In de richtlijn wordt wel bepaald⁴⁸ dat een aanbestedende dienst die aan een rechtspersoon - ongeacht de juridische status van deze laatste - die zelf geen aanbestedende dienst is, speciale of exclusieve rechten toekent om openbare diensten te verrichten, in de akte waarbij dit recht wordt verleend, moet bedingen dat de betrokken rechtspersoon bij de “overheidsopdrachten” voor leveringen die deze bij derden plaatst, het beginsel van non-discriminatie op grond van de nationaliteit in acht moet nemen.

De opdrachten voor leveringen die worden geplaatst door een rechtspersoon die houder is van speciale of exclusieve rechten zoals hierboven bedoeld, worden in het kader van deze bepaling beschouwd als “overheidsopdrachten” aangezien zij bij het verrichten van een openbare dienst worden gegund. Deze leveringen zijn in feite niet bestemd om ter beschikking van de aanbestedende dienst te worden gesteld, maar om door de betrokken rechtspersoon zelf te worden gebruikt bij het beheer en de exploitatie van een openbare dienst. Voorts dient erop te worden gewezen dat deze rechtspersoon - zij het met de beperkingen en onder het toezicht die eventueel met het oog op de toekenning van het speciale of exclusieve recht zijn opgelegd - zijn werkzaamheden onafhankelijk van de aanbestedende dienst uitoefent en rechtstreeks aansprakelijk is ten aanzien van de gebruikers van de betrokken dienst.

⁴⁷ Dit ontbreken van communautaire procedureregels betekent uiteraard niet dat de toekenning van speciale of exclusieve rechten steeds in overeenstemming met het Gemeenschapsrecht in het algemeen zou zijn.

⁴⁸ Artikel 2, lid 2.

BIJLAGEN

- I. Lijsten van “publiekrechtelijke instellingen en categorieën publiekrechtelijke instellingen”**
- II. Lijst van aanbestedende diensten die onder de GATT-Overeenkomst vallen**
- III. Lijst van producten waarvoor de in bijlage II genoemde aanbestedende diensten op het gebied van defensie onder de GATT-Overeenkomst vallen**
- IV. Lijst van adressen waar het Supplement bij het *Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen* verkrijgbaar is**
- V. Verordening (EEG, Euratom) nr. 1182/71 van de Raad van 3 juni 1971 houdende vaststelling van de regels die van toepassing zijn op termijnen, data en aanvangs- en vervaltijden.**

BIJLAGE I

**LIJST VAN “PUBLIEKRECHTELIJKE INSTELLINGEN EN
CATEGORIEËN PUBLIEKRECHTELIJKE INSTELLINGEN”.**

LIJSTEN VAN PUBLIEKRECHTELIJKE INSTELLINGEN EN CATEGORIEËN PUBLIEKRECHTELIJKE INSTELLINGEN ALS BEDOELD IN ARTIKEL 1, ONDER b)

I. BELGIË

Instellingen

- Algemeen Rijksarchief en Rijksarchief in de Provinciën - Archives générales du Royaume et archives de l'Etat dans les Provinces,
- Autonome Raad van het Gemeenschapsonderwijs - Conseil autonome de l'enseignement communautaire,
- Belgische Radio en Televisie, Nederlandse uitzendingen - Radio et télévision belges, émissions néerlandaises,
- Centrum voor Belgische Radio en Televisie voor de Duitstalige Gemeenschap - Belgisches Rundfunk- und Fernsehzentrum der Deutschsprachigen Gemeinschaft (Centre de radio et télévision belge de la Communauté de langue allemande),
- Koninklijke Bibliotheek Albert I - Bibliothèque royale Albert 1er,
- Hulpkas voor Werkloosheidsuitkeringen - Caisse auxiliaire de paiement des allocations de chômage,
- Hulpkas voor Ziekte-, en Invaliditeitsverzekeringen - Caisse auxiliaire d'assurance maladie-invalidité,
- Rijkskas voor Rust- en Overlevingspensioenen - Caisse nationale des pensions de retraite et de survie,
- Hulp- en Voorzorgskas voor Zeevarenden onder Belgische Vlag - Caisse de secours et de prévoyance en faveur des marins naviguant sous pavillon belge,
- Nationale Kas voor de Rampenschade - Caisse nationale des calamités,
- Bijzondere Verrekenkas voor Gezinsvergoedingen ten bate van de Arbeiders der Diamantnijverheid - Caisse spéciale de compensation pour allocations familiales en faveur des travailleurs de l'industrie diamantaire,
- Bijzondere Verrekenkas voor Gezinsvergoedingen ten bate van Arbeiders in de Houtnijverheid - Caisse spéciale de compensation pour allocations familiales en faveur des travailleurs de l'industrie du bois,
- Bijzondere Verrekenkas voor Gezinsvergoedingen ten bate van Arbeiders der Ondernemingen voor Binnenscheepvaart - Caisse spéciale de compensation pour allocations familiales en faveur des travailleurs occupés dans les entreprises de batellerie,
- Bijzondere Verrekenkas voor Gezinsvergoedingen ten bate van de Arbeiders gebezigd door Ladings- en Lossingsondernemingen en door de Stuwadoors in de Havens, Losplaatsen, Stapelplaatsen en Stations (gewoonlijk genoemd: "Bijzondere Compensatiekas voor kindertoelagen van de zeevaartgewesten") - Caisse spéciale de compensation pour allocations familiales en faveur des travailleurs occupés dans les entreprises de chargement, déchargement et manutention de marchandises dans les ports débarcadères, entrepôts et stations (appelée habituellement «Caisse spéciale de compensation pour allocations familiales des régions maritimes»),
- Centrum voor Informatica voor het Brussels Gewest - Centre informatique pour la Région bruxelloise,
- Commissariaat-generaal voor Internationale Samenwerking van de Vlaamse Gemeenschap - Commissariat général de la Communauté flamande pour la coopération internationale,
- Commissariaat-generaal bij de Internationale Betrekkingen van de Franse Gemeenschap van België - Commissariat général pour les relations internationales de la Communauté française de Belgique,
- Centrale Raad voor het Bedrijfsleven - Conseil central de l'économie,
- Sociaal-economische Raad van het Waals Gewest - Conseil économique et social de la Région wallonne,
- Nationale Arbeidsraad - Conseil national du travail,
- Hoge Raad voor de Middenstand - Conseil supérieur des classes moyennes,
- Dienst voor Infrastructuurwerken van het Gesubsidieerd Onderwijs - Office pour les travaux d'infrastructure de l'enseignement subsidié,
- Koninklijke Schenking - Fondation royale,
- Gemeenschappelijk Waarborgfonds voor Schoolgebouwen - Fonds communautaire de garantie des bâtiments scolaires,
- Fonds voor Dringende Geneeskundige Hulp - Fonds d'aide médicale urgente,
- Fonds voor Arbeidsongevallen - Fonds des accidents du travail,
- Fonds voor Beroepsziekten - Fonds des maladies professionnelles,
- Wegenfondsen - Fonds des routes,
- Fonds tot Vergoeding van de in geval van Sluiting van Ondernemingen Ontslagen Werknemers - Fonds d'indemnisation des travailleurs licenciés en cas de fermeture d'entreprises,

- Nationaal Waarborgfonds inzake Kolenmijnschade - Fonds national de garantie pour la réparation des dégâts houillers,
- Nationaal Pensioenfonds voor Mijnwerkers - Fonds national de retraite des ouvriers mineurs,
- Fonds voor Financiering van de Leningen aan Vreemde Staten - Fonds pour le financement des prêts à des États étrangers,
- Fonds voor Scheepsjongens aan Boord van Vissersvaartuigen - Fonds pour la rémunération des mousses enrôlés à bord des bâtiments de pêche,
- Waals Fonds van Voorschotten voor het Herstel van de Schade veroorzaakt door Grondwaterzuiveringen en Afpompingen - Fonds wallon d'avances pour la réparation des dommages provoqués par des pompages et des prises d'eau souterraine,
- Instituut voor Ruimte-aëronomie - Institut d'aéronomie spatiale,
- Belgisch Instituut voor Normalisatie - Institut belge de normalisation,
- Brussels Instituut voor Milieubeheer - Institut bruxellois de l'environnement,
- Instituut voor Veterinaire Keuring - Institut d'expertise vétérinaire,
- Economisch en Sociaal Instituut voor de Middenstand - Institut économique et social des classes moyennes,
- Instituut voor Hygiëne en Epidemiologie - Institut d'hygiène et d'épidémiologie,
- Franstalig Instituut voor Permanente Vorming voor de Middenstand - Institut francophone pour la formation permanente des classes moyennes,
- Nationaal Geografisch Instituut - Institut géographique national,
- Rijksinstituut voor Grondmechanica - Institut géotechnique de l'État,
- Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering - Institut national d'assurance maladie-invalidité,
- Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen - Institut national d'assurances sociales pour travailleurs indépendants,
- Nationaal Instituut voor de Extractiebedrijven - Institut national des industries extractives,
- Nationaal Instituut voor Oorlogsinvaliden, Oudstrijders en Oorlogsslachtoffers - Institut national des invalides de guerre, anciens combattants et victimes de guerre,
- Instituut voor Verbetering van de Arbeidsvoorwaarden - Institut pour l'amélioration des conditions de travail,
- Instituut tot Aanmoediging van het Wetenschappelijk Onderzoek in Nijverheid en Landbouw - Institut pour l'encouragement de la recherche scientifique dans l'industrie et l'agriculture,
- Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen - Institut royal belge des sciences naturelles,
- Koninklijk Belgisch Instituut voor het Kunstpatrimonium - Institut royal belge du patrimoine artistique,
- Koninklijk Meteorologisch Instituut - Institut royal de météorologie,
- Kind en Gezin - Enfance et famille,
- Maatschappij der Brugse Zeevaartinrichtingen - Compagnie des installations maritimes de Bruges,
- Nationaal Gedenkteken van het Fort van Breendonck - Mémorial national du fort de Breendonck,
- Koninklijk Museum voor Midden-Afrika - Musée royal de l'Afrique centrale,
- Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis - Musées royaux d'art et d'histoire,
- Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België - Musées royaux des beaux-arts de Belgique,
- Koninklijke Sterrenwacht van België - Observatoire royal de Belgique,
- Belgische Dienst voor Bedrijfsleven en Landbouw - Office belge de l'économie et de l'agriculture,
- Belgische Dienst voor Buitenlandse Handel - Office belge du commerce extérieur,
- Centrale Dienst voor Sociale en Culturele Actie ten behoeve van de Leden van de Militaire Gemeenschap - Office central d'action sociale et culturelle au profit des membres de la communauté militaire,
- Dienst voor Borelingen en Kinderen - Office de la naissance et de l'enfance,
- Dienst voor de Scheepvaart - Office de la navigation,
- Dienst voor de Promotie van het Toerisme van de Franse Gemeenschap - Office de promotion du tourisme de la Communauté française,
- Hulp- en Informatiebureau voor Gezinnen van Militairen - Office de renseignements et d'aide aux familles des militaires,
- Dienst voor Overzeese Sociale Zekerheid - Office de sécurité sociale d'outre-mer,
- Rijksdienst voor Kinderbijslag voor Werknemers - Office national d'allocations familiales pour travailleurs salariés,
- Rijksdienst voor de Arbeidsvoorziening - Office national de l'emploi,

- Nationale Dienst voor Afzet van Land- en Tuinbouwproducten - Office national des débouchés agricoles et horticoles,
- Rijksdienst voor Sociale Zekerheid - Office national de sécurité sociale,
- Rijksdienst voor Sociale Zekerheid van de Provinciale en Plaatselijke Overheidsdiensten - Office national de sécurité sociale des administrations provinciales et locales,
- Rijksdienst voor Pensioenen - Office national des pensions,
- Rijksdienst voor de Jaarlijkse Vakantie - Office national des vacances annuelles,
- Nationale Zuiveldienst - Office national du lait,
- Brusselse Gewestelijke Dienst voor Arbeidsbemiddeling - Office régional bruxellois de l'emploi,
- Gewestelijke en Gemeenschappelijke Dienst voor Arbeidsvoorziening en Vorming - Office régional et communautaire de l'emploi et de la formation,
- Dienst voor Regeling der Binnenvaart - Office régulateur de la navigation intérieure,
- Openbare Afvalstoffenmaatschappij voor het Vlaams Gewest - Société publique des déchets pour la Région flamande,
- Nationaal Orkest van België - Orchestre national de Belgique,
- Nationale Instelling voor Radioactief Afval en Spleijstoffen - Organisme national des déchets radioactifs et des matières fissiles,
- Paleis voor Schone Kunsten - Palais des beaux-arts,
- Pool van de Zeelieden ter Koopvaardij - Pool des marins de la marine marchande,
- Autonome Haven van Charleroi - Port autonome de Charleroi,
- Autonome Haven van Luik - Port autonome de Liège,
- Autonome Haven van Namen - Port autonome de Namur,
- Belgische Radio en Televisie van de Franse Gemeenschap - Radio et télévision belges de la Communauté française,
- Regie der Gebouwen - Régie des bâtiments,
- Regie der Luchtwegen - Régie des voies aériennes,
- Regie der Posterijen - Régie des postes,
- Regie van Telegraaf en Telefoon - Régie des télégraphes et des téléphones,
- Sociaal-economische Raad voor Vlaanderen - Conseil économique et social pour la Flandre,
- Naamloze Vennootschap "Zeekanaal en Haveninrichtingen van Brussel" - Société anonyme du canal et des installations maritimes de Bruxelles,
- Brusselse Gewestelijke Huisvestingsmaatschappij en erkende maatschappijen - Société du logement de la Région bruxelloise et sociétés agréées,
- Nationale Landmaatschappij - Société nationale terrienne,
- De Koninklijke Muntchouwburg - Théâtre royal de la Monnaie,
- Universiteiten afhangende van de Vlaamse Gemeenschap - Universités relevant de la Communauté flamande,
- Universiteiten afhangende van de Franse Gemeenschap - Universités relevant de la Communauté française,
- Vlaamse Dienst voor Arbeidsvoorziening en Beroepsopleiding - Office flamand de l'emploi et de la formation professionnelle,
- Vlaams Fonds voor de Bouw van Ziekenhuizen en Medisch-Sociale Instellingen - Fonds flamand de construction d'institutions hospitalières et médico-sociales,
- Vlaamse Huisvestingsmaatschappij en erkende maatschappijen - Société flamande du logement et sociétés agréées,
- Waalse Gewestelijke Maatschappij voor de Huisvesting en erkende maatschappijen - Société régionale wallonne du logement et sociétés agréées,
- Vlaamse Maatschappij voor Waterzuivering - Société flamande d'épuration des eaux,
- Vlaams Woningfonds van de Grote Gezinnen - Fonds flamand du logement des familles nombreuses.

Categorieën

- De openbare centra voor maatschappelijk welzijn - les centres publics d'aide sociale,
- De kerkfabrieken - les fabriques d'église.

II. DENEMARKEN

Instellingen

- Københavns Havn,
- Danmarks Radio,
- TV 2/Danmark,
- TV2 Reklame A/S,
- Danmarks Nationalbank,
- A/S Storebaeltsforbindelsen,
- A/S Øresundsforbindelsen (alene tilslutningsanlaeg i Danmark),
- Københavns Lufthavn A/S,
- Byfornylsesselskabet København,
- Tele Danmark A/S avec ses filiales,
- Fyns Telefon A/S,
- Jydsk Telefon Aktieselskab A/S,
- Københavns Telefon Aktieselskab,
- Tele Sønderjylland A/S,
- Telecom A/S,
- Tele Danmark Mobil A/S.

Categorieën

- De kommunale havne (gemeentelijke havens),
- Andre Forvaltningssubjekter (andere bestuurslichamen).

III. DUITSLAND

Categorieën

1. Publiekrechtelijke lichamen

Lichamen, instellingen en stichtingen die zijn opgericht door de Staat, de deelstaten of de gemeenten, met name op de volgende gebieden:

1.1.Lichamen

- Wissenschaftliche Hochschulen und verfasste Studentenschaften (wetenschappelijke hogescholen en gereguleerde studentenverenigingen),
- berufsständige Vereinigungen (Rechtsanwalts-, Notar-, Steuerberater-, Wirtschaftsprüfer-, Architekten-, Ärzte- und Apothekerkammern) (orden van advocaten, notarissen, belastingadviseurs, accountants, architecten, artsen en apothekers),
- Wirtschaftsvereinigungen (Landwirtschafts-, Handwerks-, Industrie- und Handelskammern, Handwerksinnungen, Handwerkerschaften) (bedrijfsverenigingen (landbouwschappen, Kamer van Ambachten en Neringen, Kamer van Koophandel en Industrie, vakbonden en verenigingen van handwerkslieden)),
- Sozialversicherungen (Krankenkassen, Unfall- und Rentenversicherungstraeger) (sociale verzekeringen (ziekenfondsen, ongevalverzekerings- en pensioenverzekeringsfondsen)),
- kassenärztliche Vereinigungen (verenigingen van ziekenfondsartsen),
- Genossenschaften und Verbände (coöperatieve verenigingen en verenigingen).

1.2. Instellingen en stichtingen

Niet-commerciële, onder de controle van de Staat vallende instellingen die in het algemeen belang werkzaam zijn, met name op de volgende gebieden:

- Rechtsfähige Bundesanstalten (rijksinstituten met rechtspersoonlijkheid),
- Versorgungsanstalten und Studentenwerke (verzorgingsinstellingen en studentenvoorzieningen),
- Kultur-, Wohlfahrts- und Hilfsstiftungen (culturele, welzijns- en bijstandsstichtingen).

2. Privaatrechtelijke rechtspersonen

Niet-commerciële, onder de controle van de Staat vallende instellingen die in het algemeen belang werkzaam zijn, met inbegrip van de “Kommunale Versorgungsunternehmen” (gemeentelijke tehuizen), met name op de volgende gebieden:

- Gesundheitswesen (Krankenhäuser, Kurmittelbetriebe, medizinische Forschungseinrichtungen, Untersuchungs- und Tierkörperbeseitigungsanstalten) (gezondheidszorg (ziekenhuizen, kuuroorden, geneesmiddelenonderzoeksinstituten, onderzoeksinstituten en destructiediensten)),
- Kultur (öffentliche Bühnen, Orchester, Museen, Bibliotheken, Archive, zoologische und botanische Gärten) (cultuur (openbare theaters, orkesten, musea, bibliotheken, archieven, zoölogische en botanische tuinen)),
- Soziales (Kindergärten, Kindertagesheime, Erholungseinrichtungen, Kinder- und Jugendheime, Freizeiteinrichtungen, Gemeinschafts- und Bürgerhäuser, Frauenhaeuser, Altersheime, Obdachlosenunterkünfte) (maatschappelijk werk (kleuterscholen, kinderdagverblijven, revalidatiecentra, kinder- en jeugdtehuizen, recreatie-instellingen, culturele centra en buurthuizen, vrouwenhuizen, bejaardentehuizen, opvangtehuizen voor daklozen)),
- Sport (Schwimmbäder, Sportanlagen und -einrichtungen) (sport (zwembaden, sportinstituten en -voorzieningen)),
- Sicherheit (Feuerwehren, Rettungsdienste) (veiligheid (brandweer, reddingsdiensten)),
- Bildung (Umschulungs-, Aus-, Fort- und Weiterbildungseinrichtungen, Volkshochschulen) (vorming (omscholings-, opleidings-, bij- en nascholingsinstituten, volkshogescholen)),
- Wissenschaft, Forschung und Entwicklung (Grossforschungseinrichtungen, wissenschaftliche Gesellschaften und Vereine, Wissenschaftsförderung) (wetenschap, onderzoek en ontwikkeling (grote onderzoeksinstituten, wetenschappelijke genootschappen en verenigingen, wetenschapsbevordering)),
- Entsorgung (Strassenreinigung, Abfall- und Abwasserbeseitigung) (reinigingsdiensten (straatreiniging, huisvuil- en afvalwaterverwijdering)),
- Bauwesen und Wohnungswirtschaft (Stadtplanung, Stadtentwicklung, Wohnungsunternehmen, Wohnraumvermittlung) (bouwbedrijf en volkshuisvesting (stadsplanologie, stadsontwikkeling, coöperatieve woningbouwverenigingen, woningbureaus)),
- Wirtschaft (Wirtschaftsförderungsgesellschaften) (economie (economiestimulerende organisaties)),
- Friedhofs- und Bestattungswesen (begraafplaatsen en begrafenisondernemeningen),
- Zusammenarbeit mit den Entwicklungsländern (Finanzierung, technische Zusammenarbeit, Entwicklungshilfe, Ausbildung) (samenwerking met de ontwikkelingslanden (financiering, technische samenwerking, ontwikkelingshulp, opleiding)).

IV. GRIEKENLAND

Categorieën

De andere publiekrechtelijke rechtspersonen waarvan de opdrachten voor de uitvoering van werken onder de controle van de Staat vallen.

V. SPANJE

Categorieën

- Entidades Gestoras y Servicios Comunes de la Seguridad Social (bestuurslichamen en gemeenschappelijke instellingen op het gebied van de sociale zekerheid),
- Organismos Autónomos de la Administración del Estado (autonome lichamen op het gebied van het staatsbestuur),
- Organismos Autónomos de las Comunidades Autónomas (autonome lichamen van de autonome gemeenschappen),
- Organismos Autónomos de las Entidades Locales (autonome lichamen van de lagere overheid),
- Otras entidades sometidas a la legislación de contratos del Estado español (andere diensten die onder de wettelijke bepalingen inzake het plaatsen van opdrachten door de Spaanse Staat vallen).

VI. FRANKRIJK

Instellingen

1. Nationale openbare instellingen:

1.1. van wetenschappelijke, culturele en professionele aard:

- Collège de France,
- Conservatoire national des arts et métiers,
- Observatoire de Paris;

1.2. met een wetenschappelijke en technische opdracht:

- Centre national de la recherche scientifique (CNRS),
- Institut national de la recherche agronomique,
- Institut national de la santé et de la recherche médicale,
- Institut français de recherche scientifique pour le développement en coopération (ORSTOM);

1.3. van bestuurlijke aard:

- Agence nationale pour l'emploi,
- Caisse nationale des allocations familiales,
- Caisse nationale d'assurance maladie des travailleurs salariés,
- Caisse nationale d'assurance vieillesse des travailleurs salariés,
- Office national des anciens combattants et victimes de la guerre,
- Agences financières de bassins.

Categorieën

1. Nationale openbare instellingen:

- universités (universiteiten),
- écoles normales d'instituteurs (opleidingsinstellingen voor docenten).

2. Regionale, departementale of plaatselijke openbare instellingen van bestuurlijke aard:

- collèges (middelbare scholen),
- lycées (middelbare scholen),
- établissements publics hospitaliers (openbare ziekenhuizen),
- offices publics d'habitations à loyer modéré (OPHLM) (openbare diensten voor de sociale woningbouw).

3. Groeperingen van territoriale lichamen:

- syndicats de communes (verenigingen van gemeenten),
- districts (districten),
- communautés urbaines (stedelijke gemeenschappen),
- institutions interdépartementales et interrégionales (interdepartementale en interregionale instellingen).

VII. IERLAND

Instellingen

- Shannon Free Airport Development Company Ltd,
- Local Government Computer Services Board,
- Local Government Staff Negotiations Board,
- Córas Tráchtála (Irish Export Board),
- Industrial Development Authority,

- Irish Goods Council (Promotion of Irish Goods),
- Córas Beostoic agus Feola (CBF) (Irish Meat Board),
- Bord Fáilte Éireann (Irish Tourism Board),
- Údarás na Gaeltachta (Development Authority for Gaeltacht Regions),
- An Bord Pleanála (Irish Planning Board).

Categorieën

- Third Level Educational Bodies of a Public Character (openbare instellingen voor hoger onderwijs),
- National Training, Cultural or Research Agencies (nationale instanties op het gebied van opleiding, cultuur en onderzoek),
- Hospital Boards of a Public Character (openbare ziekenhuisinstanties),
- National Health & Social Agencies of a Public Character (nationale instanties op het gebied van de gezondheidszorg en de sociale zekerheid),
- Central & Regional Fishery Boards (centrale en regionale raden voor de visserij).

VIII. ITALIË

Instellingen

- Agenzia per la promozione dello sviluppo nel Mezzogiorno.

Categorieën

- Enti portuali e aeroportuali (haven- en luchthavenautoriteiten),
- Consorzi per le opere idrauliche (consortia voor waterbouwkundige werken),
- Le università statali, gli istituti universitari statali, i consorzi per i lavori inerenti le università (de rijksuniversiteiten, de nationale universitaire instellingen, de consortia voor de vernieuwing van universiteiten),
- Gli istituti superiori scientifici e culturali, gli osservatori astronomici, astrofisici, geofisici o vulcanologici (de hogere wetenschappelijke en culturele instellingen, de observatoria voor astronomie, astrofysica, geofysica en vulkanologie),
- Enti di ricerca e sperimentazione (instellingen voor onderzoek en proefnemingen),
- Le istituzioni pubbliche di assistenza e di beneficenza (openbare welzijns- en weldadigheidsinstellingen),
- Enti che gestiscono forme obbligatorie di previdenza e di assistenza (diensten die de verplichte stelsels van sociale zekerheid beheren),
- Consorzi di bonifica (consortia op het gebied van de grondverbetering),
- Enti di sviluppo o di irrigazione (diensten voor de ontwikkeling en irrigatie),
- Consorzi per le aree industriali (consortia voor industriegebieden),
- Comunità montane (doelcorporaties van gemeenten in berggebieden),
- Enti preposti a servizi di pubblico interesse (organisaties die diensten van algemeen belang verlenen),
- Enti pubblici preposti ad attività di spettacolo, sportive, turistiche e del tempo libero (openbare lichamen op het gebied van toneel, muziek, sport, toerisme en vrijetijdsbesteding),
- Enti culturali e di promozione artistica (instellingen tot bevordering van culturele en artistieke activiteiten).

IX. LUXEMBURG

Categorieën

- Établissements publics de l'État placés sous la surveillance d'un membre du gouvernement (de openbare staatsinstellingen die onder toezicht staan van een lid van de Regering),
- Établissements publics placés sous la surveillance des communes (de openbare instellingen die onder toezicht staan van de gemeenten),

- Syndicats de communes créés en vertu de la loi du 14 février 1900 telle qu'elle a été modifiée par la suite (de overeenkomstig de wet van 14 februari 1900 (zoals gewijzigd) opgerichte verenigingen van gemeenten).

X. NEDERLAND

Instellingen

- De Nederlandse Centrale Organisatie voor Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek (TNO) en de daaronder ressorterende organisaties.

Categorieën

- De waterschappen,
- De instellingen van wetenschappelijk onderwijs vermeld in artikel 8 van de Wet op het Wetenschappelijk Onderwijs (1985), de academische ziekenhuizen).

XI. PORTUGAL

Categorieën

- Estabelecimentos públicos de ensino, investigação científica e saúde (openbare instellingen voor onderwijs, wetenschappelijk onderzoek en gezondheidszorg),
- Institutos públicos sem carácter comercial ou industrial (openbare instellingen van niet-commerciële aard),
- Fundações públicas (openbare stichtingen),
- Administrações gerais e juntas autónomas (algemene bestuurslichamen en autonome raden).

XII. VERENIGD KONINKRIJK

Instellingen

- Central Blood Laboratories Authority,
- Design Council,
- Health and Safety Executive,
- National Research Development Corporation,
- Public Health Laboratory Services Board,
- Advisory, Conciliation and Arbitration Service,
- Commission for the New Towns,
- Development Board For Rural Wales,
- English Industrial Estates Corporation,
- National Rivers Authority,
- Northern Ireland Housing Executive,
- Scottish Enterprise,
- Scottish Homes,
- Welsh Development Agency.

Categorieën

- Universities and polytechnics, maintained schools and colleges (universiteiten en polytechnische hogescholen, gesubsidieerde scholen en universiteiten),

- National Museums and Galleries (nationale musea),
- Research Councils (de met de bevordering van het onderzoek belaste raden),
- Fire Authorities (diensten van de brandweer),
- National Health Service Authorities (de instanties van de nationale gezondheidsdienst),
- Police Authorities (politieautoriteiten),
- New Town Development Corporations (verenigingen voor stadsplanning),
- Urban Development Corporations (verenigingen voor stadsontwikkeling).

XIII. OOSTENRIJK

Alle lichamen die onder budgettair toezicht van het "Rechnungshof" (Rekenkamer) staan en geen industrieel of commercieel karakter hebben.

XIV. FINLAND

Diensten of ondernemingen van of onder toezicht van de overheid die geen industrieel of commercieel karakter hebben.

XV. ZWEDEN

Alle niet-commerciële lichamen waarvan de aanbestedingen onder het toezicht van het Nationaal Bureau voor Overheidsaanbestedingen vallen.

BIJLAGE II

LIJST VAN AANBESTEDENDE DIENSTEN DIE ONDER DE GATT-OVEREENKOMST INZAKE OVERHEIDSOPDRACHTEN VALLEN

BELGIË

<p>A. De Staat, met uitzondering van de opdrachten inzake ontwikkelingssamenwerking die, krachtens internationale overeenkomsten met derde landen inzake het plaatsen van opdrachten, andere bepalingen behelzen die niet verenigbaar zijn met de bepalingen van dit besluit (1):</p> <ul style="list-style-type: none">- de Regie der Posterijen (2),- de Regie der Gebouwen,- het Wegenfonds	<p>L'État, exception faite pour les marchés passés dans le cadre de coopération au développement qui, en vertu d'accords internationaux conclus avec des pays tiers et se rapportant à la passation de marchés, sont soumis à d'autres dispositions, incompatibles avec les dispositions du présent arrêté (1):</p> <ul style="list-style-type: none">- la Régie des postes (2),- la Régie des bâtiments,- le Fonds des routes
<p>B. Het Algemeen Gebouwenfonds voor de rijksscholen</p> <p>Het Fonds voor de bouw van ziekenhuizen en medisch-sociale inrichtingen</p> <p>De Nationale Landmaatschappij</p> <p>De Rijksdienst voor sociale zekerheid</p> <p>Het Rijksinstituut voor de sociale verzekeringen der zelfstandigen</p> <p>Het Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering</p> <p>Het Nationaal Instituut voor landbouwkrediet</p> <p>De Rijksdienst voor pensioenen</p> <p>Het Centraal Bureau voor hypothecair krediet</p> <p>De Nationale Delcrededienst</p> <p>De Hulpkas voor ziekte- en invaliditeitsverzekering</p> <p>Het Fonds voor de beroepsziekten</p> <p>De Nationale Kas voor beroepskrediet</p> <p>De Nationale Dienst voor afzet van land- en tuinbouwproducten</p> <p>De Nationale Zuiveldienst</p> <p>De Rijksdienst voor arbeidsvoorziening</p> <p>De Regie der Luchtwegen</p>	<p>Le Fonds général des bâtiments scolaires de l'État</p> <p>Le Fonds de construction d'institutions hospitalières médico-sociales</p> <p>La Société nationale terrienne</p> <p>L'Office national de sécurité sociale</p> <p>L'Institut national d'assurances sociales pour travailleurs indépendants</p> <p>L'Institut national d'assurance maladie-invalidité</p> <p>L'Institut national de crédit agricole</p> <p>L'Office national des pensions</p> <p>L'Office central de crédit hypothécaire</p> <p>L'Office national du ducroire</p> <p>La Caisse auxiliaire d'assurance maladie-invalidité</p> <p>Le Fonds des maladies professionnelles</p> <p>La Caisse nationale de crédit professionnel</p> <p>L'Office national des débouchés agricoles et horticoles</p> <p>L'Office national du lait et de ses dérivés</p> <p>L'Office national de l'emploi</p> <p>La Régie des voies aériennes</p>

(1) Niet voor oorlogsdoeleinden bestemd materiaal vermeld in bijlage II.

(2) Uitsluitend Posterijen.

DENEMARKEN

1. Statsministeriet	- to departementer
2. Arbejdsministeriet	- fem direktorater og institutioner
3. Udenrigsministeriet	
(tre departementer)	
4. Boligministeriet	- fem direktorater og institutioner
5. Energiministeriet	- ét direktorat og Forsøgsanlæg Risø
6. Finansministeriet
(to departementer)	- fire direktorater og institutioner inklusive Direktoratet for
Statens Indkøb
- fem andre institutioner
7. Ministeriet for Skatter og Afgifter	- fem direktorater og institutioner
(to departementer)	
8. Fiskeriministeriet	- fire institutioner
9. Industriministeriet
(Fulde navn: Ministeriet for Industri,
Handel, Håndværk og Skibsfart)	- ni direktorater og institutioner
10. Indenrigsministeriet	- Civilforsvarsstyrelsen
- ét direktorat
11. Justitsministeriet	- Rigspolicechefen
- fem andre direktorater og institutioner
12. Kirkeministeriet	
13. Landbrugsministeriet	- 19 direktorater og institutioner
14. Miljøministeriet	- fem direktorater
15. Kultur- og Kommunikationsministeriet	(1)- tre direktorater og adskillige statsejede museer og højere
uddannelsesinstitutioner
16. Socialministeriet	- fire direktorater
17. Undervisningsministeriet	- seks direktorater
- 12 universiteter og andre højere læreanstalter
18. Økonomiministeriet
(tre departementer)	
19. Ministeriet for Offentlige Arbejder (2)	- statshavne og statslufthavne
- fire direktorater og adskillige institutioner
20. Forsvarsministeriet (3)	
21. Sundhedsministeriet	- adskillige institutioner inklusive Statens Seruminstitut og
Rigshospitalet

(1) Met uitzondering van telecommunicatiediensten van de «Post og Telegrafvaesenet».

(2) Met uitzondering van de Danske Statsbaner.

(3) Niet voor oorlogsdoeleinden bestemd materiaal vermeld in bijlage II.

DUITSLAND

1. Auswaertiges Amt
2. Bundesministerium fuer Arbeit und Sozialordnung
3. Bundesministerium fuer Bildung und Wissenschaft
4. Bundesministerium fuer Ernaehrung, Landwirtschaft und Forsten
5. Bundesministerium der Finanzen
6. Bundesministerium fuer Forschung und Technologie
7. Bundesministerium des Inneren (nur ziviles Material)
8. Bundesministerium fuer Gesundheit
9. Bundesministerium fuer Frauen und Jugend
10. Bundesministerium fuer Familie und Senioren
11. Bundesministerium der Justiz
12. Bundesministerium fuer Raumordnung, Bauwesen und Staedtebau
13. Bundesministerium fuer Post- und Telekommunikation (1)
14. Bundesministerium fuer Wirtschaft
15. Bundesministerium fuer wirtschaftliche Zusammenarbeit
16. Bundesministerium der Verteidigung (2)
17. Bundesministerium fuer Umwelt, Naturschutz und Reaktorsicherheit

N.B.: Volgens bestaande nationale verplichtingen moeten de in deze lijst vermelde instanties overeenkomstig bijzondere procedures opdrachten plaatsen bij bepaalde groepen teneinde door de laatste oorlog veroorzaakte moeilijkheden te verhelpen.

(1) Met uitzondering van telecommunicatie-uitrusting.

(2) Niet voor oorlogsdoeleinden bestemd materiaal vermeld in bijlage II.

FRANKRIJK

1. Belangrijkste aankopende instanties

A. Algemene begroting

- Premier ministre
- Ministère d'État, ministère de l'éducation nationale, de la jeunesse et des sports
- Ministère d'État, ministère de l'économie, des finances et du budget
- Ministère d'État, ministère de l'équipement, du logement, des transports et de la mer
- Ministère d'État, ministère des affaires étrangères
- Ministère de la justice
- Ministère de la défense (1)
- Ministère de l'intérieur et de la centralisation
- Ministère de l'industrie et de l'aménagement du territoire
- Ministère des affaires européennes
- Ministère d'État, ministère de la fonction publique et des réformes administratives
- Ministère du travail, de l'emploi et de la formation professionnelle
- Ministère de la coopération et du développement
- Ministère de la culture, de la communication, des grands travaux et du bicentenaire
- Ministère des départements et territoires d'outre-mer
- Ministère de l'agriculture et de la forêt
- Ministère des postes, des télécommunications et de l'espace (2)
- Ministère chargé des relations avec le Parlement
- Ministère de la solidarité, de la santé et de la protection sociale
- Ministère de la recherche et de la technologie
- Ministère du commerce extérieur
- Ministère délégué auprès du ministère d'État, ministère de l'économie, des finances et du budget, chargé du budget
- Ministère délégué auprès du ministère d'État, ministère des affaires étrangères, chargé de la francophonie
- Ministère délégué auprès du ministère d'État, ministère des affaires étrangères
- Ministère délégué auprès du ministère de l'industrie et de l'aménagement du territoire, chargé de l'aménagement du territoire et des reconversions
- Ministère délégué auprès du ministère de l'industrie et de l'aménagement du territoire, chargé du commerce et de l'artisanat
- Ministère délégué auprès du ministère de l'industrie et de l'aménagement du territoire, chargé du tourisme
- Ministère délégué auprès du ministère de l'équipement, du logement, des transports et de la mer, chargé de la mer
- Ministère délégué auprès du ministère de la culture, de la communication, des grands travaux et du bicentenaire, chargé de la communication
- Ministère délégué auprès du ministère de la solidarité, de la santé et de la protection sociale, chargé des personnes âgées

(1) Niet voor oorlogsdoeleinden bestemd materiaal vermeld in bijlage II.

(2) Uitsluitend Posterijen.

- Secrétariat d'État chargé des droits des femmes
- Secrétariat d'État chargé des anciens combattants et des victimes de guerre
- Secrétariat d'État chargé de la prévention des risques technologiques et naturels majeurs
- Secrétariat d'État auprès du premier ministre, chargé du plan
- Secrétariat d'État auprès du premier ministre, chargé de l'environnement
- Secrétariat d'État auprès du premier ministre
- Secrétariat d'État auprès du premier ministre, chargé de l'action humanitaire
- Secrétariat d'État auprès du ministère d'État, ministère de l'éducation nationale, de la jeunesse et des sports, chargé de l'enseignement technique
- Secrétariat d'État auprès du ministère d'État, ministère de l'éducation nationale, de la jeunesse et des sports, chargé de la jeunesse et des sports
- Secrétariat d'État auprès du ministère d'État, ministère de l'économie, des finances et du budget, chargé de la consommation
- Secrétariat d'État auprès du ministère des affaires étrangères, chargé des relations culturelles internationales
- Secrétariat d'État auprès du ministère de l'intérieur, chargé des collectivités territoriales
- Secrétariat d'État auprès du ministère de l'équipement, du logement, des transports et de la mer, chargé des transports routiers et fluviaux
- Secrétariat d'État auprès du ministère du travail, de l'emploi et de la formation professionnelle, chargé de la formation professionnelle
- Secrétariat d'État auprès du ministère de la culture, de la communication, des grands travaux et du bicentenaire, chargé des grands travaux
- Secrétariat d'État auprès du ministère de la solidarité, de la santé et de la protection sociale, chargé de la famille
- Secrétariat d'État auprès du ministère de la solidarité, de la santé et de la protection sociale, chargé des handicapés et des accidentés de la vie

B. Annexe begroting

Met name is te vermelden:

- Imprimerie nationale

C. Speciale rekeningen van de Schatkist

Met name zijn te vermelden:

- Fonds forestier national
- Soutien financier de l'industrie cinématographique et de l'industrie des programmes audiovisuels
- Fonds national d'aménagement foncier et d'urbanisme
- Caisse autonome de la reconstruction

2. Openbare instellingen van bestuursrechtelijke aard

- Académie de France à Rome
- Académie de marine
- Académie des sciences d'outre-mer
- Agence centrale des organismes de sécurité sociale (ACOSS)

- Agences financières de bassins
- Agence nationale pour l'amélioration des conditions de travail (ANACT)
- Agence nationale pour l'amélioration de l'habitat (ANAH)
- Agence nationale pour l'emploi (ANPE)
- Agence nationale pour l'indemnisation des Français d'outre-mer (ANIFOM)
- Assemblée permanente des chambres d'agriculture (APCA)
- Bibliothèque nationale
- Bibliothèque nationale et universitaire de Strasbourg
- Bureau d'études des postes et télécommunications d'outre-mer (BEPTOM)
- Caisse d'aide à l'équipement des collectivités locales (CAECL)
- Caisse des dépôts et consignations
- Caisse nationale des allocations familiales (CNAF)
- Caisse nationale d'assurance maladie des travailleurs salariés (CNAM)
- Caisse nationale d'assurance vieillesse des travailleurs salariés (CNAVTS)
- Caisse nationale des autoroutes (CNA)
- Caisse nationale militaire de sécurité sociale (CNMSS)
- Caisse nationale des monuments historiques et des sites
- Caisse nationale des télécommunications(1)
- Caisse de garantie du logement social
- Casa de Velasquez
- Centre d'enseignement zootechnique de Rambouillet
- Centre d'études du milieu et de pédagogie appliquée du ministère de l'agriculture
- Centre d'études supérieures de sécurité sociale
- Centres de formation professionnelle agricole
- Centre national d'art et de culture Georges Pompidou
- Centre national de la cinématographie française
- Centre national d'études et de formation pour l'enfance inadaptée
- Centre national d'études et d'expérimentation du machinisme agricole, du génie rural, des eaux et des forêts
- Centre national et de formation pour l'adaptation scolaire et l'éducation spécialisée (CNEFASES)
- Centre national de formation et de perfectionnement des professeurs d'enseignement ménager agricole
- Centre national des lettres
- Centre national de documentation pédagogique
- Centre national des oeuvres universitaires et scolaires (CNOUS)
- Centre national d'ophtalmologie des quinze-vingts
- Centre national de préparation au professorat de travaux manuels éducatifs et d'enseignement ménager
- Centre national de promotion rurale de Marmilhat
- Centre national de la recherche scientifique (CNRS)
- Centre régional d'éducation populaire d'Île-de-France
- Centres d'éducation populaire et de sport (CREPS)

(1) Uitsluitend Posterijen.

- Centres régionaux des oeuvres universitaires (CROUS)
- Centres régionaux de la propriété forestière
- Centre de sécurité sociale des travailleurs migrants
- Chancelleries des universités
- Collèges d'État
- Commission des opérations de bourse
- Conseil supérieur de la pêche
- Conservatoire de l'espace littoral et des rivages lacustres
- Conservatoire national des arts et métiers
- Conservatoire national supérieur de musique
- Conservatoire national supérieur d'art dramatique
- Domaine de Pompadour
- École centrale - Lyon
- École centrale des arts et manufactures
- École française d'archéologie d'Athènes
- École française d'Extrême-Orient
- École française de Rome
- École des hautes études en sciences sociales
- École nationale d'administration
- École nationale de l'aviation civile (ENAC)
- École nationale des Chartes
- École nationale d'équitation
- École nationale du génie rural, des eaux et forêts (ENGREF)
- Écoles nationales d'ingénieurs
- École nationale d'ingénieurs des techniques et industries agricoles et alimentaires
- Écoles nationales d'ingénieurs des travaux agricoles
- École nationale d'ingénieurs des travaux ruraux et des techniques sanitaires
- École nationale d'ingénieurs des travaux des eaux et forêts (ENITEF)
- École nationale de la magistrature
- Écoles nationales de la marine marchande
- École nationale de la santé publique (ENSP)
- École nationale de ski et d'alpinisme
- École nationale supérieure agronomique - Montpellier
- École nationale supérieure agronomique - Rennes
- École nationale supérieure des arts décoratifs
- École nationale supérieure des arts et industries - Strasbourg
- École nationale supérieure des arts et industries textiles - Roubaix
- Écoles nationales supérieures d'arts et métiers
- École nationale supérieure des beaux-arts
- École nationale supérieure des bibliothécaires
- École nationale supérieure de céramique industrielle
- École nationale supérieure de l'électronique et de ses applications (ENSEA)
- École nationale supérieure d'horticulture

- École nationale supérieure des industries agricoles alimentaires
- École nationale supérieure du paysage (rattachée à l'École nationale supérieure d'horticulture)
- École nationale supérieure des sciences agronomiques appliquées (ENSSA)
- Écoles nationales vétérinaires
- École nationale de voile
- Écoles normales d'instituteurs et d'institutrices
- Écoles normales nationales d'apprentissage
- Écoles normales supérieures
- École polytechnique
- École technique professionnelle agricole et forestière de Meymac (Corrèze)
- École de sylviculture - Croigny (Aube)
- École de viticulture et d'oenologie de la Tour Blanche (Gironde)
- École de viticulture - Avize (Marne)
- Établissement national de convalescents de Saint-Maurice
- Établissement national des invalides de la marine (ENIM)
- Établissement national de bienfaisance Koenigs-Wazter
- Fondation Carnegie
- Fondations Singer-Polignac
- Fonds d'action sociale pour les travailleurs immigrés et leurs familles
- Hôpital-hospice national Dufresne-Sommeiller
- Institut de l'élevage et de médecine vétérinaire des pays tropicaux (IEMVPT)
- Institut français d'archéologie orientale du Caire
- Institut géographique national
- Institut industriel du Nord
- Institut international d'administration publique (IIAP)
- Institut national agronomique de Paris-Grignon
- Institut national des appellations d'origine des vins et eaux-de-vie (INAOVEV)
- Institut national d'astronomie et de géophysique (INAG)
- Institut national de la consommation (INC)
- Institut national d'éducation populaire (INEP)
- Institut national d'études démographiques (INED)
- Institut national des jeunes aveugles - Paris
- Institut national des jeunes sourds - Bordeaux
- Institut national des jeunes sourds - Chambéry
- Institut national des jeunes sourds - Metz
- Institut national des jeunes sourds - Paris
- Institut national de physique nucléaire et de physique des particules (I.N2.P3)
- Institut national de promotion supérieure agricole
- Institut national de la propriété industrielle
- Institut national de la recherche agronomique (INRA)
- Institut national de recherche pédagogique (INRP)
- Institut national de la santé et de la recherche médicale (INSERM)
- Institut national des sports
- Instituts nationaux polytechniques

- Instituts nationaux des sciences appliquées
- Institut national supérieur de chimie industrielle de Rouen
- Institut national de recherche en informatique et en automatique (INRIA)
- Institut national de recherche sur les transports et leur sécurité (INRETS)
- Instituts régionaux d'administration
- Institut supérieur des matériaux et de la construction mécanique de Saint-Ouen
- Lycées d'État
- Musée de l'armée
- Musée Gustave Moreau
- Musée de la marine
- Musée national J.J. Henner
- Musée national de la Légion d'honneur
- Musée de la poste
- Muséum national d'histoire naturelle
- Musée Auguste Rodin
- Observatoire de Paris
- Office de coopération et d'accueil universitaire
- Office français de protection des réfugiés et apatrides
- Office national des anciens combattants
- Office national de la chasse
- Office national d'information sur les enseignements et les professions (ONISEP)
- Office national d'immigration (ONI)
- ORSTOM - Institut français de recherche scientifique pour le développement en coopération
- Office universitaire et culturel français pour l'Algérie
- Palais de la découverte
- Parcs nationaux
- Réunion des musées nationaux
- Syndicat des transports parisiens
- Thermes nationaux - Aix-les-Bains
- Universités

3. Andere nationale openbare instellingen

- Union des groupements d'achats publics (UGAP)

IERLAND

1. Belangrijkste aankopende instanties

- Office of Public Works

2. Andere departementen

- President's Establishment
- Houses of the Oireachtas (Parliament)
- Department of the Taoiseach (Prime Minister)
- Central Statistics Office
- Department of the Gaeltacht (Irish-speaking areas)
- National Gallery of Ireland
- Department of Finance
- State Laboratory
- Office of the Comptroller and Auditor General
- Office of the Attorney general
- Office of the Director of Public Prosecutions
- Valuation Office
- Civil Service Commission
- Office of the Ombudsman
- Office of the Revenue Commissioners
- Department of Justice
- Commissioners of Charitable Donations and Bequests for Ireland
- Department of the Environment
- Department of Education
- Department of the Marine
- Department of Agriculture and Food
- Department of Labour
- Department of Industry and Commerce
- Department of Tourism and Transport
- Department of Communications
- Department of Defence (1)
- Department of Foreign Affairs
- Department of Social Welfare
- Department of Health
- Department of Energy

(1) Niet voor oorlogsdoeleinden bestemd materiaal vermeld in bijlage II.

ITALIË

1. Ministero del tesoro (1)
2. Ministero delle finanze (2)
3. Ministero di grazia e giustizia
4. Ministero degli affari esteri
5. Ministero della pubblica istruzione
6. Ministero dell'interno
7. Ministero dei lavori pubblici
8. Ministero dell'agricoltura e delle foreste
9. Ministero dell'industria, del commercio e dell'artigianato
10. Ministero del lavoro e della previdenza sociale
11. Ministero della sanità
12. Ministero per i beni culturali e ambientali
13. Ministero della difesa (3)
14. Ministero del bilancio e della programmazione economica
15. Ministero delle partecipazioni statali
16. Ministero del turismo e dello spettacolo
17. Ministero del commercio con l'estero
18. Ministero delle poste e delle telecomunicazioni (4)
19. Ministero dell'ambiente
20. Ministero dell'università e della ricerca scientifica e tecnologica

N.B.: Deze Overeenkomst belet niet de tenuitvoerlegging van de bepalingen vervat in de Italiaanse wet nr. 835 van 6 oktober 1950 (*Gazzetta Ufficiale* nr. 245 van 24 oktober 1950 van de Italiaanse Republiek) en in de wijzigingen daarop welke van kracht zijn op de datum waarop deze Overeenkomst wordt goedgekeurd.

(1) Optredend als centraal aankoopbureau voor de meeste andere ministeries of instanties.

(2) Niet inbegrepen de opdrachten gegund door de Regie voor Tabak en Zout.

(3) Niet voor oorlogsdoeleinden bestemd materiaal vermeld in bijlage II.

(4) Uitsluitend Posterijen.

LUXEMBURG

1. Ministère d'État: service central des imprimés et des fournitures de l'État
2. Ministère de l'agriculture: administration des services techniques de l'agriculture
3. Ministère de l'éducation nationale: lycées d'enseignement secondaire et d'enseignement secondaire technique
4. Ministère de la famille et de la solidarité sociale: maisons de retraite
5. Ministère de la force publique: armée (1) - gendarmerie - police
6. Ministère de la justice: établissements pénitentiaires
7. Ministère de la santé publique: hôpital neuropsychiatrique
8. Ministère des travaux publics: bâtiments publics - ponts et chaussées
9. Ministère des communications: postes et télécommunications (2)
10. Ministère de l'énergie: centrales électriques de la Haute- et de la Basse-Sûre
11. Ministère de l'environnement: commissariat général à la protection des eaux

(1) Niet voor oorlogsdoeleinden bestemd materiaal vermeld in bijlage II.

(2) Uitsluitend Posterijen.

NEDERLAND

A. Ministeries en organen van de centrale overheid

1. Ministerie van Algemene Zaken
2. Ministerie van Buitenlandse Zaken
3. Ministerie van Justitie
4. Ministerie van Binnenlandse Zaken
5. Ministerie van Financiën
6. Ministerie van Economische Zaken
7. Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen
8. Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer
9. Ministerie van Verkeer en Waterstaat
10. Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij
11. Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
12. Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur
13. Kabinet voor Nederlands Antilliaanse en Arubaanse Zaken
14. Hogere Colleges van Staat

B. Centrale aankoopbureaus

De in punt A genoemde instanties verrichten in het algemeen zelf hun specifieke aankopen; andere aankopen vinden plaats via onderstaande instanties:

1. Directoraat-generaal Rijkswaterstaat
2. Directoraat-generaal voor de Koninklijke Landmacht (1)
3. Directoraat-generaal voor de Koninklijke Luchtmacht (1)
4. Directoraat-generaal voor de Koninklijke Marine (1)

(1) Niet voor oorlogsdoeleinden bestemd materiaal vermeld in bijlage II.

VERENIGD KONINKRIJK

Cabinet Office

- Civil Service College
- Civil Service Commission
- Civil Service Occupational Health Service
- Office of the Minister for the Civil Service
- Parliamentary Counsel Office

Central Office of Information

Charity Commission

Crown Prosecution Service

Crown Estate Commissioners

Customs and Excise Department

Department for National Savings

Department of Education and Science

- University Grants Committee

Department of Employment

- Employment Appeals Tribunal
- Industrial Tribunals
- Office of Manpower Economics

Department of Energy

Department of Health

- Central Council for Education and Training in Social Work
- Dental Estimates Board
- English National Board for Nursing, Midwifery and Health Visitors
- Medical Boards and Examining Medical Officers (War Pensions)
- National Health Service Authorities
- Prescriptions Pricing Authority
- Public Health Laboratory Service Board
- Regional Medical Service
- United Kingdom Central Council for Nursing, Midwifery and Health Visiting

Department of Social Security

- Attendance Allowance Board
- Occupational Pensions Board
- Social Security Advisory Committee
- Supplementary Benefits Appeal Tribunals

Department of the Environment

- Building Research Establishment
- Commons Commissioners
- Countryside Commission
- Fire Research Station (Boreham Wood)
- Historic Buildings and Monuments Commission
- Local Valuation Panels
- Property Services Agency
- Rent Assessment Panels

Royal Commission on Environmental Pollution
Royal Commission on Historical Monuments of England
Royal Fine Art Commission (England)

Department of the Procurator General and Treasury Solicitor
Legal Secretariat to the Law Officers

Department of Trade and Industry
Laboratory of the Government Chemist
National Engineering Laboratory
National Physical Laboratory
Warren Spring Laboratory
National Weights and Measures Laboratory
Domestic Coal Consumers' Council
Electricity Consultative Councils for England and Wales
Gas Consumers' Council
Transport Users Consultative Committee
Monopolies and Mergers Commission
Patent Office

Department of Transport
Coastguard Services
Transport and Road Research Laboratory
Transport Tribunal

Export Credits Guarantee Department

Foreign and Commonwealth Office
Government Communications Headquarters
Wilton Park Conference Centre

Government Actuary's Department

Home Office
Boundary Commission for England
Gaming Board for Great Britain
Inspectors of Constabulary
Parole Board and Local Review Committees

House of Commons

House of Lords

Inland Revenue, Board of

Intervention Board for Agricultural Produce

Lord Chancellor's Department
Council on Tribunals
County Courts (England and Wales)
Immigration Appellate Authorities
Immigration Adjudicators
Immigration Appeals Tribunal
Judge Advocate-General and Judge Advocate of the Fleet
Lands Tribunal
Law Commission
Legal Aid Fund (England and Wales)
Pensions Appeals Tribunals
Public Trustee Office
Office of the Social Security Commissioners

Special Commissioners for Income Tax (England and Wales)
Supreme Court (England and Wales)
 Court of Appeal: Civil and Criminal Divisions
 Courts Martial Appeal Court
 Crown Court
 High Court
Value Added Tax Tribunals

Ministry of Agriculture, Fisheries and Food
 Advisory Services
 Agricultural Development and Advisory Service
 Agricultural Dwelling House Advisory Committees
 Agricultural Land Tribunals
 Agricultural Science Laboratories
 Agricultural Wages Board and Committees
 Cattle Breeding Centre
 Plant Variety Rights Office
 Royal Botanic Gardens, Kew

Ministry of Defence (1)
 Meteorological Office
 Procurement Executive

National Audit Office

National Investment Loans Office

Northern Ireland Court Service
 Coroners Courts
 County Courts
 Crown Courts
 Enforcement of Judgements Office
 Legal Aid Fund
 Magistrates Court
 Pensions Appeals Tribunals
 Supreme Court of Judicature and Courts of Criminal Appeal

Northern Ireland, Department of Agriculture

Northern Ireland, Department for Economic Development

Northern Ireland, Department of Education

Northern Ireland, Department of the Environment

Northern Ireland, Department of Finance and Personnel

Northern Ireland, Department of Health and Social Services

Northern Ireland Office
 Crown Solicitor's Office
 Department of the Director of Public Prosecutions for Northern Ireland
 Northern Ireland Forensic Science Laboratory
 Office of Chief Electoral Officer for Northern Ireland

(1) Niet voor oorlogsdoeleinden bestemd materiaal vermeld in bijlage II.

Police Authority for Northern Ireland

Probation Board for Northern Ireland
State Pathologist Service

Office of Arts and Libraries
British Library
British Museum
British Museum (Natural History)
Imperial War Museum
Museums and Galleries Commission
National Gallery
National Maritime Museum
National Portrait Gallery
Science Museum
Tate Gallery
Victoria and Albert Museum
Wallace Collection

Office of Fair Trading

Office of Population Censuses and Surveys
National Health Service Central Register

Office of the Parliamentary Commissioner for Administration and Health
Service Commissioners

Overseas Development Administration
Overseas Development and National Research Institute

Paymaster General's Office

Postal Business of the Post Office

Privy Council Office

Public Record Office

Registry of Friendly Societies

Royal Commission on Historical Manuscripts

Royal Hospital, Chelsea

Royal Mint

Scotland, Crown Office and Procurator
Fiscal Service

Scotland, Department of the Registers of Scotland

Scotland, General Register Office
National Health Service Central Register

Scotland, Lord Advocate's Department

Scotland, Queen's and Lord Treasurer's Remembrancer

Scottish Courts Administration
Accountant of Court's Office
Court of Justiciary
Court of Session
Lands Tribunal for Scotland
Pensions Appeal Tribunals
Scottish Land Court
Scottish Law Commission
Sherrif Courts
Social Security Commissioners' Office

Scottish Office

Central Services
Department of Agriculture and Fisheries for Scotland
 Artificial Insemination Service
 Crofters Commission
 Red Deer Commission
 Royal Botanic Garden, Edinburgh
Industry Department for Scotland
 Scottish Electricity Consultative Councils
Scottish Development Department
 Rent Assessment Panel and Committees
 Royal Commission on the Ancient and Historical Monuments of Scotland
 Royal Fine Art Commission for Scotland
Scottish Education Department
 National Galleries of Scotland
 National Library of Scotland
 National Museums of Scotland
Scottish and Health Departments
 HM Inspectorate of Constabulary
 Local Health Councils
 Mental Welfare Commission for Scotland
 National Board for Nursing, Midwifery and Health Visiting for Scotland
 Parole Board for Scotland and Local Review Committees
 Scottish Antibody Production Unit
 Scottish Council for Postgraduate Medical Education
 Scottish Crime Squad
 Scottish Criminal Record Office
 Scottish Fire Service Training School
 Scottish Health Boards
 Scottish Health Service - Common Services Agency
 Scottish Health Service Planning Council
 Scottish Police College
Scottish Record Office
HM Stationery Office
HM Treasury
 Central Computer and Telecommunications Agency
 Chessington Computer Centre
 Civil Service Catering Organisation
 National Economic Development Council
 Rating of Government Property Department
Welsh Office
 Ancient Monuments (Wales) Commission
 Council for the Education and Training of Health Visitors
 Local Government Boundary Commission for Wales
 Local Valuation Panels and Courts
 National Health Service Authorities
 Rent Control Tribunals and Rent Assessment Panels and Committees

GRIEKENLAND

SPANJE

1. Ministerio de Asuntos Exteriores
2. Ministerio de Justicia
3. Ministerio de Defensa (1)
4. Ministerio de Economía y Hacienda
5. Ministerio del Interior
6. Ministerio de Obras Públicas y Transportes
7. Ministerio de Educación y Ciencia
8. Ministerio de Trabajo y Seguridad Social
9. Ministerio de Industria, Comercio y Turismo
10. Ministerio de Agricultura, Pesca y Alimentación
11. Ministerio para las Administraciones Públicas
12. Ministerio de Cultura
13. Ministerio de Relaciones con las Cortes y de la Secretaría del Gobierno
14. Ministerio de Sanidad y Consumo
15. Ministerio de Asuntos Sociales
16. Ministerio del Portavoz del Gobierno

(1) Niet voor oorlogsdoeleinden bestemd materiaal vermeld in bijlage II.

PORTUGAL

Presidência do Conselho de Ministros

1. Auditoria Jurídica da Presidência do Conselho de Ministros
2. Centro de Estudos e Formação Autárquica
3. Centro de Estudos Técnicos e Apoio Legislativo
4. Centro de Gestão da Rede Informática do Governo
5. Conselho Nacional de Planeamento Civil de Emergência
6. Conselho Permanente de Concertação Social
7. Departamento de Formação e Aperfeiçoamento Profissional
8. Gabinete de Macau
9. Gabinete do Serviço Cívico dos Objectores de Consciência
10. Instituto da Juventude
11. Instituto Nacional de Administração
12. Secretaria-Geral da Presidência do Conselho de Ministros
13. Secretariado para a Modernização Administrativa
14. Serviço Nacional de Protecção Civil
15. Serviços Sociais da Presidência do Conselho de Ministros

Ministério da Administração Interna

1. Direcção-Geral de Viação
2. Gabinete de Estudos e Planeamento de Instalações
3. Governos Civis
4. Guarda Fiscal
5. Guarda Nacional Republicana
6. Polícia de Segurança Pública
7. Secretaria-Geral
8. Secretariado Técnico dos Assuntos para o Processo Eleitoral
9. Serviço de Estrangeiros e Fronteiras
10. Serviço de Informação e Segurança
11. Serviço Nacional de Bombeiros

Ministério da Agricultura

1. Agência do Controlo das Ajudas Comunitárias ao Sector do Azeite
2. Direcção-Geral da Hidráulica e Engenharia Agrícola
3. Direcção-Geral da Pecuária
4. Direcção-Geral das Florestas
5. Direcção-Geral de Planeamento e Agricultura
6. Direcção-Geral dos Mercados Agrícolas e da Indústria Agro-alimentar
7. Direcção Regional de Agricultura da Beira Interior
8. Direcção Regional de Agricultura da Beira Litoral
9. Direcção Regional de Agricultura de Entre Douro e Minho
10. Direcção Regional de Agricultura de Trás-os-Montes
11. Direcção Regional de Agricultura do Alentejo

12. Direcção Regional de Agricultura do Algarve
13. Direcção Regional de Agricultura do Ribatejo e Oeste
14. Gabinete para os Assuntos Agrícolas Comunitários
15. Inspeção Geral e Auditoria de Gestão
16. Instituto da Vinha e do Vinho
17. Instituto de Qualidade Alimentar
18. Instituto Nacional de Investigação Agrária
19. Instituto Regulador Orientador dos Mercados Agrícolas
20. Obra Social - Secretaria Geral
21. Rede de Informação de Contabilidades Agrícolas
22. Secretaria Geral
23. IFADAP - Instituto Financeiro de Apoio ao Desenvolvimento da Agricultura e Pescas
24. INGA - Instituto Nacional de Intervenção e Garantia Agrícola

Ministério do Ambiente e Recursos Naturais

1. Direcção-Geral da Qualidade do Ambiente
2. Direcção-Geral dos Recursos Naturais
3. Gabinete dos Assuntos Europeus
4. Gabinete de Estudos e Planeamento
5. Gabinete de Protecção e Segurança Nuclear
6. Instituto Nacional do Ambiente
7. Instituto Nacional de Defesa do Consumidor
8. Instituto Nacional de Meteorologia e Geofísica
9. Secretaria-Geral
10. Serviço Nacional de Parques, Reservas e Conservação da Natureza
11. Gabinete do Saneamento Básico da Costa do Estoril
12. Delegações Regionais
13. Instituto Nacional da Água

Ministério do Comércio e Turismo

1. Comissão de Aplicação de Coimas em Matéria Económica
2. Direcção-Geral de Concorrência e Preços
3. Direcção-Geral de Inspeção Económica
4. Direcção-Geral do Comércio Externo
5. Direcção-Geral do Comércio Interno
6. Direcção-Geral do Turismo
7. Fundo de Turismo
8. Gabinete para os Assuntos Comunitários
9. ICEP - Instituto do Comércio Externo de Portugal
10. Inspeção Geral de Jogos
11. Instituto de Promoção Turística
12. Instituto Nacional de Formação Turística
13. Regiões de turismo
14. Secretaria-Geral
15. ENATUR - Empresa Nacional de Turismo, EP
16. AGA - Administração-Geral do Açúcar e do Álcool, EP

Ministério da Defesa Nacional (1)

1. Estado-Maior General das Forças Armadas
2. Estado-Maior da Força Aérea
3. Comando Logístico-Administrativo da Força Aérea
4. Estado-Maior do Exército
5. Estado-Maior da Armada
6. Direcção-Geral do Material Naval
7. Direcção das Infra-Estruturas Navais
8. Direcção de Abastecimento
9. Fábrica Nacional de Cordoaria
10. Hospital da Marinha
11. Arsenal do Alfeite
12. Instituto Hidrográfico
13. Direcção-Geral de Armamento
14. Direcção-Geral de Pessoal e Infra-estruturas
15. Direcção-Geral de Política de Defesa Nacional
16. Instituto de Defesa Nacional
17. Secretaria-Geral

Ministério da Educação

1. Auditoria Jurídica
2. Direcção-Geral da Administração Escolar
3. Direcção-Geral da Extensão Educativa
4. Direcção-Geral do Ensino Superior
5. Direcção-Geral dos Desportos
6. Direcção-Geral dos Ensinos Básico e Secundário
7. Direcção Regional de Educação de Lisboa
8. Direcção Regional de Educação do Algarve
9. Direcção Regional de Educação do Centro
10. Direcção Regional de Educação do Norte
11. Direcção Regional de Educação do Sul
12. Editorial do Ministério da Educação
13. Gabinete Coordenador do Ingresso no Ensino Superior
14. Gabinete de Estudos e Planeamento
15. Gabinete de Gestão Financeira
16. Gabinete do Ensino Tecnológico, Artístico e Profissional
17. Inspeção Geral de Educação
18. Instituto de Cultura da Língua Portuguesa
19. Instituto de Inovação Educacional
20. Instituto dos Assuntos Sociais da Educação
21. Secretaria-Geral

(1) Niet voor oorlogsdoeleinden bestemd materiaal vermeld in bijlage II.

Ministério do Emprego e Segurança Social

1. Auditoria Jurídica
2. Caixa Nacional de Seguros e Doenças Profissionais
3. Caixas de Previdência Social
4. Casa Pia de Lisboa
5. Centro Nacional de Pensões
6. Centros Regionais de Segurança Social
7. Comissão para a Igualdade e Direitos das Mulheres
8. Departamento de Estatística
9. Departamento de Estudos e Planeamento
10. Departamento de Relações Internacionais e Convenções da Segurança Social
11. Departamento para Assuntos do Fundo Social Europeu
12. Departamento para os Assuntos Europeus e Relações Externas
13. Direcção-Geral da Acção Social
14. Direcção-Geral da Família
15. Direcção-Geral das Relações de Trabalho
16. Direcção-Geral de Apoio Técnico à Gestão
17. Direcção-Geral de Higiene e Segurança no Trabalho
18. Direcção-Geral do Emprego e Formação Profissional
19. Direcção-Geral dos Regimes de Segurança Social
20. Fundo de Estabilização Financeira da Segurança Social
21. Inspeção Geral da Segurança Social
22. Inspeção Geral do Trabalho
23. Instituto de Gestão Financeira da Segurança Social
24. Instituto do Emprego e Formação Profissional
25. Instituto Nacional para o Aproveitamento dos Tempos Livres dos Trabalhadores
26. Secretaria-Geral
27. Secretariado Nacional de Reabilitação
28. Serviços Sociais do MESS
29. Santa Casa da Misericórdia de Lisboa

Ministério das Finanças

1. ADSE - Direcção-Geral de Protecção aos Funcionários e Agentes da Administração Pública
2. Auditoria Jurídica
3. Direcção-Geral da Administração Pública
4. Direcção-Geral da Contabilidade Pública e Intendência Geral do Orçamento
5. Direcção-Geral da Junta de Crédito Público
6. Direcção-Geral das Alfândegas
7. Direcção-Geral das Contribuições e Impostos
8. Direcção-Geral do Património do Estado
9. Direcção-Geral do Tesouro
10. Gabinete de Estudos Económicos
11. Gabinete dos Assuntos Europeus
12. GAFEPP - Gabinete para a análise do Financiamento do Estado e das Empresas Públicas
13. Inspeção Geral de Finanças

14. Instituto de Informática
15. Junta de Crédito Público
16. Secretaria-Geral
17. SOFE - Serviços Sociais do Ministério das Finanças

Ministério da Indústria e Energia

1. Delegação Regional da Indústria e Energia de Lisboa e Vale do Tejo
2. Delegação Regional da Indústria e Energia do Alentejo
3. Delegação Regional da Indústria e Energia do Algarve
4. Delegação Regional da Indústria e Energia do Centro
5. Delegação Regional da Indústria e Energia do Norte
6. Direcção-Geral da Indústria
7. Direcção-Geral da Energia
8. Direcção-Geral de Geologia e Minas
9. Gabinete de Estudos e Planeamento
10. Gabinete para a Pesquisa e Exploração do Petróleo
11. Gabinete para os Assuntos Comunitários
12. Instituto Nacional da Propriedade Industrial
13. Instituto Português da Qualidade
14. LNETI - Laboratório Nacional de Engenharia e Tecnologia Industrial
15. Secretaria-Geral

Ministério da Justiça

1. Centro de Estudos Judiciários
2. Centro de Identificação Civil e Criminal
3. Centros de Observação e Acção Social
4. Conselho Superior de Magistratura
5. Conservatória dos Registos Centrais
6. Direcção-Geral dos Registos e Notariado
7. Direcção-Geral dos Serviços de Informática
8. Direcção-Geral dos Serviços Judiciários
9. Direcção-Geral dos Serviços Prisionais
10. Direcção-Geral dos Serviços Tutelares de Menores
11. Estabelecimentos Prisionais
12. Gabinete de Direito Europeu
13. Gabinete de Documentação e Direito Comparado
14. Gabinete de Estudos e Planeamento
15. Gabinete de Gestão Financeira
16. Gabinete de Planeamento e Coordenação do Combate à Droga
17. Hospital-prisão de S. João de Deus
18. Instituto Corpus Christi
19. Instituto da Guarda
20. Instituto de Reinserção Social
21. Instituto de S. Domingos de Benfica
22. Instituto Nacional da Política e Ciências Criminais
23. Instituto Navarro Paiva

24. Instituto Padre António Oliveira
25. Instituto S. Fiel
26. Instituto S. José
27. Instituto Vila Fernando
28. Instituto de Criminologia
29. Instituto de Medicina Legal
30. Polícia Judiciária
31. Secretaria-Geral
32. Serviços Sociais

Ministério das Obras Públicas, Transportes e Comunicações

1. Conselho de Mercados de Obras Públicas e Particulares
2. Direcção-Geral de Aviação Civil
3. Direcção-Geral dos Edifícios e Monumentos Nacionais
4. Direcção-Geral dos Transportes Terrestres
5. Gabinete da Travessia do Tejo
6. Gabinete de Estudos e Planeamento
7. Gabinete do Nó Ferroviário de Lisboa
8. Gabinete do Nó Ferroviário do Porto
9. Gabinete para a Navegabilidade do Douro
10. Gabinete para as Comunidades Europeias
11. Inspeção Geral de Obras Públicas, Transportes e Comunicações
12. Junta Autónoma das Estradas
13. Laboratório Nacional de Engenharia Civil
14. Obra Social do Ministério das Obras Públicas, Transportes e Comunicações
15. Secretaria-Geral

Ministério dos Negócios Estrangeiros

1. Direcção-Geral dos Assuntos Consulares e Administração Financeira
2. Direcção-Geral das Comunidades Europeias
3. Direcção-Geral da Cooperação
4. Instituto de Apoio à Emigração e às Comunidades Portuguesas
5. Instituto de Cooperação Económica
6. Secretaria-Geral

Ministério do Planeamento e Administração do Território

1. Academia das Ciências
2. Auditoria Jurídica
3. Centro Nacional de Informação Geográfica
4. Comissão Coordenadora da Região Centro
5. Comissão Coordenadora da Região de Lisboa e Vale do Tejo
6. Comissão Coordenadora da Região do Alentejo
7. Comissão Coordenadora da Região do Algarve
8. Comissão Coordenadora da Região Norte
9. Departamento Central de Planeamento
10. Direcção-Geral da Administração Autárquica
11. Direcção-Geral do Desenvolvimento Regional

12. Direcção-Geral do Ordenamento do Território
13. Gabinete Coordenador do projecto do Alqueva
14. Gabinete de Estudos e Planeamento da Administração do Território
15. Gabinete para os Aeroportos da Região Autónoma da Madeira
16. Inspeção Geral de Administração do Território
17. Instituto Nacional de Estatísticas
18. Instituto António Sérgio de Sector Cooperativo
19. Instituto de Investigação Científica e Tropical
20. Instituto Geográfico e Cadastral
21. Junta Nacional de Investigação Científica e Tecnológica
22. Secretaria-Geral

OOSTENRIJK

CENTRALE REGERINGSINSTANTIES

1. Bundeskanzleramt
2. Bundesministerium fuer auswaertige Angelegenheiten
3. Bundesministerium fuer wirtschaftliche Angelegenheiten, Abteilung Praesidium 1
4. Bundesministerium fuer Arbeit und Soziales Amtswirtschaftsstelle
5. Bundesministerium fuer Finanzen
 - a) Amtswirtschaftsstelle
 - b) Abteilung VI/5 (EDV-Bereich des Bundesministeriums fuer Finanzen und des Bundesrechenamtes)
 - c) Abteilung III/1 (Beschaffung von technischen Geraeten, Einrichtungen und Sachguetern fuer die Zollwache)
6. Bundesministerium fuer Gesundheit, Sport und Konsumentenschutz
7. Bundesministerium fuer Inneres
8. Bundesministerium fuer Justiz, Amtswirtschaftsstelle
9. Bundesministerium fuer Landesverteidigung (Niet-oorlogsmateriaal staat in bijlage I, Deel II. Oostenrijk, van de GATT-overeenkomst inzake overheidsaanbestedingen)
10. Bundesministerium fuer Land- und Forstwirtschaft
11. Bundesministerium fuer Umwelt, Jugend und Familie Amtswirtschaftsstelle
12. Bundesministerium fuer Unterricht und Kunst
13. Bundesministerium fuer oeffentliche Wirtschaft und Verkehr
14. Bundesministerium fuer Wissenschaft und Forschung
15. OEsterreichisches Statistisches Zentralamt
16. OEsterreichische Staatsdruckerei
17. Bundesamt fuer Eich- und Vermessungswesen
18. Bundesversuchs- und Forschungsanstalt Arsenal (BVFA)
19. Bundesstaatliche Prothesenwerkstaetten
20. Bundespruefanstalt fuer Kraftfahrzeuge
21. Generaldirektion fuer die Post- und Telegraphenverwaltung (uitsluitend Posterijen)

FINLAND

CENTRALE REGERINGSINSTANTIES

1. Oikeusministerio/Justitieministeriet
2. Rahapaja Oy/Myntverket Ab
3. Painatuskeskus Oy/Tryckericentralen Ab
4. Metsaehallitus/Forststyrelsen
5. Maanmittaushallitus/Lantmaeteristyrelsen
6. Maatalouden tutkimuskeskus/Lantbrukets forskningscentral
7. Ilmailulaitos/Luftfartsverket
8. Ilmatieteen laitos/Meteorologiska institutet
9. Merenkulkurahallitus/Sjoefartstyrelsen
10. Valtion teknillinen tutkimuskeskus/Statens tekniska forskningscentral
11. Valtion Hankintakeskus/Statens upphand - lingscentral
12. Vesi- ja ympaeristoehallitus/Vatten- och miljoe - styrelsen
13. Opetushallitus/Utbildningsstyrelsen

ZWEDEN

CENTRALE REGERINGSINSTANTIES

Centrale Regeringsinstanties met inbegrip van regionale en lokale afdelingen

1. Rikspolisstyrelsen
2. Kriminalvaardsstyrelsen
3. Foersvarets sjukvaardsstyrelse
4. Fortifikationsfoervaltningen
5. Foersvarets materielverk
6. Statens raeddningsverk
7. Kustbevakningen
8. Socialstyrelsen
9. Laekemedelsverket
10. Postverket
11. Vaegverket
12. Sjoefartsverket
13. Luftfartsverket
14. Generaltullstyrelsen
15. Byggnadsstyrelsen
16. Riksskatteverket
17. Skogsstyrelsen
18. AMU-gruppen
19. Statens lantmaeteriverk
20. Naerings- och teknikutvecklingsverket
21. Domaenverket
22. Statistiska centralbyraan
23. Statskontoret

BIJLAGE III

**LIJST VAN PRODUCTEN WAARVOOR DE IN BIJLAGE II GENOEMDE
AANBESTEDENDE DIENSTEN OP HET GEBIED VAN DEFENSIE
ONDER DE GATT-OVEREENKOMST VALLEN**

**LIJST VAN PRODUCTEN WAARVOOR DE IN BIJLAGE II GENOEMDE
AANBESTEDENDE DIENSTEN OP HET GEBIED VAN DEFENSIE
ONDER DE GATT-OVEREENKOMST VALLEN**

- Hoofdstuk 25: Zout; zwavel; aarde en steen; gips, kalk en cement
- Hoofdstuk 26: Metaalertsen, slakken en assen
- Hoofdstuk 27: Minerale brandstoffen, aardolie en distillatieproducten daarvan; bitumineuze stoffen; minerale was
- met uitzondering van:
- ex 27.10: bijzondere motorbrandstoffen
- Hoofdstuk 28: Anorganische chemische producten; anorganische of organische verbindingen van edele metalen, van radioactieve elementen, van zeldzame aardmetalen en van isotopen
- met uitzondering van:
- ex 28.09: explosieven
ex 28.13: explosieven
ex 28.14: traangas
ex 28.28: explosieven
ex 28.32: explosieven
ex 28.39: explosieven
ex 28.50: toxicologische producten
ex 28.51: toxicologische producten
ex 28.54: explosieven
- Hoofdstuk 29: Organische chemische producten
- met uitzondering van:
- ex 29.03: explosieven
ex 29.04: explosieven
ex 29.07: explosieven
ex 29.08: explosieven
ex 29.11: explosieven
ex 29.12: explosieven
ex 29.13: toxicologische producten
ex 29.14: toxicologische producten
ex 29.15: toxicologische producten
ex 29.21: toxicologische producten
ex 29.22: toxicologische producten
ex 29.23: toxicologische producten
ex 29.26: explosieven
ex 29.27: toxicologische producten
ex 29.29: explosieven
- Hoofdstuk 30: Farmaceutische producten
- Hoofdstuk 31: Meststoffen
- Hoofdstuk 32: Looi- en verfextracten; looizuur (tannine) en derivaten daarvan; kleur- en verfstoffen, verf en vernis en verfmiddelen; mastiek; inkt

- Hoofdstuk 33: Etherische oliën en harsaroma's; parfumerieën, toiletartikelen en cosmetische producten
- Hoofdstuk 34: Zeep, organische tensioactieve producten; wasmiddelen, smeermiddelen, kunstwas, bereide was, poets- en onderhoudsmiddelen, kaarsen en dergelijke artikelen, modelleerpasta's en tandtechnische waspreparaten
- Hoofdstuk 35: Eiwitstoffen; lijm; enzymen
- Hoofdstuk 37: Producten voor fotografie en cinematografie
- Hoofdstuk 38: Diverse producten van de chemische industrie
met uitzondering van:
ex 38.19: toxicologische producten
- Hoofdstuk 39: Kunstmatige plastische stoffen, ethers en esters van cellulose, kunstharsen en werken daarvan
met uitzondering van:
ex 39.03: explosieven
- Hoofdstuk 40: Rubber (natuurlijke en synthetische rubber en factis) en werken van rubber
met uitzondering van:
ex 40.11: kogelbestendige banden
- Hoofdstuk 41: Huiden, vellen en leder
- Hoofdstuk 42: Lederwaren; zadel- en tuigmakerswerk; reisartikelen, dameshandtassen en dergelijke bergingsmiddelen, werken van darmen
- Hoofdstuk 43: Pelterijen en bontwerk; namaakbont
- Hoofdstuk 44: Hout, houtskool en houtwaren
- Hoofdstuk 45: Kurk en kurkwaren
- Hoofdstuk 46: Vlechtwerk en mandenmakerswerk
- Hoofdstuk 47: Stoffen voor het vervaardigen van papier
- Hoofdstuk 48: Papier en karton; cellulose-, papier- en kartonwaren
- Hoofdstuk 49: Artikelen van de boekhandel en producten van de grafische kunst
- Hoofdstuk 65: Hoofddeksels en delen daarvan
- Hoofdstuk 66: Paraplu's, parasols, wandelstokken, zweepen, rijzweepen, alsmede delen daarvan
- Hoofdstuk 67: Geprepareerde veren en geprepareerd dons en artikelen van veren of van dons; kunstbloemen; werken van mensenhaar
- Hoofdstuk 68: Werken van steen, van gips, van cement, van asbest, van mica en van dergelijke stoffen
- Hoofdstuk 69: Keramische producten
- Hoofdstuk 70: Glas en glaswerk

- Hoofdstuk 71: Echte parels, natuurlijke en andere edelstenen en halfedelstenen, edele metalen en metalen geplateerd met edele metalen, alsmede werken daarvan; fancy-bijouerieën
- Hoofdstuk 73: Gietijzer, ijzer en staal
- Hoofdstuk 74: Koper
- Hoofdstuk 75: Nikkel
- Hoofdstuk 76: Aluminium
- Hoofdstuk 77: Magnesium, beryllium (glucinium)
- Hoofdstuk 78: Lood
- Hoofdstuk 79: Zink
- Hoofdstuk 80: Tin
- Hoofdstuk 81: Andere onedele metalen
- Hoofdstuk 82: Gereedschap; messenmakerswerk, lepels en vorken, van onedel metaal
met uitzondering van:
ex 82.05: gereedschap
ex 82.07: stukken gereedschap
- Hoofdstuk 83: Allerlei werken van onedele metalen
- Hoofdstuk 84: Kernreactoren, stoomketels, machines, toestellen en mechanische werktuigen, alsmede delen daarvan
met uitzondering van:
ex 84.06: motoren
ex 84.08: andere voortstuwingsmiddelen
ex 84.45: machines
ex 84.53: automatische gegevensverwerkende machines
ex 84.55: delen van post 84.53
ex 84.59: kernreactoren
- Hoofdstuk 85: Elektrische machines, apparaten en toestellen; artikelen voor elektrotechnisch gebruik
met uitzondering van:
ex 85.13: telecommunicatie
ex 85.15: zendtoestellen
- Hoofdstuk 86: Rollend en ander materiaal voor spoor- en tramwegen; niet elektrische signaal- en waarschuwingstoestellen voor het verkeer
met uitzondering van:
ex 86.02: gepantserde locomotieven
ex 86.03: andere gepantserde locomotieven
ex 86.05: gepantserde wagons
ex 86.06: rijdende werkplaatsen
ex 86.07: wagons
- Hoofdstuk 87: Automobielen, tractors, rijwielen, motorrijwielen en andere voertuigen, voor vervoer over land
met uitzondering van:
87.08: gevechtswagens en pantserauto's

- ex 87.01: tractoren
 - ex 87.02: militaire voertuigen
 - ex 87.03: takelwagens
 - ex 87.09: motorrijwielen
 - ex 87.14: aanhangwagens
- Hoofdstuk 89: Scheepvaart
- met uitzondering van:
- 89.01 A: oorlogsschepen
- Hoofdstuk 90: Optische instrumenten, apparaten en toestellen; instrumenten, apparaten en toestellen, voor de fotografie en de cinematografie; meet-, verificatie-, controle- en precisie-instrumenten, -apparaten en -toestellen; medische en chirurgische instrumenten, apparaten en toestellen
- met uitzondering van:
- ex 90.05: binocles
 - ex 90.13: diverse instrumenten, lasers
 - ex 90.14: telemeters
 - ex 90.28: elektrische of elektronische meetinstrumenten
 - ex 90.11: microscopen
 - ex 90.17: instrumenten voor de geneeskunde
 - ex 90.18: toestellen voor mechanische therapie
 - ex 90.19: orthopedische toestellen
 - ex 90.20: röntgentoestellen
- Hoofdstuk 91: Uurwerken
- Hoofdstuk 92: Muziekinstrumenten; toestellen voor het opnemen of het weergeven van geluid, toestellen voor het opnemen of het weergeven van geluid en beelden voor televisie; delen en toebehoren van deze instrumenten en toestellen
- Hoofdstuk 94: Meubelen (ook voor medische of voor chirurgisch gebruik); artikelen voor bedden en dergelijke artikelen
- met uitzondering van:
- ex 94.01 A: zitmeubelen voor vliegtuigen
- Hoofdstuk 95: Stoffen geschikt om te worden gesneden of te worden gevormd, in bewerkte staat (werken daaronder begrepen)
- Hoofdstuk 96: Borstelwerk, kwasten en penselen, bezems, poederkwastjes en zeven
- Hoofdstuk 98: Diverse werken

BIJLAGE IV

**LIJST VAN ADRESSEN WAAR HET SUPPLEMENT
BIJ HET PUBLIKATIEBLAD VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN
VERKRIJGBAAR IS**

liste

BIJLAGE V

**VERORDENING (EEG, EURATOM) nr. 1182/71 VAN DE RAAD
VAN 3 JUNI 1971 HOUDENDE VASTSTELLING VAN DE REGELS DIE VAN
TOEPASSING ZIJN OP TERMIJNEN, DATA EN AANVANGS- EN
VERVALTIJDEN**

I

(Besluiten waarvan de publicatie voorwaarde is voor de toepassing)

VERORDENING (EEG , EURATOM) Nr. 1182/71 VAN DE RAAD van 3 juni 1971 houdende vaststelling van de regels die van toepassing zijn op termijnen, data en aanvangs- en vervaltijden

DE RAAD VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN,

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, inzonderheid op artikel 235,

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie, inzonderheid op artikel 203,

Gezien het voorstel van de Commissie,

Gezien het advies van het Europese Parlement⁴⁹,

Overwegende dat talrijke rechtshandelingen van de Raad en de Commissie termijnen, data of aanvangs- en vervaltijden vaststellen en de begrippen werkdag of feestdag bezigen;

Overwegende dat ten aanzien hiervan uniforme algemene regels dienen te worden vastgesteld;

Overwegende dat het in uitzonderingsgevallen noodzakelijk kan blijken dat in bepaalde rechtshandelingen van de Raad of de Commissie van deze algemene regels wordt afgeweken;

Overwegende dat het, ter verwezenlijking van de doeleinden van de Gemeenschappen, noodzakelijk is de uniforme toepassing van het Gemeenschapsrecht te verzekeren en derhalve de algemene regels die van toepassing zijn op termijnen, data en aanvangs- en vervaltijden, vast te stellen;

Overwegende dat de Verdragen niet voorzien in de bevoegdheden om zodanige regels vast te stellen,

HEEFT DE VOLGENDE VERORDENING VASTGESTELD:

Artikel 1

Behoudens andersluidende bepalingen, is deze verordening van toepassing op door de Raad en de Commissie krachtens het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap of het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap

voor Atoomenergie vastgestelde of vast te stellen rechtshandelingen.

HOOFDSTUK 1

Termijnen

Artikel 2

1. De voor de toepassing van deze verordening in aanmerking te nemen feestdagen zijn alle dagen die als zodanig zijn erkend in de lidstaat of bij de Instelling van de Gemeenschappen waar een handeling dient te worden verricht.

Elke lidstaat deelt daartoe aan de Commissie de lijst mede van de in zijn wetgeving als feestdag erkende dagen. De Commissie maakt in het *Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen* de door de lidstaten medegedeelde lijsten bekend, welke lijsten worden aangevuld met de bij de Instellingen van de Gemeenschappen als feestdag erkende dagen.

2. De voor de toepassing van deze verordening in aanmerking te nemen werkdagen zijn alle dagen, die niet feestdagen, zondagen of zaterdagen zijn.

Artikel 3

1. Wanneer een in uren omschreven termijn ingaat op het ogenblik waarop een gebeurtenis of een handeling plaatsvindt, wordt het uur waarin deze gebeurtenis of handeling plaatsvindt, niet bij de termijn inbegrepen.

Wanneer een in dagen, weken, maanden of jaren omschreven termijn ingaat op het ogenblik waarop een gebeurtenis of handeling plaatsvindt, wordt de dag waarop deze gebeurtenis of handeling plaatsvindt, niet bij de termijn inbegrepen.

2. Behoudens het bepaalde in de leden 1 en 4:

- a) gaat een in uren omschreven termijn in bij de aanvang van het eerste uur ervan en loopt deze termijn af bij het einde van het laatste uur ervan;
- b) gaat een in dagen omschreven termijn in bij de aanvang van het eerste uur van de eerste dag ervan en loopt deze termijn af bij het einde van het laatste uur van de laatste dag ervan;

⁴⁹ PB nr.C51 van 29.4.1970, blz.25.

- c) gaat een in weken, maanden of jaren omschreven termijn in bij de aanvang van het eerste uur van de eerste dag van de termijn en loopt deze termijn af bij het einde van het laatste uur van de dag die - in de laatste week, de laatste maand of het laatste jaar - dezelfde naam of cijferaanuiding heeft als de dag waarop de termijn ingaat. Indien in de laatste maand van een termijn die is omschreven in maanden of jaren, de dag die bepalend is voor het einde van de termijn, ontbreekt, dan loopt deze termijn af bij het einde van het laatste uur van de laatste dag van deze maand;
- d) wordt, indien een termijn gedeelten van een maand omvat, voor de berekening van deze gedeelten een maand geacht uit dertig dagen te bestaan.

3. Feestdagen, zondagen en zaterdagen zijn bij de termijnen inbegrepen, behalve indien deze dagen daarvan uitdrukkelijk zijn uitgesloten of indien de termijnen in werkdagen zijn omschreven.

4. Indien de laatste dag van een anders dan in uren omschreven termijn een feestdag, een zondag of een zaterdag is, dan loopt deze termijn af bij het einde van het laatste uur van de daaropvolgende werkdag.

Deze bepaling is niet van toepassing op termijnen die met terugwerkende kracht vanaf een bepaalde datum of gebeurtenis worden berekend.

5. Elke termijn van twee of meer dagen bevat ten minste twee werkdagen.

HOOFDSTUK II

Data en aanvangs- en vervaltijden

Artikel 4

1. Behoudens het bepaalde in dit artikel, is artikel 3, met uitzondering van de leden 4 en 5 daarvan, van toepassing op de termijnen van in werking treden, van kracht worden, van toepassing worden, buiten werking treden, niet meer van kracht zijn of niet meer van toepassing zijn van rechtshandelingen van de Raad of de Commissie, of van bepalingen van die rechtshandelingen.

2. Wanneer is bepaald dat rechtshandelingen van de Raad of de Commissie, dan wel bepalingen van zodanige rechtshandelingen, op een bepaalde datum in

Deze verordening is verbindend in al haar onderdelen en is rechtstreeks toepasselijk in elke lidstaat.

Gedaan te Luxemburg, 3 juni 1971.

werking treden, van kracht worden of van toepassing worden, dan geschiedt dit bij de aanvang van het eerste uur van de dag waarop die datum valt.

Deze bepaling is eveneens van toepassing wanneer voornoemde rechtshandelingen of bepalingen op een gegeven aantal dagen vanaf het ogenblik waarop een gebeurtenis of een handeling plaatsvindt, in werking dienen te treden, van kracht dienen te worden of van toepassing dienen te worden.

3. Wanneer is bepaald dat rechtshandelingen van de Raad of de Commissie, dan wel bepalingen van zodanige rechtshandelingen, op een bepaalde datum buiten werking treden, niet meer van kracht zijn of niet meer van toepassing zijn, dan geschiedt dit bij het einde van het laatste uur van de dag waarop die datum valt.

Deze bepaling is eveneens van toepassing, wanneer voornoemde rechtshandelingen of bepalingen op een gegeven aantal dagen vanaf het ogenblik waarop een gebeurtenis of een handeling plaatsvindt, buiten werking dienen te treden, niet meer van kracht dienen te zijn of niet meer van toepassing dienen te zijn.

Artikel 5

1. Behoudens het bepaalde in dit artikel, is artikel 3, met uitzondering van de leden 4 en 5 daarvan, van toepassing wanneer een handeling, ter uitvoering van een rechtshandeling van de Raad of de Commissie, op een gegeven ogenblik kan of moet worden verricht.

2. Wanneer een handeling ter uitvoering van een rechtshandeling van de Raad of de Commissie, op een bepaalde datum kan of moet worden verricht, kan of moet dit geschieden tussen de aanvang van het eerste uur en het einde van het laatste uur van de dag waarop die datum valt.

Deze bepaling is eveneens van toepassing wanneer, ter uitvoering van een rechtshandeling van de Raad of de Commissie, een handeling kan of moet worden verricht op een gegeven aantal dagen vanaf het ogenblik waarop een gebeurtenis of een andere handeling plaatsvindt.

Artikel 6

Deze verordening treedt in werking op 1 juli 1971.

**Voor de Raad
De Voorzitter
R. PLEVEN**

VOOR NADERE INLICHTINGEN

EUROPESE COMMISSIE

Wetstraat 200

B-1049 Brussel

België

Eenheid XV/B/3

XV/B/4

**Overheidsopdrachten:
ontwerpen en toepassen van het Gemeenschapsrecht**

Tél: (32-2) 295 12 33

Fax: (32-2) 296 09 62